

Ramon Saizarbitoria: "Zer garen onartu ezinak galtzen gaitu"

ARGIA

Euskal Herriko Astekaria

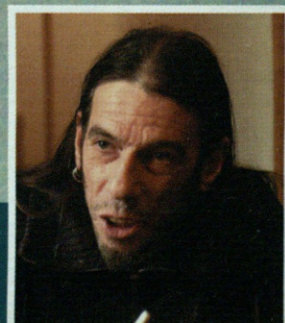

Plan Hidrologiko Nazionala

ESPEKULAZIOAREN KANALAK

Enrique Villarreal

"Orain lasaiago bizi ditut rock&roll gauak"

Bake Konferentzia Conferencia de Paz
gauzak aldatzen hasteko aukera la oportunidad de empezar a cambiar las cosas

Bake Konferentzia

bultzatuko dugu
gauzak aldatzen hasteko aukera

elkarri

Lagundu
3.000 kolaboratzaile behar ditugu

902 42 10 10

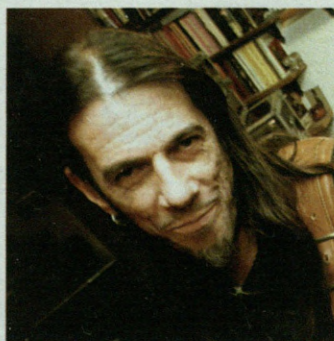
Argazkiak: Joxe Lacalle, Dani Blanco
Diseinua: antza S.A.L.

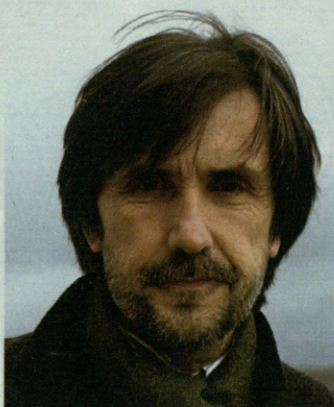
■ Iñaki Galdos: "Markoa gainditzeko epea gizartearen esku dago" 11

■ Mediterraneoko negutegien "egarria" Ebroren emariak aseko du 20

■ Enrique Villarreal: "Orain lasaiago bizi ditut rock & roll gauak" 31

■ Ramon Saizarbitoria: "Zer garen onartu ezinak galtzen gaitu" 40

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. <i>Asisko Urmeneta</i>	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Ipar Euskal Herriko herri eta kantonamendu bozak. <i>Mikel Asurmendi</i>	6
Euskal Politikaren Termometroa	8
Elkarriketa: Iñaki Galdos. <i>Mikel Asurmendi</i>	11

EKONOMIA

Siderurgiako erraldoiak euskal "geneak" ere baditu. <i>Daniel Udaltz</i>	14
--	----

EUSKARA

Zazpigarren alabaren berriak. <i>Nagore Irazustabarrena</i>	18
---	----

GIZARTEA

Mediterraneoko negutegien "egarria" Ebroren emariak aseko du. <i>Iosu Etxaniz</i>	20
Big Beñat-ek Big Mac-a jan gura du. <i>Onintza Enbeita</i>	27
Elkarriketa: Enrique Villarreal, "Drogas". <i>Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre</i>	31

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	38
Elkarriketa: Ramon Saizarbitoria. <i>Pilar Iparragirre</i>	40
Orain dela 30 urte. <i>Pilar Iparragirre</i>	42

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Ihesi	49
Agenda	53
Bizia	54
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: <i>Iñigo Elkoro</i>	10
Kultura: <i>Castillo Suarez</i>	37
Azkena: <i>Iñaki Mendiguren</i>	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioa inguruzale:

kutxa gizarte-ekintza
obra social

G A Z T E

TXARTELA KARTZELA

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi, Xabier Letona.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK
GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).
IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00. Faxa: 559 47 60 01.
NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.
POSTA ELEKTRONIKOA:
 Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com
WEB ORRIALDEA
 www.argia.com
LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.
INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .16.400 pta./98,57 euro
 Ipar Euskal Herrian . . .780 lib./118,92 euro
 Espainia16.400 pta./98,57 euro
 Beste atzerriak21.100 pta./126,81 euro
 Airez33.000 pta./198,33 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaiña Taldeko partaidea da

■ Turner, Irlandako "The Irish Times" egunkarian

TURNER
 THE IRISH TIMES
 Dublin
 IRELAND

- Emakumea: Gobernuaren erretzearen aurkako planek marginatu bihurtzen gaituzte...
- Emakumea: Laster herri bakoitzean erretzileentzako leku bakarra izango da...!
- Gizona: Dagoeneko badago...
- Gizona: hilerria deitzen diote...
- Hildako 1: Guztiontzako da...
- Hildako 2: Bai, baina beranduagorako.

■ Toles, EEBBetako "The Washington Post" egunkarian

- Talibanen tankea: Harizko Buda handia hil dugu.
- Beheko pertsona: Ez nago oso ziur liskarra horrela bukatzen den.

Hiruko Txikian

PAUSU

Zubia eta bi auzo. Urruñakoa Behobie eta Behobia Irungoa. Bidasoak urtatuak biak. Boulangerie hemen, panaderia han. Bi Estatuen arteko frontierarena berritutako urbanizatzeko batek estalia baldin badu ere, indarrean dirau. Alde batean gendarmeak eta bestean poliziak. Urdirak denak. "Gara" besapean eta ogia eskutan daraman gizon bat doa bere kotxea hartzera. Atea ireki bezain pronto laukote batek inguratu eta dokumentazioa galdetzen diote. Poliziak dirudite. Instantean bi furgoneta, cuatro por cuatro bat eta bi kotxe azaltzen dira. Hogeit bat poli-

ziak guda jantzi eta guzti euren metrailetaz inguratzen dute auzoa. Erdian, gure gizona. Xuri-xuri. Furgoneta handiarena komisaldegira, faxez edo bertara biltzen dute gure gizonaren arrastoa. Garai batean, luzaz, kartzela frankistetako apopilo izana dugu. Eta arrestatzen dute. Izan ere, bake jantzizko laukoteak badaki asmatu duela. Besapeko egunkaria lekuko. Handik ordu batzuetara libratu zuten. Neronek ikusiak, ez zuen inongo telediarioran itzalik izan. Argi dago. Itzala izatekotan, lehen frankista orain bakezalea ●

● JOXE MARI OSTOLAZA

Iparraldean buruturiko herri eta kantonamendu bozek ez dute aparteko ustekaberik ekarri. Angelu eta Hendaiako auzapezak eta hainbat kantonamenduetako kontseilarien hautaketa datorren igandean erabakiko den arren, bertako politikak lehengo lepotik du burua.

LEHENGO LEPOTIK BURUA: ESKUINA JAUN ETA JABE

Ipar Euskal Herriko herri eta kantonamenduetako bozen lehen itzulia burutu ondoren, heldu den igandeko bigarren itzuliaren bozek argituko digute erabakitzeke geratu diren udalerrri garrantzitsu batzuk. Iparraldeko bost Herriko Etxe nagusietako hiru auzapezak nortzuk diren erabakiak daude: Baiona, Miarritze eta Donibane Lohizunekoak. Herri hauetako auzapezen zeregin politikoa ezaguturik, bertako aginteak lehengo lepotik burua izaten segitzen duela baieztatu daiteke.

JAUN-GORENAK GOIAN.

Ipar Euskal Herriko hiriburua, hau da, Baionan, azken hamarkadetan zentro-eskuinari oposizioa egin dioten alderdiek Grenetarren dinastiarekin amaitzea zuten xede nagusia. Alta, UDFko Jean Grenet auzapezak -kanpaina eri antzean burutu izanda ere- atxiki du bere aulkia. Bozen % 57 lorturik aise gainditu du Colette Capdeville hautagai sozialista; honek % 27,4 besterik egin ez duelarik. ABk ezpe-ro zitekeena egin du. Bozen % 10,3 erdietsirik, Xabier Larralde eta Gisele Lougarot izanen dira hautetsi berriak, LCRko Francine Endewelt oposizioan kide izanen dutelarik. Xabier Larralde hautetsi abertzalea emaitzak ezagutu berrian kontent agertu zen, eta EAJko Arandia eta Bordenave hautetsi abertzale berrien hautaketa nabarmendu zuen ere bai.

Miarritzen datu adierazgarriena abs-tentzio handia izan da. Didier Borotrak

■ Michele Alliot-Marie Iparraldeko "femme de fer" bilakatzeko bidean doa.

berriz ere auzapezaren makila eskuratu arren, miarriztarrek ez dute, antza, orotariko zerrenda ulertu auzapezak uste eta espero bezala. Oso da adierazgarria ere bai, RPRko Jean-Benoit Saint-Cricqek lorturiko bozen %21,63. 2.454 boz, alegia. Didier Borotrak 6.364 boz eskuratu ditu Max Brisson RPRko buru miarrizta-

□ **"Alliot-Marie auzapezgotik kentzeko esperantza handia zuten abertzaleek baina ez dituzte espero ziren emaitzak lortu"**

rra bere zerrendan parte izanda ere. Zernahi gisaz, UDFko senatoreak auzapez gisara bere azken agintaldia berriro ahal izan du, eta ez da gutxi.

Donibane Lohizunen esperantza handiak ziren RPRko presidentea den Michele Alliot-Marie auzapezgotik ken-

tzeko. Abertzaleek osaturiko hautagaitzak -alderdi eta joera abertzale guztiak bildu dituen- ez ditu espero ziren emaitza lortu, ordea. Miarritzen izan diren emaitzak kontuan harturik, batek baino gehiago pentsatzen hasia du Alliot-Marie bertako alkatetza hartzeko bidean jarri dela. Bere aitak -urte askoan auzapeza izandakoa- Didier Borotraren aurka galdu zuen agintea eta MAMek (horrela ezagutua da politikan emakume hau) Miarritzeko auzapezgoa berreskuratzeko irrikan dihardu.

Angelun bigarren itzulia beharrezkoa izanen da auzapeza ezagutzeko. Jean Espilondo diputatu sozialistak ez du auzpe-
pez makila erdietsi, eta biga-

rren itzulian ez du aise lortuko. UDFko Robert Villenavek bost puntu baino ez zaizkio falta izan auzapez kargua lortzeko. Itxura guztien arabera, bigarren itzulian hirugarren gelditu den Jean-Claude Lamourek akordio batera iritsiko dela dirudi. Diputatua izanagatik Jean Espilondok ustez zuen abantaila ezerezean gelditu da. Edo Frantziako ezkeraren ahuleziak hasiak dira sumatzen edo Espilondok hasia du ordaintzen bere diskurtso bortitza. Ipar Euskal Herriko frantses

ezkerra ez da inondik ere indartua ateratu lehen itzuli honetan. Hendaia ezker frantsesaren plaza izan bada gaur arte (Raphael Lassalette izan da auzapeza orain arte) aldi honetan bigarren itzulia beharrezkoa izanen da herri honetan. Auzapeza ohiaren erretiroak nolabaite-

ALBERTO ELOSEGI

IPAR EUSKAL HERRIKO BOZAK: UDALAK ETA KANTONAMENDUAK

Herriko Etxe handietako hautagaiak

Baiona:

1. Jean Grenet * (UDF-RPR): % 57 / 7.746 boz
2. Colette Capdeville (Ezker Askotarikoa): % 27,4 / 3.586 boz
3. Xabi Larralde (AB): % 10,3 / 1.307 boz

Miarritze:

1. Didier Borotra* (UDF,RPR,DL, AB): % 54,8 / 6.364 boz
2. Andre Labeguerie (PS,PC): % 23,69 / 2.758 boz
3. Jean-Benoit Saint-Cricq (RPR): 21,63 / 2.494 boz

Angelu:

1. Robert Villenave (RPR-UDF eta abertzaleak): % 46 / 6.951 boz
2. Jean Espilondo (Ezker Askotarikoa): % 41,23 / 6.279 boz
3. Jean Claude Lamoure (eskuina): % 13,93 / 1.964 boz

Donibane-Lohizune:

1. Michele Alliot Marie* (RPR-UDF): % 52 / 3.652 boz
2. Paul Badiola (zentrista): % 18,58 / 1.238 boz
3. Xabi Soubelet (AB-EAJ-EA): % 11,42 / 804 boz

Hendaia:

1. Kote Ezenarro (PS,PC, abertzale eta besteak): % 50 / 2.168 boz
2. Carmen Iribarren (eskuina): % 21 / 894 boz
3. Jean Batitta Salaberri (indep): % 19 / 814 boz
4. Christian Butori (PS): % 16 / 676 boz
5. Robert Arranbide (AB): % 10 / 428 boz

Donibane-Garazi:

Eskuineko zerrenda irekia: Jean Bernard bozkatuena: 716 boz

Maule: (zenbatutakoaren %80)

1. Robert Perez (PS): 687 boz
2. Louis Labadot (PC): 752 boz
3. Michel Etxebeste (Eskuina): 801 boz
4. Regis Claverie (AB): -

* Berrautatuak izan diren kontseilari nagusiak eta, beraz, bigarren itzulirik egingo ez dutenak

11 kantonamenduetarako hautagai nagusiak

1) Angelu Hegoaldea:

1. Beñat Gimenez* (UDF): % 36,1 / 2.967 boz
2. Jean-Claude Mondorge (PS): % 28,7 / 2.366 boz
3. Jean-Claude Lamaoure (eskuina): % 12,3 / 1.012 boz

2) Miarritze Ekialdea:

1. Juliette Seguela* (UDF-RPR): % 50,4 / 3.154 boz
2. Andre Wiliart (PS): % 20,3 / 1.276 boz
3. Peio Claverie (AB): % 14,1 / 891 boz

3) Donibane-Lohizune:

1. Philippe Juzan* (RPR): % 49,1 / 5.586 boz
2. Louis Giralde (PS): % 20,3 / 2.276 boz
3. Mertxe Colina (AB): % 11,3 / 1.287 boz

4) Hendaia:

1. Daniel Polou (UDF)
2. Albert Pery (PS)
3. Filipe Aramendi (AB)

5) Uztaritze:

1. Jean Michel Colo (RPF-UDF-RPR): % 28,9 / 3.035 boz
2. Bernard Auroy (independiente): % 27,8 / 2.918 boz
3. Pantxo Belin (AB): % 12,7 / 137 boz

6) Ezpeleta:

1. Vincent Bru (UDF-RPR): % 42,4 / 3.074 boz
2. Peio Labeguerie (eskuina): % 20,3 / 1.472 boz
3. Panpi Dirassar: % 10,6 / 768 boz

7) Hiriburu:

1. Jean Pierre Destrade (Independiente): % 34 / 2.498 boz
2. Maurice Lamy (UDF): % 13,6 / 975 boz
3. Christian Barbe (RPR): % 13,2 / 959 boz

8) Bidaxune:

1. Jean Jacques Laserre* (UDF-RPR): % 64 / 1.922 boz
2. Jean-Claude Barroumes (PS): % 20,7 / 575 boz

9) Amikuze:

1. Barthelemy Agerre* (UDF-RPR): % 55,85 / 3.270 boz
2. Sauver Bacho (Ezker askotarikoa): % 32,24 / 1.915 boz
3. Antton Etxeberri (AB): % 5,76 / 342 boz

10) Baigorri:

1. Jean Michel Galant (AB): % 29,13 / 1.118 boz
2. Jean-Baptiste Lambert (RPR): % 23,34 / 952 boz
3. Jacky Etxandi (UDF): % 20,65 / 842 boz

11) Maule:

1. Jean Pierre Mirande* (UDF): % 53,5 / 3.724 boz
2. Louis Labadot (PC): % 17,8 / 1.239 boz

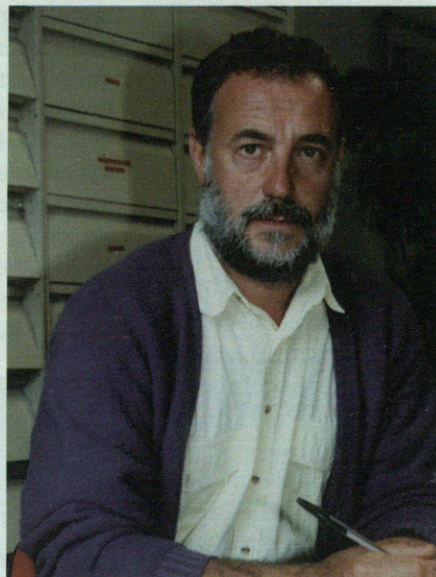
ko krisia sortarazi du Hendaian. Bokale herria komunistaren esku izatera pasa da, eta hori izan daiteke ezkertiarren garaipen eta kontsolamendu soila. Abertzalei berriz kontsolagarri egin dakieke Senpere, Hazparne, Urruña, Hiriburu eta hainbat herri txikietako auzapezak bigarren itzulian hautatzera-koan beren botoak erabakigarriak izatea. Beren sustengua erabakiorra izanik beren aldarrikapenak mahai gainean jarriko dituzte, naski.

BIGARREN ITZULIAREN BEHA.

Kantonamenduetako emaitzek ez dute aparteko ezustekorik sortarazi ere. Alabaina, hamaika kantonamenduetatik hiruretan baino ez da kontseilari nagusi berria hautatua izan: Bidaxune, Amikuze eta Maulen. Hirurek berri dute beren kargua. Bidaxuneko

Jean-Jacques Laserre Paueko Kontseilu Nagusiko lehendakariordea da eta legegaldi berrian François Bayrou lehendakariaren ordezkotzat jotzen da. Alderdi bereko Pepela Mirande Maulen eta Barthelemy Aguerre Amikuzen berrautatuak izan dira. Gainontzeko eskualdetan ere, zentro-eskuinak UDF eta RPR alderdien arteko aliantza bidez ziurtatuko ditu kontseilari karguak, bi kasuetan salbu. Hiriburun, Jean-Pierre Destradek berretsiz lezake bere kargua, eta Baigorri kantonamenduan ABko Jean-Michel Galant -bozen % 29,13ekin lehen itzulian garailea jaldi dena- izan liteke kontseilari abertzale berria. Alta, UDF eta RPRko hautagaiak berezita joan dira lehen itzulian eta bigarrenetan normalean akordio batera iristea izanen da Paueko aulkia ziurtatzeko ●

◆ MIKEL ASURMENDI

■ Jean-Michel Galant da abertzaleen esperantza bigarren itzulian.

ALBERTO ELOSEGI

T E R M O

TXANPONA

LAN ERREFORMA

Azken astean Espainiako Gobernuak lan merkatuaren inguruko erreforma abian jartzeko baimena eman du, CCOO eta UGT sindikatuen eta patronalaren arteko negoziaketak eten ondoren. Espainiako Gobernuak ezarritako erreforma honek patronalaren proposamen gehienak biltzen ditu, kaleratze merkearen aukerak zabalitzen ditu, aldi baterako kontratuak malgutzen ditu eta emakumeen lana saritzen du. Lanean dagoen behin-behinekotasuna eta eskasiak konpondu gabe dirau, patronalaren interesei mesede eginez. Lan erreforma Espainiako erreforma da. Lan harremanen testuingurua ez du errespetatzen eta berau negoziatu dutenak Espainiako sindikatuak izan dira. Euskal sindikatuak baztertuak izan dira. Espainiako Gobernuak lan erreforma ezarri du, sindikatuak negoziazioetan eta aurretik langileak desmobilitatu dituztelako. Orain borroka galdu dutenean, sindikatuak langileak presioa egiteko eta negoziaketekin jarraitzeko erabili nahi dituzte, horrela beren burua zurrizteko. Egongelakoa eta burokratikoa den sindikalismo eredu bat, Bertikala bezalakoa, ezalzteko langilea erabiltzen dute. Nahikoa da ●

◆ DANIEL UDALAITZ

HAIKAREN AURKAKO SAREKADA

BALTASAR Garzonek ezker abertzaleko Haika gazte erakundeko hamasei lagunen atxiloteta aginduak berriz sortu du epaile honen jarduerarekiko eztabaida. Oro har, Lizarra-Garazin bildu ziren indarrek -EAJ, EH, EA eta IU-EB- 'Garzonkeriatzat' jo dute epaileak agindutako operazioa. Izan dira, dena den, indar horien baitatik sarekada justifikatu dutenak, esate batera Josu Jon Imaz Jaurilaritzako bozemailea eta Iñaki Anasagasti diputatu jeltzalea. Garzonek bereziki eta Espainiako epaile desberdinek orohar, ezker abertzaleko erakunde politiko desberdinak ETArekin zuzenean lotzeko ahaleginaren barruan aztertu behar da sarekada hau, ezker abertzalearen ideiak eta jardun politikoa ETArekin jarduerarekin lotu eta delitu bihurtu nahian. Gatazkaren gogortzearekin batera, aurrerantzean bide hau areagotu egingo dela dirudi.

ETA-K 1.600 KILO DINAMITA LAPURTU DITU GRENOBLEN

ETA-K 1.600 kilo lehergai lapurtu zituen joan den astean Grenoble hiriaren inguruan dagoen Titanie enpresan. Zortzi ekintzailek berrogei mila detonagailu eta hogeit mila metro detonagailu soka eraman zituzten ekintza berean bere bi kamioetan eta enpresako beste bi ibilgailuetan. Britainiako Plevin, Pirinio inguruko Asson eta Guzet-Neige herrietan eta Suitzatik hurbil dagoen Veurey eta St.Quentin S. Isere herrian buruturiko lapurreta honekin lau dinamita lapurreta burutu ditu ETAk Frantziako Estatuan azken bi urteetan. Lapurreta burutu eta bi ordura, Frantziako Poliziak Gregorio Vicario Setien ustezko etakidea atxilotu zuen ekintzan partehartzeaz akusaturik.

EH-K MILAKA PERTSONA BILDU ZITUEN BELODROMOAN

EUSKAL Herritarrok hautes-elkargoak

milaka pertsona bildu zituen larunbatean Donostiako Belodromoan *Burujabetza da bakea* lelopean. Ekitaldian egungo estatutuen markoak ez duela balio eta, burujabetzaren eta eraikuntza nazionalaren bideak bultzatu eta gauzatu beharraren ideiak azpimarratu zituen. Mezu horretan zentratuko du EHk datozen hauteskundeetarako kanpaina.

ETA-REN HAMAIA ERABILERA

EGIA da ETArekin biolentziaren eragina oso modu bortitzean present dagoela euskal gizartearen. Euskal gizarteak bizi duen gatazka politikoaren inguruan, halaber, badira beste biolentzia mota batzuk ere: kale borrokarena, torturarena, polizi indar desberdinek errepresio molde desberdinetan erabiltzen dutena, preso sakaba-

B A H E A

• Ibarretxe lehendakaria EHri eta bere botuemaleei zuzenduz: "Bere ideiak defendatzearen hil egiten duen proiektuarekin ados al zarete? Langileak, zinegotziak eta kamareroak hiltzeak norabaitera eramaten gaituela uste al duzue? (...) Zuen ideiak defenda ditzakezue baina ez hilez, animaliak bezala".

• Joxe Mari Olarra, HBko Mahai Nazionalako kidea: "Eraikuntza nazionalak estrategia nazionala dakar, ideia hori argi utzi behar da; hau da, egungo errealitatearen zatiketarik,

naketarena, era guztietako mehatxuena... Eta badira, halaber, Europako mendebaldeko beste edozein gizartek dituen biolentzia mota desberdinak, sustrai sozialekoak gehientsuenak. Indar estatualisten fronte konstituzionalak -PP, PSOE eta UAK- biolentzia arazo guztietan sartu nahi du ETArekiko gaitzespen aipamena. Iragan berri diren bi adibide hauek aipatutako asmo horren erakusle dira: Emakumearen Nazioarteko Egunerako Emakunderen babesa lortu nahi zuen aipatu alderdietako emakume talde batek, erakundeak "ETaren mehatxupean dauden emakumeekiko elkartasuna" adierazteko; Francoren altxamenduaren gaitzespena aurrera atera ahal izateko, Eusko Legebiltzarrak ETArekiko gaitzespena egin behar izan du hamaikagarrenez.

ERTZAINTZAREN AURKAKO ATENTATUA

Barrikada gisa jarritako bonba-auto bat lehertaraziz, ETak Iñaki Totorika 25 urteko ertzaina hil zuen hilaren 9ko goizaldean Hernanin, atentatu berean 36 urteko J.L.A.S ertzaina zaurituz. ETak hiltzen duen hamargarren ertzaina da. Aurretik hildako ertzainek aginte maila desberdinak zituzten -eta ETak beraien aurka zuzendutako atentatuetan hil zituen- edo ETako militanteekin izandako enfrontamenduetan edo lehergailuak miatzen ari zirela hil ziren. Oraingoan ETak zuzenean jo du ertzain arrunten aurka, aldeztu aurretik hala pentsatuta; ez da lehenbiziko aldia, baina bai ekintzaren ondorioz hildakoren bat sortzen den lehenengoa.

EUSKO LEGEBILTZARREKO AZKEN OSOKO BILKURA

DATORREN ostiralean -hilak 16- Eusko Legebiltzarrak legealdi honetako bere azken osoko bilkura egingo du. Legebiltzarrean ordezkaritza lortzeko, hauteskondeetan botuen %3 edo %5eko ordezkaritza lortu behar den bozkatuko da. Orain arteko indar harremana ikusita, seguruenik ordezkaritza izateko botuen %5 lortu beharra gailenduko da (PP, PSE eta UA), baina Legebiltzarraren jardura bertan behera geratuko denez, aurretik erabakita zegoen %3arena erabiliko da EAEko maiatzeko hauteskondeetan. Ikusi behar zer ondorio dakarren honek, baina Ezker Batua izango da neurri horri etekin handiena aterako diona eta, inkesten arabera, 2 parlamentaritik 3ra pasa daiteke.

■ J.A. Maturana.

IZPIAK

Jose Antonio Maturana PSE-EEko buruzagi Donostiarra zen, polizia iturriek jakitera eman dutenez, ETako T.Totto komandoak bere zerrendan zeukan hurrengo helburuetakoa.

Trebiñoko biztanleek, 1998ko martxoaren 8an egin zen erreferendumean, Arabako parte izatearen alde egin zuten. Erroldaren %76,71k partehartu zuen bozketan eta %68,14 Araban integratzearren alde agertu zen.

Jose Maria Gorordoren ICV alderdiak datozen EAEko hauteskondeetan partehartuko duen ala ez erabaki behar du, eta aurkeztekoan bakarrik ala beste norbaitekin joango den. Gorordoren esanetan, parlamentaria lortzeko botu ordezkaritza %3ra jaitsi denez, azken udal hauteskondeetan lortutako 15.000 botoekin aulki bat lortuko lukete.

■ J.M. Gorordo.

Euskal Herriaren egungo lurralde zatiketak eskaintzen dituen ahalmenetatik abiatzen den edozein ideia faltsua dela frogatu da. Badugu hogeitazazpi urtetako esperientzia. Zatiketak zatiketa besterik ez dakar".

- Josu Jon Imaz, Eusko Jaurlaritzako bozeramailea Haikaren aurkako sarekadari buruz: "Polizi operazioa burutzeko nahiko arrazoi dago eta gainera arrazionalak dira".
- EAJko Euzkadi Buru Batzarra: "Haikari buruz izan dezakegun iritzia albo batera utziz, eta datu berririk ezear, Garzonkeria berri baten aurrean gaudela dirudi".

Nor da egungo Meliton Manzananas?

Nola eman diezaioke Meliton Manzananas harakinari domina? A zer eskandalua! Ehundaka euskal hiritar torturatu zituen polizia frankistari domina ematearen aurka azaldu dira, PP izan ezik talde politiko guztiak 2001. urte hasiera honetan. Lotsagarria! Egia da, bai, torturatzailer famatu bati domina ematea lotsagarria dela. Hone-lako sari batekin torturaren nolabaiteko defentsa egiten dela, hark bere bizitzan zehar egindakoak "ahaztu" eta bere "biktima" izaeran oinarriturik "saritu" ere egiten dela tortura. Baina... zergatik ez gatoz gaur egungo egoerara eta gaurko Manzanasak non dauden aztertu?

2.000. urtean Torturaren Aurkako Taldeak (TAT) bildutako informazioaren arabera Euskal Herrian ari diren polizi talde guztiek erabili dute tortura. 77 tortura testigantza jaso ditugu, baina torturatuak gehiago dira, kasu batzuetan, beldurak edo bestelako faktoreen batek eraginda bizi izandakoa beraientzat gordetzen baitute.

Poltsaren bidez itotzea, irain sexualak, bortxaketa mehatxuak, kolpeak, heriotz mehatxuak, erruleta rusa, tortura psikologikoak, jasan ezinezko nekearen eragitea, elektrodoekin mehatxuak, etengabeko galdeketa, loaren ukatzea, hotz beroaren aldaketekin fisikoki ahultzea... Ertzaintzak, Polizia Nazionalak eta Goardia Zibilak iaz erabilitakoak dira. Melitonek egiten zuenarekin alderik? Torturaren erabileraren axola ezean agian, bestela ezezkoan nago. Melitonen garaian markak uzteak ez zuen arazorik sortzen, gaur egun aldiz bai, horregatik torturaren erabileran "hobekuntzak" eman dira, gaur egun arraroagoa da torturatutako pertsona batek ageriko aztarnak izatea. Hor dago aldaketa bakarra.

DENA den, torturatzailerak langile hutsak direlakoan nago. Ez dira ez, polizia ero edo basati batzu. Egoera politiko zehatz baten aurrean beraien ugazaben beharrei erantzuten dizkieten langileak besterik ez dira. Gaur egun, Espainiako Estatuan torturaren beharra nabaria da. Poliziek behar dituzten "informazio operatiboez" gain, torturatuak diren pertsonak zigortu eta suntsitu, beraien lagun eta familia

ingurunea zigortu eta azken finean euskal gizartea izutu eta torturaren bidez txantaiatzea du helburu "guda tresna" honek. Horretarako estatuak bere langileak, kasu honetan poliziak, kontratatzen ditu.

Torturaren azken ardura, politikoa da. Hortaz segur egon gaitezke. Espainiako Estatuko parlamentuak bozkatu eta onartu zuen torturaren praktika baimentzen duen inkomunikazioa eta atxiloketaren luzapena ezartzen duen legedi antiterrorista. Parlamentu berak, gai politikoengatik atxilotutako euskal hiritarren auziperatzea Entzutegi Nazionalaren esku utzi zuen ere. Gaur egun tortura kasu gehienak, guztiak ez esatearren, Legedi Antiterrorista eta Entzutegi Nazionalaren eskuduntzapean ematen dira. Indar politiko guztiek (salbuespenak salbuespen) onartu eta goraipatzen dute Entzutegi Nazionalaren lana, Ertzaintzaren lana, Polizia Nazionalaren lana, Goardia Zibilaren lana. Nola egiten dute bada lan elementu hoiek? Zertan oinarritzen dira Entzutegi Nazionalako epaileak euskal herritarrek espetxeratzeko garaian, torturapean lortutako deklarazioetan ez bada?

DANI BLANCO

Iñigo Elkoro
Abokatua eta TATeko kidea

"Melitonen garaian markak uzteak ez zuen arazorik sortzen, gaur egun aldiz bai, horregatik torturaren erabileran 'hobekuntzak' eman dira, egun arraroagoa da torturatutako pertsona batek ageriko aztarnak izatea"

INOZOAK garela uste al dute? Argi dago, gaur egun tortura posible baldin bada, tortura errealitate bat baldin bada, alderdi politikoen konplizitateaz dela. PSOEk argi utzi zuen bere garaian. PPK ere argi utzi du, 2.000. urtean 14 torturatzaileraren indultoak, Manzanasi emandako domina, emaitza polizialen etengabeko goraipatzeak adierazgarriak dira. EAJk Ertzaintza du kontrolpean. Iaz Ertzaintzak torturatutako 31 euskal herritarren testigantzak jaso ditugu. Kasu horietan Entzutegi Nazional espainiarraren eta Espainiako Estatuko legedi antiterrorista erabili izan zituen. Alderdi hauek Ertzaintza goraiatu besterik ez dute egin.

Hipokrisiak alde batera uzteko garaia da, inozokeria ere. Torturaren aurka dagoenak badaki Entzutegi Nazionala, inkomunikazioa eta atxiloketaren luzapena direla, inpunitearekin batera, torturaren euskarriak. Tresna hauek erabiltzen dituenak tortura praktikatzeko tresna gisatzat ditu.

Meliton Manzananas hilda dago, domina bat dauka ere, baina... nor da gaur egungo Meliton? ●

EAEko hauteskundeetarako EAJk eta EAK osatu koalizioa izan dugu elkarriketaren ardatza EAKo Gipuzkoako presidentearekin. Iñaki Galdosek zaila ikusten du Eusko Legebiltzarrean dagoen blokeoarekin amaitzea, baina ez du baztertzen aro berri baten hasieran egotea.

“MARKOA GAINDITZEKO EPEA GIZARTEAREN ESKU DAGO”

Euskal Herriko marko politiko berri baterako bere proposamenen autodeterminazio eskubidea eta subiranotasuna agertu ditu EAK. Hauteskundeetarako EAJ-EAren akordioak “Estatutua gainditzeko borondate argia” jasotzen duela esan du Begoña Erraztik. Tira, hasteko Estatutua ez da osatua ere.

Lehenik, EAJ-EA akordioak autodeterminazio eskubidea aipatzen du esplizituki, hori ez da ahaztu behar. Bigarrenik bi gauza: batetik, herri hau aro berri batean sartua da eta proposamen zehatzak egitea guztiz beharrezkoa dela konturatu gara. EA ahalegin berezi bat egiten ari da gaur egun bere proposamena gizarteratzeko. Beste batzuk ere egiten ari dira, eta urrutira joan gabe hor dago Odon Elorzak egindakoa. Aro berri honen ezaugarria proposamen garaia izatea da eta hori berez aurrerapausu bat da.

Bestetik, koalizio orotan denok daukagu guretik zerbait uzteko beharra, bestela ez da koalizio osatzerik. Koalizio hau hauteskundeak oso egoera berezian egingo direlako osatu dela kontuan hartu behar dugu, hauteskunde plebiszitarioak izango dira neurri handi batean; euskal eta espainol abertzaletasunaren arteko hauteskundeak nolabait.

Bizi dugun mementoan gizarteratu beharreko bi aspektu daude: bakearen aldeko apustua eta elkarriketa. EAJ-EAK horietan zentratuko du hauteskunde kanpaina, baina horrek ez du esan nahi, inondik ere, gure proposamenak ahaztuak daudenik. Negoziazioan hitzartu bezala programan ondo esplazitatuak joango dira.

DANI BLANCO

■ “EAJ-EA akordioak autodeterminazio eskubidea aipatzen du esplizituki”.

■ Autodeterminazio eskubidea aspaldi aldarrikatu zenuten alderdi abertzaleek Eusko Legebiltzarrean, baina ez da egundo gauzatu. EAJ-EAren akordioak ez du eperik zehazten ere.

Egia da, 1990. urtean Eusko Legebiltzarrek aldarrikatu zuen autodetermina-

zergatik aldarrikatzen dugun azalpenak ematen aritu behar dugunok, aitzitik, autodeterminazioa onartzen ez dutenek azaldu behar dute.

Epeaz hitz egiten dugunean niri gizar-teari begiratzea gustatzen zait. Autodeterminazio eskubideaz aritzean gehiegi hitz egiten dugu alderdi arteko epe jartze horretaz eta gutxiegi begiratzen diogu gizar-teari. Prozesu honetan nahiz bestetan, gizar-tea da bere buruari epeak jarriko dizkiona. EAK

bere proposamenen epeei buruzko aurrerapen bat egin du, baina gizar-teak erabakiko duela dio. Izan ere, jabetu behar dugu memento honetan gure gizar-tea nola dagoen osatua, eta eskubide hau aldarrikatzen dugun alderdi politikoen pisua zenbatekoa den. Begibistakoa da azken urteetan euskal abertzaletasunak

□ “Hauteskunde plebiszitarioak izango dira; euskal eta espainol abertzaletasunaren arteko hauteskundeak nolabait”

zio eskubidea, lege besteko proposamen baten bidez. Baina lege besteko proposamen izenak dioen moduan ez da legeko proposamena. EAK hauteskunde kanpaina autodeterminazioa eskubidea aldarrikatzeko asmoa du, bidezkoa eta oinarritzeko printzipio demokratiko bat delako. Baina ez gara gu eskubide hau

galdu duen pisua; Nafarroa eta Iparraldea zein egoeran dauden ere ikusi beharra dago. Ez da nahiko epe bat jartzea, gure esku balego bihar hobe etzi baino. Finean gizartea da epeak jartzen dituen, eta gure lana gizartea gureganatzea da.

■ Alderdiek arazoa gainditzeko proposamenak egin izan arren hauteskundeak dira politikaren gakoa. EAJ-EAren akordioaren ardatza Kursaleko agiria dela dio Ibarretxek. Agiri honek bakea eta markoaren gainditzea ekar dezake?

Kursaleko agiriak lau puntu ditu, eta horietako batek herri honek erabakitzeko gaitasuna daukala dio esplizituki. Puntu hori era batera edo bestera erabili daiteke. Formulazio honi izen bat edo beste bat jar diezaiokegu, baina azken finean denok dakigu zertaz hitz egiten ari garen. Ibarretxek Kursalean gizarteratu zuen lau mezuetatik hirugarrena behar den moduan ulertzen baldin badugu, argi dago zertaz ari garen. Hau da, herri honek baduela eskubidea bere geroaz erabakitzeko eta hortik markoaren gainditzera herriaren borondatea dagoela. Beraz, lehenik funtsezko da eskubide hori aldarrikatzea eta gero indarrak metatzea berau gauzatu dadin. Kursaleko mezua hirugarren proposamena, esplizituki eta zehazki, autodeterminazio eskubideaz ari da. Baldin eta funtsezko printzipio demokratiko hau denok onartzen badugu -Katalunian eta Euskal Herrian printzipio hau hainbat sozialistak hasia du onartzen; Odon Elorza esaterako- markoa gainditzeko epea jartzea gizartearen esku dago. Batez ere gizarteari begira lan egin behar dugu orain.

■ Hauteskunderi begira zehazkiago orain. EAK lehendakari hautagairik ez izatea herri hau lideratzeko gaitasuna galdu duela agertzen ote du?

Adibide batzuez erantzungo dizut. Aurrena, EAJko nahiz EAKo Batzar Nazionalak akordioa onartu ondoren akordioak berak Espainiako komunikabideetan izan duen tratamenduak garbi adierazten du

■ "ETak eta EHk memento hau giltzarria dela eta presak ez direla onak jakin behar dute".

EAren egitasmoa akordioan dagoela.

EAK bazeukan lehendakaritza hautagai bat baina koalizioa osatzeko aukera zegoela ikusita, errespetuz kontsideratu genuen ez zela komeni lehendakari bat kaleratzea, baldin eta koalizioa aurrera ateratzen bazen ez zela

egokia bere izena aipatzea. Hori esanguratsua da berez. Errealistak izan behar dugu, alderdi guztiei gustatzen zaigu lehendakaritza hautagai bat aurkeztea baina hemen denok badakigu lehendakaria ez dela zenbait alderditik aterako. Esate baterako, IU-EBk badaki ez zaiola balio aurkeztea eta ezker abertzaleak ere historikoki ez du aurkezten beste arrazoiengatik.

■ "Nazionalismo espainarraren eraso garai honetan koalizioak konponbideak ekarriko dituela" adierazi du zure alderdiak. Eusko Legebiltzarrean dagoen "blokeoa edo berdinketa tekniko egoera" ikusita nola ekar ditzakezue konponbide horiek?

Hauteskunde kanpainan espainolisten eraso gogorra etorririko da gure koalizioaren aurka. Ez da ahaztu behar ere, gure koalizioa ezker abertzalearen arduragabekeriari aurre egiteko osatu dela. EAJ-EA koalizioa galtzearen gidaritzaren berreskuratzeko ahalegina da,

gure egitasmoan ahalegin sendoa dago bloke sendo bat osatzeko.

Maiatzeko 14aren ondoren, lehenengo (oraingo) egoerara itzultzeko arriskua sumatzen dut; errealistak izan behar dugu. Hori esanda ere, fedea daukat, uste dut herriak argi hitz egingo duela eta koalizio honek boto asko bilduko duela.

Herriak berriz hitz egin ondoren, alde bateko inobilistak nahiz beste aldeko arduragabeak gure mezuaren inguruan mugitzen hasiko diren esperantza daukat, desblokeo hori hel daitekeen esperantza badaukat.

■ PP eta PSE-EErekiko lehian zein izango da koalizioak kanpainan erabiliko duen mezua?

Gure koalizioaren mezuak hiru dira: giza eskubideen errespetua, elkarrizketarako apustua eta herri honen eskubidea bere geroaz erabakitzeko. Hiru printzipio demokratiko hauekin uste dugu posible dela kanpaina on bat egitea. Beste alderdiei zergatik ez dituzten printzipio hauek onartzen galdetuko diegu. Herri honen gehiengoak bat egiten du kon-

PILOTAZALE ETA MUSIKARIA

34 urte ditu oñatiar honek. Euskal filologian lizentziatua da. Zinegotzi gisa hasi zen politikan -jaioterrian- eta halaxe jarraitzen du egun ere. Legebiltzarkidea eta Gipuzkoako EAKo lehendakari hautatu berria da. Horrezaz gain, Euskal Herriko pilota elkarteko kidea izan zen eta bere herriko pilota elkarteko presidentea da 1990. urteaz geroztik. Oñatiko musika bandan saxofoia jo izan du urtetan, baina astirik ezean penaz utzi behar izan zuen.

promiso horrekin eta beste alderdiek erantzun behar dute zergatik ez duten bat egiten. Herriak erabakiko du azken finean.

■ **Erabakiak erabaki, EHk dienez haiek izango dira giltza berriz ere.**

Nahi dutena esatea daukate, baina ezker abertzaleko partaide askok ez zuen ulertu tregorean haustura eta bere botoemaile askok ez zuen onartu EHk Eusko Legebiltzarra utzi izana. Legebiltzarrean ari garenok ikusi dugu zer-nolako botazioak galdu ditugun gure herriaren eraikuntzan. EHk arduragabekeria osoz jokatu zuen. Adibidez, hezkuntzaren eta euskararen arloan ari direnekin harreman zuzenak ditut eta badaikit ezker abertzaleko jende askok ez zuela ulertu EHren jarrera.

Guk EHri hauteskunde ostean gauza bera eskainiko diogu. Hau da, EHk eta ETAk jakin behar dute, batetik giza eskubideen urraketarekin ez dagoela inora iristerik, eta bestetik, gauzak ez direla egiten norberak nahi duen arintasunarekin. Une hau giltzaria dela eta presak ez direla onak jakin behar dute, memento historikoetan jarrera historikoak mantendu behar direla alegia. Nik gizarteari begiratu behar diogula gogoraraziko nioke EHri, ez ditugula nahastu behar norberaren ametsak eta errealtateak. Mila proposamen egin dezakegu baina ez bagara gai errealtatea asumitzeko ez dugu inora joaterik. Ez badira jabetzen zazpi lurralde historikoetan ez dela posible hauteskunde prozesu bat egitea, bada, bide padanoan sartzen gara, hau da, Bossik Padanian eraman zuen bidean. EH eta ETA antzera ari dira. Bossik Padania osatzen duten eskualdetan hauteskundeak burutu zituen, baina berriz ere bukatu zuen Berlusconiaren aliatua izaten.

■ **Alderdi popularra eta sozialistarengana itzuliz, kontziente al zarete burutuko duten kanpainaz? Legealdia nola joan den ikusita kanpainako mezua errazago arkituko dutela ematen du?**

Garbi dago kanpaina bortitza etorriko dela Madriletik, bai Alderdi Popularraren bai sozialisten eskuetatik; izugarritzko

DANI BLANCO

■ **“Irtenbide bat emango bada, oso argi marraztuta dauden blokeen arteko lanaren ondorioz etorriko da”.**

laguntza mediatiko izango dute alde guztietatik. PPK eta PSOEek mezu sinpleagoak eta errazoagoak erabiltzea dituzte zenbait jenderen botoa berenganatzeko. Gobernagarritasun kontuetan guk ere badugu mezu bat plazaratzea ordea, hau da, haiek Espainiako Gobernuan izan direla urte luzeetan eta ez dutela ezer lortu. PPren kasuan

da -eta beren esparruko hainbat jende ere bai- bide horretatik ez goazela inora.

Adibidez, Egituren batek badaezpada zehaztu du ez direla Alderdi Popularrarekin gobernu batera joango, gobernua bakarrik oposizioa sunsitzeko baldin bada. Horrek alderdi sozialistaren baitan argi gorria piztu dela erakusten du, PSE-EE konturatu da nolabait zenbait mezu euren kaltetarako ere izango direla. Alderdi Sozialistaren urduritasuna honetantxe kokatuko nuke. Jesus Egiturenek esan duenean Alderdi Popularraren hainbat adierazpenek ere eurei botoak kentzen dizkietela, horrek bere horretan adierazten du bizi dugun egoera.

■ **Hauteskunde ostean zure alderdia EAJ-EA-PSE-EEren arteko gobernu osoa izango ote da?**

Herri honetan irtenbide bat emango bada gaur egun, oso argi marraztuta dauden blokeen arteko lanaren ondorioz etorriko da, bestela mugarik gabeko berdinketa batean egongo gara eta ez

da irtenbiderik izango. EA izan daiteke oztipo gaur egungo alderdi sozialistarekin gobernatzeko; izan daiteke. EAK, ordea, oso begi onez ikusiko luke alderdi sozialistarekin gobernatzea baldin eta alderdi sozialistak onartuko balitu guretzat oinarritzko printzipioak direnak. Neurri horretan, alderdi sozialistak poliki-poliki inia-

ziozko bidaia bat egingo balu, gai balitz Odon Elorzak planteatzen duen zenbait printzipio asumitzeko, positiboa izango litzateke alderdi sozialistarekin gobernatzea. Hauteskunde ostean alderdi sozialistare-

kin hitz egin behar badugu, lehenik zein alderdi sozialistarekin ariko garen ikusi behar dugu: Redondo Terrerosek mantentzen duenaz edo Ernest Lluchek esaten duenaz hitz egiteko. Agian, aurrera begira gure erronketako bat alderdi sozialista eraldatzea da eta lortzea oinarritzko printzipioak onar ditzan, gero PPK eta EHk ere onar ditzaten ●

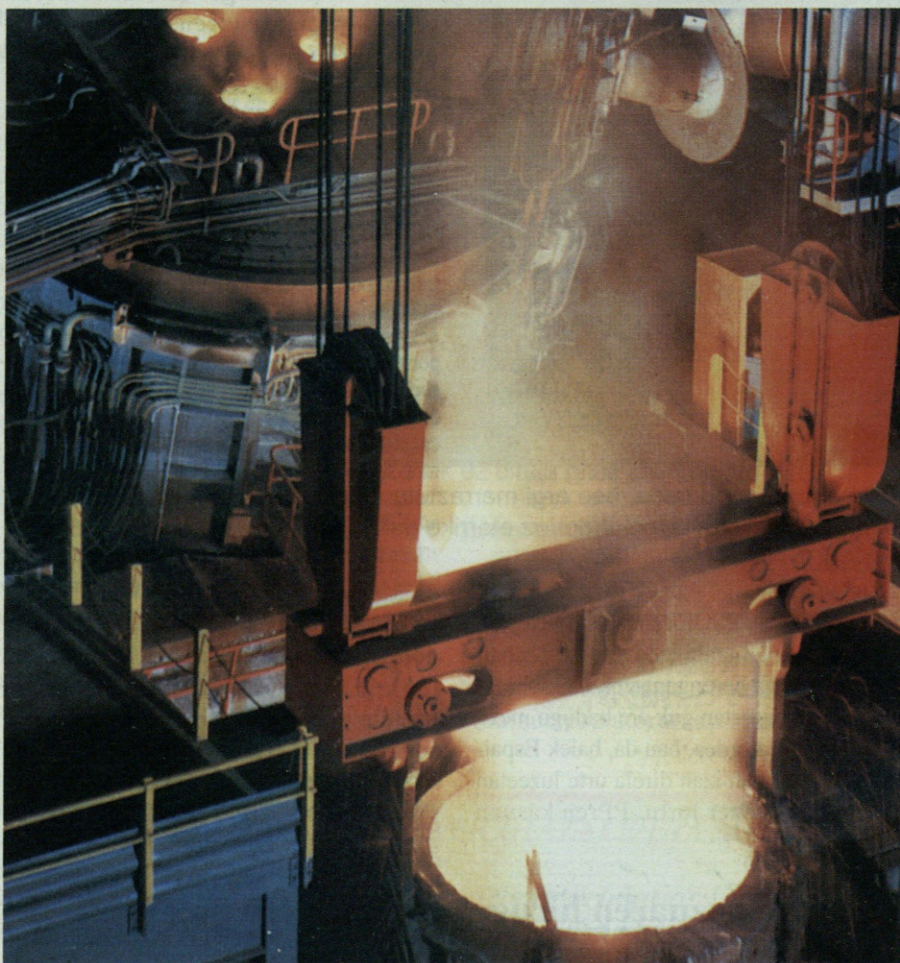
◆ MIKEL ASURMENDI

□ **“Kursaaleko mezuaren hirugarren proposamena, esplizituki eta zehazki, autode-terminazio eskubideaz ari da”**

orain, Mayor Orejak boterera iristean HBko Mahai Nazionala atxilotu, “Egin” itxi eta ezker abertzalearen nazioarteko aparatua neutralizatu ondoren arazoa konponduta izango zela esan zuen. Bai PSOEek bai PPK porrot egin dute, ordea. PP eta PSOE gero eta kanporago daude euskal errealtatetik, neurritik pasa egin dira alegia, gehiegikeria handiak egin dituzte eta azkenean gizartea oro har konturatzen ari

Aceralia, Arbed eta Usinor-ek bat egitearen ondorio den altzairugintza munduko erraldoi berriak euskal "geneak" dituela esan genezake, Aceralia Bizkaiko Labe Garaian eta Ensidesa asturiarraren oinordekoa baita eta oraindik ere 12 enpresa ditu Euskal Herrian.

SIDERURGIAKO ERRALDOIAK EUSKAL "GENEAK" ERE BADITU

■ Aceralia, Arbed eta Usinor-en fusioak sinergia garrantzitsuak eragingo ditu.

Aceralia, Arbed eta Usinor enpresek bat egin ondoren sortuko den munduko altzairu ekoizlerik handienak euskal "geneak" ere badituela esan genezake. Euskal Herria, Asturiasekin batera, Espainiako Estatuko siderurgia integralaren sorlekua izan da, eta, gaur egun, fondo publikoak erabiliz onbideratu, suntsitu eta Aceralia bihurturik, horiei esker lortu dute maila hori aipatutako

bat-egitearekin. Horregatik diogu munduko erraldoi honek euskal aztarnak daramatzala erraieran. Aztarna horiek, batetik, lehengo Bizkaiko Labe Garaian birmoldaturiko instalazioetan aurkitzen ditugu Bizkaian, Nafarroan, Araban nahiz Lapurdin, eta, bestetik, Aristrain eta Marcial Ucin familien eskuan dagoen euskal kapitalean; izan ere, Aceralia-ko kapitalaren %10,8 eta %2 dute, hurrenez hurren.

110.000 LANGILE DITUEN TALDEA. Aceralia, Arbed eta Usinor enpresen arteko bat-egitea joan den otsailan ezagutarazi zen Bruselan, eta une honetan hainbat izapide burokratiko eta instituzional burutzearen zain dago. Bat-egite honen ondorioz munduko siderurgiako talderik handiena sortu da, eta bere egoitza nagusia Luxemburgon dago. Talde berriaren kapitala honela dago banaturik: Usinorrek kapitalaren %56,5 du, Arbedek %23,4 eta Aceraliak %20,1.

Altzairugintzako erraldoi berri honek 110.000 langile izango ditu mundu guztian zehar, eta horietako 5.300 Aceraliak Euskal Herrian dituen lantegietan daude (11 lantegi Hegoaldean eta 1 Iparraldean). 46 milioi tona altzairu likido ekoiztuko ditu. Alderaketa txiki bat egiteko nahikoa dugu orain arteko munduko bi ekoizlerik handienek, POSCO korearrak eta Nippon Steel japoniarrak, hurrenez hurren, 26,5 eta 25,2 milioi tona ekoizten dituztela ikustea.

Bat-egite horri esker hiru enpresa horiek liderrak izango dira produktu zapaletan, 15.000 milioi euroko salmentak eginez. Produktu luzeetan 4.000 milioi euroko salmentak izango dituzte, eta banaketan eta eraldaketan 6.000 milioi euro ingurukoak izango dira salmentak. Bat egin duten hiru enpresen artean 28.733 milioi euroko salmentak izan zituzten 2000. urtean (ia 5 bilioi pezeta). Kopuru horretatik 495.571 milioi pezeta (19.823 milioi libera) Aceraliari dagozkio. Hiruren arteko mozkinak, 1999. urtean, 81.961 milioi pezeta-koak izan ziren (3.278 milioi libera), eta horietatik 14.572 milioi Aceraliarenak dira (583 milioi libera).

Hiru taldeak altzairu zapalen (automobilgintza, eraikuntza, etxetresna elektrikoak, bilgarriak) eta produktu eralda-

tuen (hodiak, panelak) sektorean jarduten dute. Arbedek, ordeak, produktu luzeetan (habeak) duen jardura dakar negozio bateratura, hain zuzen ere, Usinor aritzen ez den esparrua.

Bat-egite honek sinergia garrantzitsuak eragingo ditu. Horrela aurreikusten den aurrezpena 300 milioi euro ingurukoa izango da 2003. urtean, eta pixkanaka geroz eta handiagoa izango da, 2006. urtean 700 milioi eurora iristea espero da. Datozen lau urteetarako aurreikusten diren inbertsioak, berriz, 350.000 milioi pezetakoak izango dira.

Euskal Herriko enpresen eta erakundeen artean begi onez ikusi da bat-egite hau. Eusko Jaurlaritzak nahiz Aldundiek eta enpresen elkarteek uste dutenez, bat-egite honek sendotu egingo du euskal siderurgiaren sektorea, eta egonkortasuna emango die euskal lantegi eta lanpostuei. Eusko Jaurlaritzak dio operazio honek balio handiagoa eta aberastasuna ekarriko duela euskal ingurune sozioekonomikora, eta sektorearen onerako izango dela. Eta, gainera, bat-egite honi esker Euskal Herriak altzairugintzako munduko lider berriaren proiektuetan leku garrantzitsua hartuko duela erantsi zuen.

Baina, euskal sindikatuak ez datoz guztiz bat baikortasun horrekin, abertzaleak bereziki. Horrela, CCOO bere konfiantza agertzen du enplegua eta lantegiak ziurtaturik daudela esaten zaienean. ELA eta LAB, aldiz, kezkatuak azaltzen dira euskal langileengan izan dezakeen eraginagatik eta erabaki guneen urruntasunagatik. Dagoeneko, bat-egite erraldoi honetako zuzendarietakoren batek esana du ez dela kanporatze mingarrik egon-

go, eta egin beharrekoak egiteko alde zuzenetik erretiroen bidea erabiliko dela. EHk, bestalde, kezka adierazi du lantegien eta lanpostuen iraupenari buruz, adierazi zuenez, hori, betiere, multinazionalaren interes pribatu eta estrategikoen mende egongo baita, eta ez Euskal Herriko ekonomiaren premien arabera.

ACERALIA EUSKAL HERRIAN.

Aceraliak 5.300 langile ditu Euskal Herriko lantegietan. Araban bi lantegi dira Aceralia taldekoak; Gasteizen trefilaketa jarduten duen Galycas eta Agurainen banaketan jarduten duen Laminados Velasco. Bizkaiari dagokionez, hiru

EKOIZPENAREN ARABERAKO SAILKAPENA

Altzairu gordinaren ekoizpena milaka tonatan

KONPAINIA	HERRIALDEA	1998	1999
Posco	Korea	25,6	26,5
Nippon Steel	Japonia	25,1	25,2
Arbed (1)*	Luxenburgo	20,1	22,2
Usinor	Frantzia	18,9	22,2
Corus	Erresuma Batua	16,3	21,3
LNM	India	17,1	20,0
Baoshan	Txina	9,9	16,7
Thyssen Krupp	Alemania	14,8	16,1
Riva	Italia	13,3	14,1
NKK	Japonia	11,5	12,8
USX	EEBB	11,0	11,3

*(1) Aceralia barne.

Iturria: "El País"

lantegi ditu Aceraliak: latorriaren laminazioan eta galbanizatzean aritzen den Etzeberriko enpresa, Sestaoko Aceria Compacta eta Bizkaia eta Basauriko Laminados Velasco, banaketan jarduten duen enpresa. Gipuzkoan aldiz, bost lantegi ditu Aceraliak: Zumarragan (barrak eta alantze handia), Azpeitian (eraikuntzarako biribila), Lasaon (sare maila), Olaberrian (eraikuntzarako habeak) eta Bergaran (profil txikiak). Lapurdin lantegi bakarra du: Baionako Marcial Ucin. Azkenik, Aceraliako bost lantegi daude Nafarroan, Zelainen, Lesakan, Legasa eta Berrioplanon, hurrenez hurren.

Aceraliaren kapitalaren barruan, esan bezala, euskal partaidetza ere badago. Aceraliaren kapitala honela osatzen da: %35 du Arbedek, %6 Kataluniako Riberras (Gonvarri) familiak eta euskal familien artean, %10,8 Aristrain familiak eta %2 Marcial Ucin familiak. Kapitalaren gainerakoa Burtsan dago.

ACERALIA, LABE GARAIK SUNTITU ONDOREN ERAIKIA.

Aceralia Bizkaiko Labe Garaiek eta Asturiaseko Ensidesak osatzen zuten Espainiako Estatuko siderurgia integralaren oinordekoa da. Horiek bien bat-egitea 1991an gauzatu zen, bata bestearen ondoren etorri ziren izendapen ezberdinekin: Corporación Siderurgica Integral, CSI; CSI, Corporación Siderurgica eta

ITZAR D. DE DURANA

■ Sindikatu abertzaleek enpleguaren inguruko kezka agertzen dute.

ITZIAR D. DE DURANA

■ Ezkerraldean, Sestaon dagoen Ac

ITZIAR D. DE DURANA

■ Gaur egungo Aceralia Labe Garaiak suntsitu ondoren eraiki zen, Euskal Herrian eta baita Asturiasen ere, milaka lanpostu desagerrarazi eta gero.

Aceralia. Birmoldaketa izugarri baten amaiera izan zen, tartean milaka lanpostu desagerraraziz, Bizkaiko Labe Garaiak suntsituz, ehunka enpresa laguntzaile egoera larrian utziz, lanpostuen galera alde aurretiko erretiroz konpentsatzeko diru publikoen erabilera izugarria eginez. Prozesu horretan guztian garbi geratu zen banketxe eta multinazionalen enpresa batean interes handia erakusten dutela gauzak ondo doazenean eta errentagarria denean, baina erraz baztertzeko dutela errentagarri izateari uzten dionean.

Afera honetan garbi ageri da baita ere, Estatu pribatizatzaileak enpresa bat edo siderurgia bezalako sektore bat diru publikoekin onbideratu ondoren berriro esku pribatueta jartzen duela. Horrela, Ace-

ralia mozkinak ematen hasi zenean PP-ren Gobernuak pribatizatu egin zuen 1997an, Arbed multinazionalaren esku utziz. Ehunka langilek, Euskal Herrikoek eta Asturiasekoek, Burdinaren Ibilaldi ospetsua egin zuten Madrilera, eragiketa hori galarazi nahian. Baina ez zuten lortu. Mozkinak ematen hasitako Aceralia bezalako enpresa errentagarri bat prezio barregarrian saldu zuten,

■ **“Bat-egite horri esker hiru enpresa horiek liderrak izango dira produktu zapaletan, 15.000 milioi euroko salmentak eginez”**

Euskal Herrian eta Asturiasen zituen langile kopuruak eta instalazioak arindu ondoren.

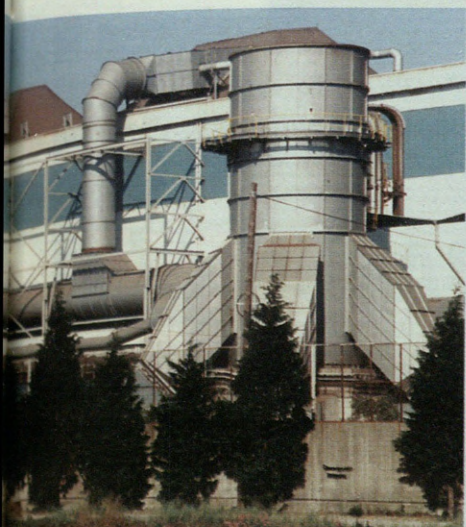
Espainiako Estatuko siderurgia ipa-

rraldean bildu zen nagusiki mendearen hasieran, Asturiaseko ikatz meategien inguruan Ensidesaren kasuan eta burdin baliabideen inguruan Bizkaiko Labe Garaien kasuan. Siderurgia honen hasitapena Euskal Herriko eta Asturiaseko burgesia industrial eta finantzarioen esku egon zen, eta ez zuten eskuti askatu errentagarritasuna galdu zuen artean. Neguriko oligarkiako deitura ospetsuak ageri ziren jabe eta administrazioen artean. BLG 1901. urtean sortu zen, bi hamarkada lehenago eraturako eta Bizkaiko familia ospetsuenen deitura handiz osatutako bi enpresak bat egin ondoren, batetik, Bilboko Altos Hornos y Fabricas de Acero y de Hierro eta, bestetik, Altos Hornos y Vizcaya sozietatea.

Frankismoak Asturias indartu nahi izan zuen eta Ensidesa sortu zuen Avilesen 1950ean INIren eskutik, baina Euskal Herriko nahiz Asturiaseko kapital pribatuak horren aurka egin zuten. Nolanahi ere, 1957an, Lopez Bravo Industriako ministroak Bizkaiko Labe Garaietako interes pribatuaren mende jarri zuen

Ensidesaren garapena. Asturiaseko hiru siderurgia pribatuak bat egin zuten eta Uninsa sortu zuten. Frankismoaren baikortasunak eraginda laugarren siderurgia integral bat sortzeko

baimena eman zen, eta horrela sortu zen Altos Hornos del Mediterraneo, AHM, Saguntón (Valentzia). Gerora, Lopez Bravok Bizkaiko Labe Garaien esku utzi

ALBERTO ELOSEGI

ALBERTO ELOSEGI

Compacta de Bizkaia (ACB) eta eskuinaldean Marcial Ucin-ek Baionan duen lantegia. Biak Aceraliarenak dira.

zuen. Gehiegizko instalazioek eta 1973an hasitako nazioarteko atzerakadak krisialdi larria eragin zuen Espainiako Estatuan, eta ezin izan zen gainditu 90eko hamarkada arte.

Uninsa INIk bereganatu behar izan zuen 1970ean, eta 1973an Ensidesak hartu zuen bere baitan. Enpresa honek, orduan, 26.000 langile zituen. Bestalde, Estatuak Bizkaiko Labe Garaiei lagundu behar izan ziren. Laurogeiko hamarkadaren erdialdean PSOeren gobernuak AHM zuen, langileek eta sindikatuek aurkako jarrera gogorra erakutsi arren. Azken batean, siderurgia integral guztia sunsitzeko lehen urratsak ziren. Diru publikoari hainbesteko kostua eragin zioten aldez aurretiko erretiroen lehenengo planak hasi ziren. 1985etik 1990era bitartean gauzatu zen "siderurgiaren birmoldaketa", eta oraindik Ensidesa eta BLGen aritzen ziren 25.000 langiletatik 10.000 langileren lanpostuak desagerrarazi zituzten. PSOeren azken gobernuak 400.000 eta 250.000 milioi pezeta erabili zituzten, hurrenez hurren, Ensidesa eta BLG onbidertzeko.

AZKEN HAMARKADAKO ALDAKETAK. Prozesu guztia bi siderurgiek bat eginez amaitu zen 1991an, tartean hainbat izen hartu ondoren, Corporacion Siderurgia Integral CSI, CSI Corporacion eta Aceralia. Langileak murrizteko plan gehiago egin ziren, eta lantegiek espezializatzen jo zuten. BLG suntsitu zen eta Ansoiko eta gune nagusiko instalazioak txatarrerako geratu ziren, nahiz eta duela

gutxi, modernizatzeko asmoz, 100.000 milioi pezeta inbertituak zituzten. Horren ordez, ACB altzairutegi konpaktua eraiki zen Sestaon, baina ehunka langileri soilik ematen dio lana. Siderurgia, ordurako, diru publikoaren kontura onbideturik zegoen, eta prezio merkean saldu zitzaion Luxemburgoko Arbed multinazionalari

1997an. Orain, Usinor eta Arbed-ekin bat eginez altzairugintzako munduko mamurik handiena sortu dute. Mamu honek izerdi eta malko ugari utzi du atzean euskal langileriaaren artean, eta, besteak beste, gure poltsikoetatik ateratako milaka milioi eraman ditu berekin ●

◆ DANIEL UDALAITZ

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

*Bezeroen beharretara egokituz,
Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...*

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@eskura.com • www.eskura.com

Egunotan eta martxoaren 25a bitartean Gasteizko Montehermoso Kulturunean "Arabako Euskal Hotsak" izeneko erakusketa dago ikusgai. Araban hizkuntza noiz eta nola erabili izan den ezagutzeko parada du bertara hurbiltzen denak.

ZAZPIGARREN ALABAREN BERRIKETAK

JOSEBA OLALDE

■ Eraztunaren dotrina berezia azaltzen duen eskultura eta 1850eko egoera azaltzen duen mapa.

Giovanni Battista Venturino Portugaleko Sebastian erregearen ezkontzara joateko Aita Santuaren legatua eta Alexandriako Patriarka Lisboara lagunduko zituen segizio ofizialeko kideetako bat zen. Ezkontzatik itzuleran, 1572ko urtarrilean, segizioa Gasteiztik pasa zen eta Venturino horrela deskribatu zuen bertan topatu zuena:

"Se advierte en ella (Vitoria) que las personas del pueblo hablan Vizcaíno o Vascongado, como ellos lo llaman, lengua muy difícil de aprender, si bien los nobles hablan castellano con toda claridad". Ara-

ban euskara mintzatzen zela baieztatzen duen adibide bat baino ez da honakoa. Egunotan eta martxoaren 25a bitarte Gasteizko Montehermoso Kulturunean ikusgai dagoen "Arabako Euskal Hotsak" era-

□ **Aguraingo 1842ko udal ordenantzen arabera, karguen artean itzultzailearena zegoen, soilik euskaraz zekitenentzat**

kusketan askoz froga gehiago topa ditzake bisitariak.

Estitxu Breñas eta Jabi Osoa de Alda historiagileek paratutako eta Geu elkarteak antolatutako erakusketa honek hori

baitu helburu: iraganean Araban euskara noiz, non eta nola hitz egin zen jakiteko informazioa eta lekukotzak biltzea. (Egun Araban euskara noiz, non eta nola erabiltzen den aztertzeak beste monografiko bat mereziko luke egileen esanetan, eta horregatik oraingoan ez dute garai honetan sakondu).

Zati ezberdinez osatua dago erakusketa zabala. Euskarazko idatzien egileen atalean 18 arabar aurkeztu dituzte, XVI. mendean euskarazko kristau dotrina zaharrena idatzi zuen Juan Perez de Betoñatik hasi eta Odon de Apraiz (1896-1984) euskaltzale eta idazlearengana iritsi arte. Tartean, besteak beste, Federico Belaustegigoitia (1896-1984) laudiarra, Euskaltzaindiaren lehen estatutuak idatzi zituen, edo Abdon Gonzalez de Alaiza musituarra, "Txistu" 1927an "Argia"n argitara eman zen lehen euskarazko komikiaren egilea. Beste zazpi pertsonaia ere aipatzen dituzte beste atal batean, idatzirik utzi ez baina hitzez edo ekintzaz eus-

Euskara sailaren babeslea:

Oiartzungo Udalak

OIARTZUN, UDALERRI EUSKALDUNA

Osasungintza, Lantegiak, Epaitegiak,
Merkatal eta Finantza Zerbitzuak ere euskaldunduz.
Euskaraz bizi nahi dugulako hamaika lan
elkarrekin egiteko dugu.

JOSEBA OLALDE

■ Euskararen atzerakadaren arrazoiak biltzen dituen taula.

Arturo Campion

Arturoren kaiera

HIZKUNTZA KONTSEILUA BIDEAN

Euskalgintzako ordezkariak Iparraldeko instituzioetako ordezkariekin bildu dira eta Andre Viau Pirinio Atlantikoe-tako prefetak esan zuenez, uztailaren 14an abiatuko da Hizkuntza kontseilua. Prefetak Euskal Kultur Erakundearen esku utzi du kontseilua abiatzea. EKEk apirilaren 7an egingo du biltzar nagusia, eta, 1999ko ekaineko txostena oinarri hartuta, lau urratseko metodologia proposatu du, biltzar nagusiko egunean kontseiluaren nondik-norakoak adosteko.

EUSKARA JUSTIZIAKO LANPOSTUETAN

Espainiako Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiak Eusko Jaurlaritzak Justizia Administrazioari funtzionarioentzat zehaztutako hizkuntz profilen inguruan duen jarrera agertu du. Justiziako lanpostuetan euskara baldintza ezin dela izan dio, meritu gisa har daitekeela baina ezin dela ezagutza exijitu. Eusko Jaurlaritzak justizia euskalduntzeko prestatutako dekretuaren arabera, hamar urte barru justiziako langileen %40k euskaraz lan egin ahal luke.

DEBA GOIENAKO KOMUNIKABIDEAK

Deba Goienako bederatzi euskara elkarteek Goiena Komunikazio Zerbitzuak elkarlanerako hitzarmena sinatu dute. Horren arabera, elkarteek sortutako bilarako sei herri aldizkari ("Aretxagazeta", "Goibeko", "Arrasate Press", "Berrigara", "Kontuola" eta "Ze Barri?") Goiena Komunikazio Zerbitzuak kudeatuko ditu.

"ETXETIK PLAZARA" BERRIZ ERE MARTXAN

1994an jarri zuten abian Nafarroako Mendialdeko IKA euskaltegiek "Etxetik Plazara" aldizkaria. Duela bi urte diru arazoak zirela-eta argitaratzeari utzi zioten eta orain berriz hasi dira kaleratzen. Argitalpena euskaldun zaharrei zuzendurik dago, irakurketa, idazmena eta gramatika jorra dezaten.

kararen suspertzaile izan zirenak. Pertsonaien aretoan eskulturak ere badira, plastikoki aurkeztutako lekukotzak. Adibide gisara, eskuineko orriko argazkian ipini dugun eraztunaren dotrinaren irudia, eraztuna euskaraz aritzen zirenei zigor gisa jartzen zitzaizaieneko dotrinarena, alegia.

AGURAINGO ITZULTZAILEA.

Montehermosoko beste gela bat erabileraren lekukotzak jasotzeko hartu dute. Bertan arestian jaso dugun Venturinoren testigantza ezagutzeko parada dago, baina baita beste hainbat ere. Aguraingo itzultzailearen kasuak ere gure arreta piztu du; Aguraingo 1842. urteko udal ordenantzek diotenaren arabera, karguen artean itzultzailearena zegoen, soilik euskaraz zekitenentzat. Zoritxarrez, horrelako beharretatik oso urrun dago Aguraingo Udala. Orduan Ignacio Ariztimuño delako batek bete omen zuen postua.

Antzinaroko onomastika adibideak, euskarazkoak izan daitezkeenak, bildu dituzte beste gela batean eta liburutegietan bildutako dokumentu orijinalak ere badaude ikusgai. Gainera garai ezberdinetako egoera jasotzen duten mapak, euskararen atzeraegitearen arrazoiak biltzen dituen taula, datu bitxiak, XX. mendearen inguruko zenbait ohar... ere argigarri gertatzen dira. Azkenik Araban gazteleraz erabilitako euskal jatorrizko hitzen inguruko ikus-entzunezko bat bada. Eta beste bat erakusketa guztia laburtzen duena.

Amaitzeko erakusketaren babesleen artean Gasteizko Udala dagoela aipatu nahi genuke. Bertan jarduten duen bati baino gehiagori mesede egingo lioke Montehermosoko buelta egitea, Arabako hizkuntza zein den zalantzarik izan ez dezan ●

◆ NAGORE IRAZUSTABARRENA

Urrea

■ Donostiako Euskararen Patronatuak 2001eko euskarazko kultur eta aisialdi jarduerak biltzen dituen gida kaleratu du. Gazteei, gurasoei, irakasleei eta, oro har, herritarrei Donostian euskaraz egiten diren ekimenen berri eman nahi die. Argitalpen interesgarria, dudarik gabe, Donostiako euskaldunen informaziorako.

■ Nafarroako Gobernuako presidente den Miguel Sanzek dioenez, seinale elebidunek ez diote inori kalte egiten eta eremu mistoko udalek nahi bezalako errotulazioa jartzeko eskubidea dute. Hala ere, badaezpada eremu ez euskalduneko Aibarren seinale elebidunak kendu eta gaztelerazkoak jarri dituzte.

Ikatz

MEDITERRANEOKO NEGUTEGIEN "E

Espainiako Gobernuak hainbat urtetan dantzan ibili den Plan Hidrologiko Nazionala delakoaren ekimena onartu du azkenean. "Porlanezko" plana edo herrilaren zerrenda bat besterik ez ekologistentzat, Pirinioak eta Ebroren arroaren etorkizuna hipotekatzeko egitasmoa bertako bizilagunentzat, Espainiako Estatuko batasunarentzako aurrerapauso nabarmena hainbat politikarientzat, hil ala biziko ekimena Mediterraneo aldeko nekazarietzat... Plan honek iritzi kontra-jarri ugari sorrarazi du, baita Hego Euskal Herrian ere. Batzuen eta besteen interesak oso desberdinak izan arren, planaren eragina (batez ere Nafarroan, Itoizko urtegia dela-eta) nabarmena izango da.

Testuak: Iosu Etxaniz

DANI BLANCO

■ Ebro ibaiak eta bere arroak plan honekin ura galduko dute.

Plan honen jatorria, azken 20 urteetan pilatzen joan izan diren arroen planena bezala, Espainiako Estatuko zonalde zehatz batek jasaten duen arazoan dago: Hegoekialdeko ur baliabideen gehiegizko ustiapena. Mediterraneo osoak, baina batez ere hegoaldeak, azken hamarkadetan sekulako boom turistiko eta demografikoa ezagutu du; etxeak, hotelak, golf zelaiak, denetariko azpiegiturak pilatu dira zonalde honetan, eguzkiaren bila doan jende ugariaren eskaera asetzeko. Eguzkia bai, nahi beste, baina euri -eta

beraz, ur- gutxi. Filosofia axolagabeak "guk ekarri dezagun jendea, ura nonbaitetik ekarriko digute-eta" zioela zirudien, urteekin arazoa gero eta larriagoa bihurtuz, desioa zena azkenean errealitate bihurtu behar izateko.

Hala ere, gezurra badirudi ere, ez dira hiriak eta turismo guneak ur gehien eskatu eta kontsumitzen dutenak, hauen inguruan perretxikoak bezala ugaltu diren ureztatze lursailak baizik. Har dezagun, adibide gisa, Almeriako El Ejido ospetsua. Lehen ezer landatu ezin zeneko basamortu zabalek gaur egun negutegi

"ARRIA" EBROREN EMARIAK ASEKO DU

DANI BLANCO

■ Espainiako Mediterraneoko negutegieek eskatzen dute ura.

itsasoak ematen dute. Beste leku batzuetan negutegien lekua ureztatze lursailek hartzen dute, baina denen ahotan ur eskasiaren kexua dago. Ez berez bertako ekosistemek ur gehiago eskatzen dutelako, baizik eta diruzaletasuna ekosistemok etengabe eraldatzen ari delako, basamortuak zirenak ureztatu nahian.

Azken 20 urteetako Espainiako gobernuek mahai gainean soluziorik gabeko arazoa izan dutela esatera ausartuko gara. Zergatik hori?

Nekazaritzak Espainiako Estatuko uraren %80 kontsumitzen du eta nekazariak beraiek ur horren %10 besterik ez dute ordaintzen (beraz, aurrezteko arrazoi handirik ere ez dute). Zonalde honetako lurpeko zein lur gaineko baliabideak agortu baino agortuago daude (putzuetatik ateratako ur berbera sei edo zortzi aldiz ere erabiltzen dute) eta duela hainbat urte abian jarri zen Tajo-Segura ibaien arteko ur eramateak arazoa konpondu baino larritu egin zuen (nekazariak ur gehiago zetorrela jakinda, ureztatze lursail berriak sortu zituzten, gaur gerta daitekeen bezala ur defizita handituz).

Arazoak berez badu konponbide logikoa: soberan dauden 100.000 hektarea ureztatze lursail (horietatik asko eta asko ilegalak) ezabatzea. Baina botika gaixo-

tasuna baino okerragoa izan liteke. Non-dik hasi? Errentagarriagoak diren lursail berrietatik ala ur eskubide zaharragoak dituzten jabego txikietatik? Zer egin eza-

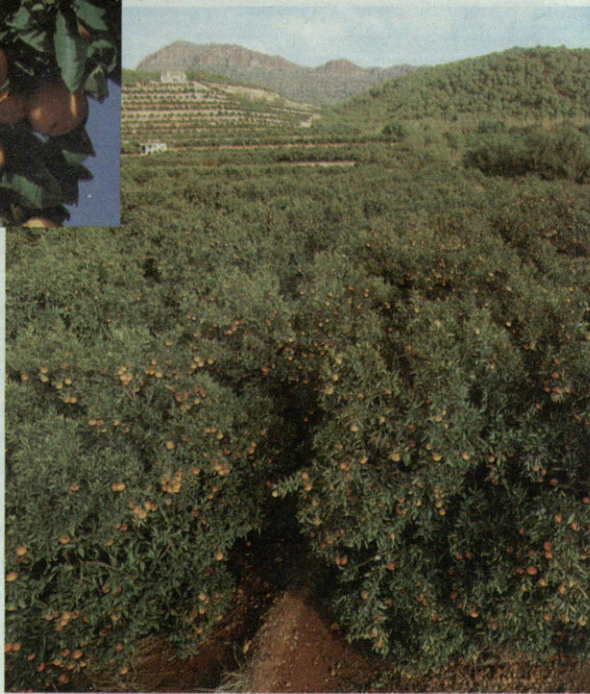
batutako lursail horiekin, beren ubide eta bideekin? Birlandatu? Segurako ibai eta hezeguneen heriotza sinatu? Eta batez ere, zer egin soberan leudekeen 300.000 enplegu zuzen eta ez-zuzenekin, industriarako gutxi kualifikatutako nekazarietaz mintzatzen ari garela kontuan hartuz gainera? Soluzio honek sortuko lituzkeen arazo sozio-ekonomikoak eta ingurumen arazoak edozein

governuren amesgaiztorik handiena eragingo luke. PPren gobernuak alderantzizko bidetik jotzea erabaki du: ura nahi badute Ebrotik hartu eta eraman egingo diegu.

EBROREN URA EGARRITUEN MESEDERAKO.

1.050 hektometro kubiko urtean. Horixe da Ebro behean hasi eta kanalen bidez Mediterraneo osoan zehar barreiatuko den ur kopurua. Ebro behean, bai, Tarragonan zehazki (Aragoiren oposizioa saihesteko-edo), baina horrek ez du esan nahi ibai honek zona horretatik aurrera soilik ura galduko duenik. Hasteko, Ebro ibaia (edozein ibai) hidrografikoki ez da mapan ikusten dugun marra bat, bere adar guztiekin batera arroa osatzen duen espazio zabala baizik, eta espazio horretako edozein puntutan burutzen diren ekintzek bere eragina dute ibai nagusian eta itsasoan. Irati ere Ebro da, Zadorra edota Urederra diren bezala, eta Urkiolatik hegoaldera isurtzen den errekan egiten dugunak esaterako, gero Ebron du eragina.

Ebrotiko ur eramatea, beraz, ez da Tarragonako puntu horretatik aurrera bakarrik nabarmenduko, hori baino lehen

■ Fruta eta barazki lursailak ugaltzen ari dira.

EBRO ARROKO URTEGIAK

- GL: Gaztela-Leon
- N: Nafarroa
- A: Araba
- K: Kantabria
- AR: Aragoi
- KA: Katalunia
- V: Valentzia
- E: Errioxa

ERAIKITZEN ARI DIREN URTEGIAK

La Loteta (Zaragoza)
104,85 Hm
Val (Zaragoza)
25 Hm
Montearagón (Huesca)
51,50 Hm
Itoiz (Nafarroa)
418 Hm
Enciso (La Rioja)
46,57 Hm
Cigudosa-Valdeprado (Gaztela-Leon)
41,80 Hm
Rialb (Katalunia)
402 Hm

Oharra: 10Hm³ baino gehiagoko urtegiak.
Iturria: Ebroko Konfederazio Hidrografikoa.
 Espainiako Ingurumen Ministerioa

EBRO ARROA	PHNaren INBERTSIOAK HEGO EUSKAL HERRIAN	PHNaren EKINTZAK ARABA ETA NAFARROAN	PHNA ESPAINIAN
- 85.362 km² ko azalera. 445 km² Andorra, 502 km² Frantzia eta gainerakoa Espainian. Espainiako arro hidrografiko handiena da, Penintsulako luraren %17,3 hartzen du. - Ebro ibaiak 910 km ditu eta 347 ibai garrantzitsu. - 2.767.103 biztanle (1998ko datuak). 33 bizt./km² ko. - Espainiako batez bestekoa 78 bizt./km². - Biztanleriaren %46 sei hiritan bizi da: Zaragoza, Gasteiz, Iruñea, Logroño, Huesca eta Lleida. - Arroaren ia %40 5 bizt./km² ko dentsitate behera dago.	Nafarroa. 154.170 milioi pezeta (6.167 milioi libera). - <i>Ureztatze lursailen modernizazioa:</i> 124.100 milioi pezeta (4.960 milioi libera). - <i>Ur erregulazioa:</i> 26.820 milioi pezeta (1.070 milioi libera). EAE. 49.870 milioi pezeta (1.995 milioi libera). - <i>Saneamendu eta arazketa:</i> 26.750 milioi pezeta (1.070 milioi libera). - <i>Ur erregulazioa:</i> 13.950 milioi pezeta (560 milioi libera).	Nafarroa: - Esako urtegia berrantitu eta inguruko errepideak egokitu. - Esa inguruko lurraldea konpondu. - Nagore eta Orotz-Beteluko dikeak litoizko urtegiak. - Itoiz inguruko lurraldea konpondu. - Nafarroako ubidea eta bere aprobeitxamendu hidroelektrikoak. - Aragoiko ubidea modernizatu. - Lodosako ubidea berrantitu eta modernizatu. - Tausteko ubidea estali. - Bardeetako uretatze sistemako urtegiak (Zarrakatzelu). - Bardeetako ubidea egokitu. Araba - Araiako urtegia. - Arabako lautada eta bailaretako uretatze lursailen sarea erregulatu. - Zadorra ibaiak egokitu.	- Ebrotik urtean 1.050 hektometro kubiko aterako dira. - Ur hori Segura (Murtzia), Katalunia, Júcar (Valentzia) eta Espainiako hegoaldeko (Almeria) arroen artean banatuko da. - Lanak zortzi urtetan (2000-2008) egingo dira eta hauek amaituta ur-eramatea hasiko da. Kostua 3 bilioi pezetakoa (120.000 milioi libera) izango da. - Ura eman baino lehen, Ebro bere behar guztiak aseak behar ditu eta Aragoi uraren inguruko lan gehienak ??? Uraren truke arro emaleak dirua jasoko du, bost pezeta (0,2 libera) metro kubikoko. Ura jaso baino lehen arro hartzaileek beren baliabideak erabili beharko dituzte eta ura gaur egungo uretatze lursailentzat izango da. Uraren kostua 50 pezeta (2 libera) metro kubikokoa izango da.

ibaiak erregulatu egin behar delako, eta hori normalean bere adarrak urtegi jositara lortzen delako. Asmoa Pirinioen inguruetan hainbat urtegi eraikitzea da (Espainiak 1.200 urtegi ditu eta munduko laugarren herrialdea da urtegien kopurua. Aurretik EEBB, India eta Txina daude) eta horien bidez une bakoitzean beharren arabera- ur gehiago edo gutxiago askatzea. Estatistikei so, planek aurrea eginez gero, ibaiak urtean zehar ur kopuru berdintsua eramango du, baina adituak dioten bezala, oso desberdina da ura uneoro eta era naturalean isurtzea ala

hegoaldeko nekazarien eta enpresa hidroelektrikoen interesen arabera gehiago ala gutxiago askatzea.

Plan hauen aurka jadanik Aragoiko Autonomia Erkidegoko Gobernuak gain ekologistak eta Pirinioetako biztanleak altxatu dira, bertako bizimodua kaltetua ikusten dutelako, eta Bruselan ere ez dute begi onez ikusten. Europako arauak ura aurrezte, erabiltzaileek osorik ordaintzea, arro bakoitzeko arazoak arroan bertan konpontzea eta ibaiak beren egoera naturalera itzultzea eskatzen dute, hots, plan honek egin nahi duenaren aurkako

planteamendua. Ondorioz, ikusteke dago gastatu nahi diren 3 bilioi pezetako (120.000 milioi libera) aurrekontutik Europatik espero den zatia jasoko den.

PLANAREN ERAGINA HEGO EUSKAL HERRIAN.

Diru horretatik zati bat Hego Euskal Herrian gastatzea aurreikusi dute; Araba eta Nafarroako lurralde ia osoa Ebroren eraginpean dago (Bizkaia eta Gipuzkoako zatirik handiena Iparreko arroan kokatuta daude). Espainiako Gobernuak 200.000 milioi pezeta (8.000 milioi libera) inguru aurreikusi du

■ "Hemen bakoitza ahal bezala konpontzen da"

EHUKo ur baliabideen ikertzaile honek Espainiako Estatuko Plan Hidrologikoa, duela sei bat urte eztabaidatu eta onartu zituzten arro bakoitzaren planen ondorio edo "euritako" gisa definitu digu.

■ Zer deritzozu plan hidrologiko honen filosofia-ri?

PHN honetan eskaria jainkotzen da, mundu osoan egitea aholkatzen denaren aurkakoa, alegia. Alderantziz egin beharko litzateke, eskaria eskaintzara egokitu, eskaria zaindu eta beharrezkoa bada murriztu. Zergatik egiten diote jaramon eskariari eta urtegitzarrak eraiki? Herrilanen enpresa handien presioarengatik, baina baita gaur egun oraindik urari gatzak kentzea lehiakorra ez delako, orain ez bezala nekazariak ura osorik ordaindu beharko luketelako.

■ Zertan izango du eragina plan honek Hego Euskal Herrian?

Euskal Herriarekiko eragina aurreko arro planek sortutakoa da, ez zuzenean PHN honena; arazoa lehendik datorkigu. Arro planek honetarako bidea prestatu zuten, gure kasuan adibidez, Pirinio alde osoa urtegitz josi nahi zuten, Itoitz kasu. Egiteko diren beste azpiegitura batzuen arrazoia eztabaidagarria izan daiteke, Arabako Araia urtegia (5 hm³) kasu, hauek urtegi txikiak direlako eta beren eragina lekuan lekukoa izango delako, baina funtsean, PHNaren koska Euskal Herrian Itoitz da.

■ Beraz, zertarako egingo dute Itoitzko urtegia?

Arro plan hauek egiterakoan Itoitzaren justifikazioa bildutako ura Nafarroan bertan erabiliko zela zen, nahiz eta argi geratu Nafarroak ez dituela

■ Iñaki Antigüedad EHUKo Ur baliabideen ikertzailea da.

Itoitzek bil litzakeen 400 hektometro kubiko ur behar. Orain argi eta garbi geratu da zertarako den Itoitz, Nafarroako Ubidea eta Pirinioetan egin nahi diren urtegi guztiak bezala.

Eragina ingurumenean sumatuko dugu. Ura pasatzen berdin ikusiko izan ez du klimatologiak aginduko, ur eramatearen beharrek eta enpresa hidroelektrikoen nahiek baizik.

■ Euskal Herriak, orduan, bertoko eta bestelako planik edo politikarik beharko luke? Zer egiten da gaur egun uraren inguruan?

Euskal Plan Hidrologikoaren inguruan, Eusko Jaurlaritzak hiruzpalau egitasmo prestatu ditu, baina hemengo arazo politikoak direla-eta, ez du bakar bat aurrera ateratzea lortu. Ondorioz, uraren kudeaketan, hemen bakoitza ahal bezala konpontzen da, koordinazioz gabe.

Etorkizunari begira, Euskal Herriak plan hidrologiko orokorra baino arroz-arroko planak beharko litzuke, bakoitzaren errealitatea, egoera eta arazoak desberdinak direlako. Gero, nazio ikuspegitik hauek guztiak koordinatu beharko lirateke ●

Hego Euskal Herrian gastatzea, horieta-tik 154.000 milioi pezeta (6.160 milioi libera) Nafarroan eta 50.000 milioi pezeta (2.000 milioi libera) Euskal Autonomia Erkidegoan, batik bat Araban. Diru

honen erdia baino gehiago Nafarroako ureztatze lursailen modernizazioak eramango du (125.000 milioi pezeta, 5.000 milioi libera), baina badira ibaien erregulazioarentzat eta uraren saneamendu eta

■ Aburu tantak

"Plan Hidrologikoa egitea berri ona da, non gauden eta nora joan nahi dugun jakiteko. Plan horrek ziurtatu behar ditu Nafarroako egungo eta etorkizuneko ur beharrak, eta hori bermatzen bada ez dugu arazorik guri sobratzen zaigun ura beste erkidego batzuetan baliatzeko."

ALBERTO CATALAN. Nafarroako Gobernuako bozeramalea.
"Euskaldunon Egunkaria",
2000ko irailak 6.

"Beste erkidegoei laguntza eman behar diegu, baina beti lehendabizi arro emalearen beharren asetzeari bermatuz; izan ere, ur nahiko ez duten lurraldeek euren garapena murriztuta ikusiko dute."

UAGN- Nafarroako Nekazari eta Ganaduzaleen Batasuna.
"Euskaldunon Egunkaria",
2000ko irailak 19.

"PHNa, egokia izateko, ureztatze estatu planarekin lotua egon beharko litzateke, baina hau oraindik ez da onartu eta, gainera, gaizki egin dago, bertan ez baitira bereizten antzinako ureztatze-lursailak eta berriak. Gauzak honela, ur-eramateko proposamenaren aurka gaude, politika hauek beti Araba eta Nafarroaren kalterako izaten baitira."

BELEN FERNANDEZ. Ur-sailaren arduraduna EHNE.
"Euskaldunon Egunkaria",
2000ko irailak 19.

"Nekazaritzan ustiapen ilegaleen kopuruak Murtziako %40 eta Almerriako %70en artean daude. Interes espekulatibo eta politikoak direla-eta, ondasun publikoen ustiapen basati horri nahi gisa aurrera egiten uztea Pirinioetako jendeari beren bailara eta herriak ureztatze eskatzea bezain ezmodura da."

PEDRO ARROJO. Uren Plan-gintza eta Kudeaketaren Kongresu Iberikoaren Presidentea.
"Agua y Energía", 2000ko
abendua.

"Plan Hidrologiko Nazionala 1985eko Uren Legetik sortutako behar juridikoa da, hots, Espainiako uren arazoak behin betiko identifikatu eta konpontzeko bere historian gai hidraulikoan egin den inbertsio-efortzurik handiena: Hiru bilioi pezeta (120.000 milioi libera) gaurko eta etorkizuneko beharrak asetzeko."

JAUME MATAS. Espainiako Gobernuko Ingurumen Ministroa.

"Agua y Energia", 2000ko abendua.

"Valentziako Komunitatea duen azkeneko ur tanta ere aprobetxatzeko exiji dakioken guztia egiten ari da (...). Dena den, ur faltan jarraitzen dugu. Gure baliabideak azkenerraino aprobetxatzeko ahalegin handia egiten ari gara, baina etorkizuneko eskaerei aurre egiteko eskasaren mehatxupean bizi gara, eta horri aurre egiteko aukera bakarra Espainiako beste leku batzuetan soberan dagoen uraren zati txiki bat jasotzea da."

EDUARDO ZAPLANA.

Valentziako Generalitateko Presidentea.

"Agua y Energia", 2000ko abendua.

"Zertan datza PHN delakoa? Ebrotik ur-eramatean. Baina, zertan da Ebro ibaia Espainiako soberadun bakarra? Uretan ala botoetan? Herrialdeko gaitzen aurkako botika miragarri eta bakarra omen da ur-eramate hau; bestelako teknika edota ekintzei buruzko hitzik txikien ere ez plangintza osoan; hasteko, edozein umeri bururatuko litzaiokeena, gezatzea, arku mediterranearraren lehenbiziko baliabide hidrikoa itsasoa delako."

MARCELINO IGLESIAS.

Aragoiko Autonomia Erkidegoko Presidentea.

"Agua y Energia", 2000ko abendua.

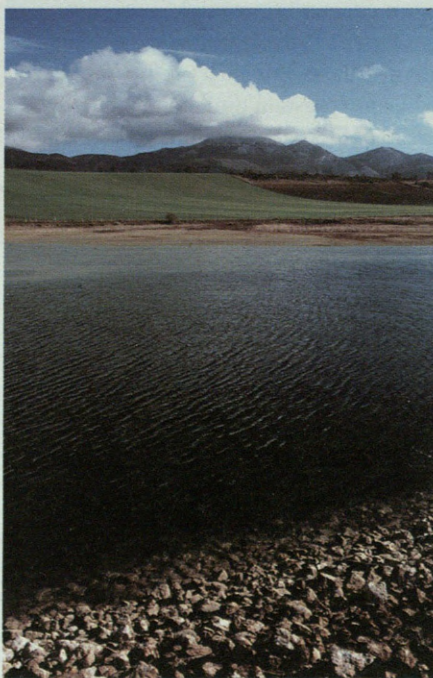
"PHNari buruzko eztabaidan duela mende erdiko ideiak erabiltzen jarraitzen da, nekazaritza eta

arazketarentzat aurrekontu garrantzitsuak ere.

Egin beharreko lan eta ekintza zehatzei dagokienez, plan honek Nafarroan zerrenda zabala erakusten du (Esako urtegia berranditu eta inguruko errepi-deak egokitu, Nafarroako Ubidea, Aragoi, Lodosa eta Bardeetako kanalak hobetu, Itoitz inguruko lan lagungarriak...) eta zerrenda motzagoa Araban (Araiako urtegia, lautada eta bailareta-ko ureztatze lursailak hobetu eta Zadorra ibaia egokitu). Dena den, Hego Euskal Herrian jasango den eraginik handiena ez da plan honek sortutakoa, hau baino lehen arro bakoitzaren planak onartu zirelako. Ebroko arroaren planean adibidez, Itoitzko urtegia zen protagonista. Beraz, PHN honek aurreko arro plan guztien "euritako" gisa funtzionatzen du eta Itoitzko planari beste bultzada bat ematen dio.

Planak espresuki zera dio, Ebro arroko urtegiek (Aragoiko hiruk ezik) ez dutela aipatutako ur eramateari laguntzeko zertan inongo ur askatzerik egin behar, baina kontsultatutako adituek diotenez, Nafarroak ez ditu inondik inora Itoitzek bil litzakeen 400 hektometro kubikoak behar. Beraz, ur eramateak lan izugarri hau justifikatzen du.

PLANAK ETA IRITZIAK. Gure lurraldean PHN honek denetariko iritziak

■ Planak urtegi berriak ekarriko ditu.

■ Lodosako ubidea handituko dute.

sorrarazi ditu. Itoitzko Koordinakundeak eta ekologistek aurkako jarrera erakutsi dute, urtegi honen eta beste batzuen lanak babesten dituelako, eta Nafarroako Parlamentuak duela gutxi aurkako proposamena onartu du, oposizio osoak bultzatua (nahiz eta honen gehiengoa Itoitzen alde izan), Nafarroarentzako kaltegarria izango delakoan. Nafarroako Gobernua k eta berau babesten duen UPNk berriz, plana sutuki bultzatu dute, Foru Erkidegoarentzat onuragarri eta beste erkidegoekiko solidarioa dela esanez. 1993an Miguel Sanz orduan sozialistek proposatzen zuten ur eramatearen aurka azaldu zela gogoratu behar da hemen. Nekazariak, euren aldetik, banaturik agertzen dira, UAGNk Nafarroari on egiten dion bitartean eta Itoitz zein Nafarroako Ubidea babesten dituen bitartean alde agertuko direla dio. EHNEk kaltegarritzat jo du plana, batez ere egun funtzionatzen duten ureztatze lursailentzat. Dirua ubideak konpontzen gastatzea proposatzen du nekazarien sindikatuak.

EAEn planarekiko erantzunak dezentte apalagoak izan dira, eta horrela, Eusko Jaurlaritzak Espainiako Ur Kontseiluan planari emandako baietza ia oharkabean joan da, nahiz eta J.J. Gonzalez de Txabarri jeltzaleak Madrilgo Parlamentuan ezezko jarrera azaldu. Erantzun apal hau bizitu asmoz, Euskal Herriko Ebroren aldeko Plataforma sortu berri da, ekolo-

gistik eta UAGako arabar nekazariak biltzen dituen.

Denek dute PHN honekiko iritziren bat, baina alternatibarik ikusten diote? Euskal Herriak plan hidrologiko propioa beharko luke? Erantzuna ez da hain argia. Adituek arro oro ezberdina dela eta arazo propioa duela diote, normalean

uraren kutsadura, eta plan orokorrak baino, nahiago dute arro-planen koordinaketaz hitz egin, beti ere naturaren ikuspuntu batetik eta ez, gaur egun bezala, ikuspuntu administratibotik. Izan ere, ibaiek ez dakite administrazio eta mugetaz, administrazioek askotan ur eta ibaie-taz ez dakiten bezala ●

■ Arga ibaia. Ebro arroko ibaien emaria erregulatuko dute urtegien bidez.

arrantza batera herrialdeko barne produktu gordinaren %5era iristen ez direnean eta herrilan hidrauliko-ek ingurumenean sortutako kutsadura eta kalteekiko gero eta ardura gehiago dagoenean."

ANDRES SAHUQUILLO
HERRAIZ, Ingeniaritza Hidraulikoan Katedraduna.

"Agua y Energia", 2000ko abendua.

"Lengoaia hidrologiko gaiztoa eraiki dugu, ura baliabide eskastzat hartzen duena, Lurreko baliabiderik zabalena denean: 'soberako' ura 'itsasora botatzen' duten ibaietaz hitz egiten dugu, gaizki eginak eta legez kontrakoak 'egiturazko defizitak' bihurtu, eta ur eramate handiak soluzio 'solidario' gisa hartu."

FRANCISCO J. MARTINEZ.
Zaragozako Unibertsitateko Irakaslea

"Agua y Energia, 2000ko abendua.

HARTU ARGIA ASTERO

- Urtebetean 46 ale
- Euskal Kulturaren Urtekaria doan
- Orain harpidetuz gero, gure azokako opari bat zuretzat
- Zure helbidean jasoko duzu merkeago
- Gure azokako produktuetan deskontu bereziak
- Zozketa eta eskaintza berezietan parte hartzeko aukera

IKASLEENTZAT!

% 25eko BEHERAPENA
(ikasle txartelaren kopia bidaliz)

URTEKO HARPIDETZA (BEZa barne)

- Hego Euskal Herria: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Ipar Euskal Herria: 780 libera / 118,92 euro
- Espainia: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Beste Atzerriak: 21.100 pzta / 126,81 euro
- Airez: 33.000 pzta / 198,33 euro

Izena: 1. deitura 2. deitura:

N.A.F./N.I.F.: Jaioteguna: Helbidea:

Posta kodea: Herria: Herrialdea: Tel./Faxa:

Ordainketa mota (markatu x batez):

Bankuz ☐

Transferentziaz ARGIAren kontura ☐

(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Banku edo aurrezki kutxa: Titularra:

Titularren telefonoa: Titularren helbidea:

Entitatea ☐☐☐☐

Sukurtsala ☐☐☐☐

K.D. ☐☐

Kontu zenbakia ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

DATA:

SINADURA:

"Kontuan hartuz uren merkatuak kontrolatzen dituzten mafien indarra, inork ez du sinesten (plan hidrologiko honek dioen bezala) ur-eramate honekin ez dela ureztatze-lursail berririk sortuko, espekulazioa dagoeneko hasia baita. Ezaguna da hala dioen esaldia: Garrantzitsuena ez da nondik nora doan ura, norengandik norengana baizik."

LEANDRO DEL MORAL.
Sevillako Unibertsitateko Giza-Geografiako Irakaslea.

"Agua y Energía", 2000ko abendua.

"Gobernu zentrala plan hidrologikoa 'manu militari' onartzeaz obsesionaturik dago. PPrein ingurumen politika frankismoaren antzekoa da, urtegiak inauguratu eta bailaretan zementua botatzea besterik ez du nahi."

JOSE JULIAN GONZALEZ DE TXABARRI. EAJko diputatua Madrildgo Kongresuan.

"El Correo", 2001eko otsailak 7.

"Aurreikusitako ur eramateak ez du mediterranearen aldeko ureztatze-lursailen arazoa konponduko, iristen bada Ebro ibaiaren lehenbiziko tanta hamar urtetara iritsiko delako, eta ordurako ikusteke dago euri-zikloa gaur egungoa izango ote den. Beste alde batetik, ureztatzea PHNaren aitzakia besterik ez da, benetan onuradun handiak eraikitza enpresak eta enpresa hidroelektrikoak izango direlako."

VICTOR PEÑAS. Euskal Herriko Ebroren aldeko Plataforma bozeramalea.

"El Correo", 2001eko otsailak 7.

"Nafarroa Plan Hidrologiko Nazional honen onuradun izango da, Itoizko urtegia eta Nafarroako Ubidea bezalako lanak jasotzen dituelako. Honez gain, Nafarroak gainontzeko Espainiako Estatuarekin solidarioa izan nahi du."

MIGUEL SANZ. Nafarroako Gobernuako Lehendakaria.

"Gara", 2001eko otsailak 13.

■ "PHNa Nafarroaren behin betiko hipoteka da"

Itoizko Koordinakundeko bozeramaleak jarrera oso argia erakusten du Espainiako Plan Hidrologikoaren aurrean, "erabat zorigaiztokoa, mediterranearen kostaldeko larregiko hazkundeari mesede egitearren Piriñotako bailarak urtegi josi nahi dituen", baina gaur egun gehien kezkatzen duena Itoizko urtegiaren segurtasuna da, betez gero sekulako hondamendia gerta litekeela uste baitu.

■ **Plan honen koska Nafarroan eta Hego Euskal Herrian Itoitz omen da.**

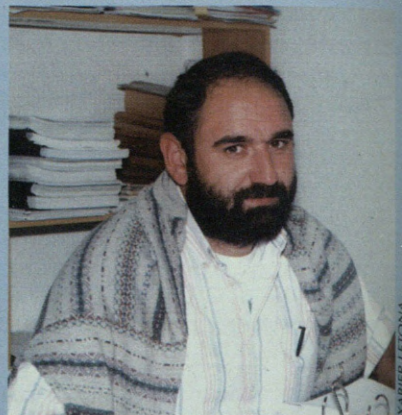
Guk betidanik esan izan dugu Itoitzen atzean ur eramatearen interesak ezkututzen zirela. Zoratuta geundela esan zitzaigun, baina denborak arrazoa eman digu azkenean. Ebrotik ura eramateko berau erregulatu behar da, eta hori egiteko bere adarrik garrantzitsuenak urtegi josi behar dira, Nafarroako Itoizkoa (Irati ibaia) ala Esakoa (Aragoi ibaia) kasu.

■ **Nafarroako instituzioen eta nafarren iritzia ez da bera.**

Nafarroako Gobernuak Madrilekiko menpetasun erabatekoa erakusten du beste behin ere, ez dituelako inondik inora bertoko interesak defendatzen, PHN hau Nafarroaren behin betiko hipoteka delako, bere urarena eta bere etorkizunarena. Nafarroako gizartean, bestalde, ur-eramatearen aurkako jarrera garbia dago, eta horregatik Itoitzen benetako izaera ezkututzen da eta burutuko ez diren Nafarroako Ubideaz eta ureztatze lursail berrietaz hitz egiten dute, nahiz eta hau guztia gezur hutsa izan. Egun, Itoitz -nahiz eta onartutako proiekturik gabe izan- ia bukatua dago, eta Nafarroako Ubidearen arrastorik ez da inon ikusten.

■ **Gaur egun gehien kezkatzen zaituen arazoa Itoizko proiektuaren segurtasun faltarena omen da.**

Hala da. 1999an Koordinakundek 10 urtez ezkutaturik izan ziren zenbait txosten ofizial lortu genuen, urtegiaren ondoko ezkerreko hegala irrist egin dezakeelako arrisku larria agerian jartzen zutenak. Hauez gain, Auzitegi Gorenari Arturo Rebollo

■ **Patxi Gorraiz Itoizko**
Koordinakundeko bozeramalea.

prestigio handiko ingeniariaren txostena aurkeztu genion, non Itoitzen zazpi hondamendi arrisku ezberdin ere zehazten diren. Arriskua errealitate bihurtuz gero, hiriguneen erabateko hondamendia eta sekulako sarraskia etorriko litzateke.

■ **Baina, dirudienez, erantzuleek ez dizute jaramon handirik egin.**

Orain betetze frogak egingo dituztela esan dute, baina guk dagoeneko abisatu dugu, eta inork ezingo du esan ez zekienik hori eginez gero gerta daitekeen hondamendiaz. Betetzen hasteko Irati ibaiaren desbideraketa tunela moztu egin behar da, eta desbideraketa moztuz gero ez dago berriz zabaltzerik. Orduan, urak debekatutako 506 kotatik gora egin ez dezan irteera bakarrak azpiko isurbideak dira, baina zer gerta daiteke Iratik euri jasa eta hazkunde handia ezagutzen baditu, eta ohikoa duen moduan bere bidean arbolak eta bestelako hondakinak ekartzen baditu? Isurbide horiek taponatu egin daitezke eta urtegia kontrolrik gabe geratuko da, bete eta gainezka eginez ala oinarritzko pareta lehertuz. Hortik aurrera hondamendia sekulakoa litzateke.

■ **Itoitz, urtegia izateaz gain beste zerbait ere bada.**

Itoitz Itoitz baino gehiago da, eta ez Espainiako Estatuak ezta guk ere ezinezkoa dugu borroka hau galtzea, jokoan gauza larregi daudelako ●

Martxoaren 29an Gasteiztik abiatu eta apirilaren 8an Baionan bukatuko da hamabigarren Korrika. Gainera, 2001. urte honetan webgune eta guzti datorrigu. Ibilbide arruntaz gainera, ibilbide birtuala ere egin ahal izango da ziber lekukoari esker.

BIG BEÑAT-EK BIG MAC-A JAN GURA DU

ALBERTO ELOSEGI

■ Iazko Korrikan, urtero bezala Euskal Herri osoko jendeak hartu zuen parte. Irudian Korrika Donostiatik pasa zenean.

Hamarkada bi pasatu dira dagoeneko, lehenengo Korrika Oñatitik abiatu zenetik. Beste hamar Korrika egin dira orduetik eta aurren, Gasteiztik abiatuko dena izango da hamabigarren Korrika. Beste behin ere, Euskal Herri osoa batuko du Korrikak Iparraldearen eta Hegoaldearen bereizketarik egin gabe. Gasteiztik Baionaraino kilometroez kilometro, balizko mugarik barik, lekukoari eutsiz.

Aurtengo korrikak, 2.000 kilometrotik gora egingo ditu, martxoaren 29tik apirilaren 8a arte. Horrek, Xabier Ugalde Korrikako arduradunak, aurkezpenean azaldu zuen bezala, "beronen inguruan sortzen den mugimenduak Euskal Herriko gizarteak euskara berreskuratzearen alde egiten duen ahaleginaren tamaina adierazten du".

Aurtengo Korrikak, euskararekiko konpromisoekin loturarik galdu gabe, konpromiso berri bat dakarkigu: Nafarroa eta Iparraldeko ikasguak sustatu

□ **"Euskal Herriak badauka bere izaera propioa munduari erakusteko"**
EDURNE BROUARD

nahi ditu bereziki eta, horrekin batera, Baionan, euskaltegi eta herrialdeko egitura kokatzeko egoitza zabaltzeko bitartekoak eskuratu.

Urterik urte, lelo berria plazaratu du Korrikak. Aurtengo leloak hauxe dio:

"Mundu bat euskarara bildu". Xabier Ugaldek Korrikaren aurkezpenean azaldu zuenez, "XXI. mendearen atarian gauden honetan, badirudi munduko hizkuntza aniztasuna traba bihurtu dela pertsona eta alderdi guztiak merkantzia bihurtu nahi dituen nazioartekotze honetan. Hizkuntza eta kultura asko desagertzeko zorian daude hurrengo urteetan. Euskaldunok ere badugu geure-geurea den hizkuntza. Euskara, euskaldunon hizkuntza, munduko herri-tar guztion ondarea da, eta, aberastasan horri elkarrekin eutsi behar diogu, hori zabalduz eta gizarteko arlo guztietan erabil dadin beharrezko diren bitartekoak jarritz. Horrek denon ahalegina eskatzen du".

Aurrerantzean, ez da erraza izango nork bereari eustea. Ildo horretan,

Imajina dezakezu...

Can you imagine...

...un yanomami sin selva?

... yanomami bat

oihanik gabe?

...un yanomami sans jungle?

...a Yanomami without a jungle?

Korrika bakarra da Europa osoan (baita munduan ere akaso) eta euskaldunon-

tzat beste nazioartekotze eredu baten aldarrikapena egiteko balio lezake.

Kultura guztiek daukate ekarpenen bat edo beste, munduaren egitura globalari ekiteko. Euskal Herriak ere badauka ekarpenak nondik egin. Edurne Brouardek hainbat urte darama Korrikaren antolaketan eta haxe uste du berak aurtengo mezuaeren inguruan: "globalizazio garaian, euskarak munduari egiteko zein ekarpen daukan ikusi behar dogu. Euskal Herriak badauka bere izaera propioa munduari erakusteko".

OMENDUA. Korrika guztiek izan dute omendua. Aurtengo bertsolaritza omendu du Korrikak. Edurne Brouardek azaldu zuen moduan, "bertsolaritzak jakin du aro berrietara moldatzen. Beti ere, sustraiei eta izateko moduari ukapenik egin barik. Bertsolaritzak ondo irudikatzen du aurtengo Korrikaren mezua. Gainera, merezi du bertsolaritzak Euskal Herriaren omenaldia".

Bertsolaritza, berez, euskal kulturaren ezaugarria da. Eta begi bistakoa da, bizirik iraun duen mende horietan guztietan aurrerapausoak eman dituela bertsolaritzak, baina beti izan ditu kontuan sustraiak. Berrikuntza ugari dago egungo bertsogintzan: hiritartu egin da, CD

■ AEK-k eginiko bideoklipeko irudi bat.

■ Komunikabideetan agertzen ez den ezkutuko Korrika

Badago, Korrika bat komunikabideetan agertzen ez dena. Herriz herri batzen diren lagun taldeek osatzen duten Korrika. Ez da bestea baino garrantzia gutxiagokoa, baina honegatik edo besteagatik leku gutxiago betetzen du Korrikari buruz idatzitako orrialdeetan. Denetariko jendea biltzen zaio Korrikari eta denetariko jendeak erosten ditu kilometroak. Gero, zapatilak jantzi eta kilometroa abiaturaz, baino, ilusioz betetzeko asmoz.

Edurne Brouardek urteetan ikusitakoaren harira esan zuenez, "denetariko lagun taldeak izaten dira. Herrietan badago jendea, urteetan erosi duena bere kilometroa, baina ibilbide osoan denetarik dago. Aurtengo, koadrila asko daude. Hala ere, Korrikan denetariko jendea batzen da: zaharrak, elbarriak, gazteak, atletikoak,... Aldi berean, lekukoa eroaten dutenak ere, oso jende ezberdina izaten da".

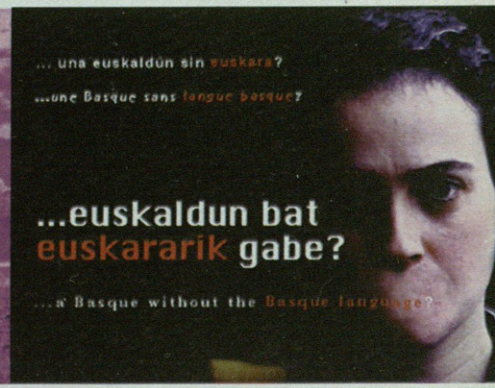
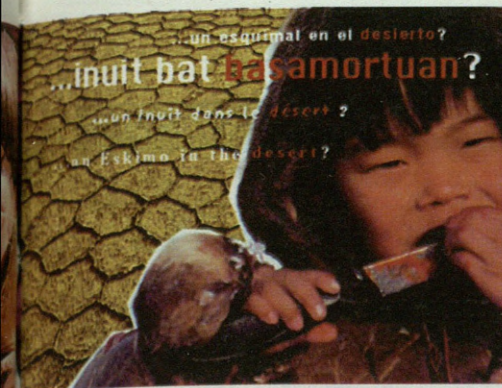
Bi mila kilometro bitxikeria askotariko ematen dute eta inoiz gertatu izan da "jendea kilometroan ez egotea", Edurne Brouardek kontatu zigunez. "Hasieran gehiago gertatzen zen, baina orain ia inon ere ez da izaten hutsune nabarmenik. Askotan gainera, arazoak daudenean betetzeko, lekuan lekuko herrietarrak, kotxeetan pasatzen dira eta kilometro bakoitzean pertsona bat gutxienez jartzen dute", dio Edurne Brouardek. AEKko kidearen esanetan, "zentzu horretan harro gaude, kilometro guztiak korrikalariekin betetzea lortu dugulako".

Hamar egunetan ibiliko da Korrika Euskal Herrian zehar eta noski, hamar egunek gauak ere beraiekin ekartzen dituzte. Ilargipeko Korrikak, lortu du bai, hamabi edizio hauetan xarma berezia. Edurne Brouardek esandakoaren arabera, "ostiral eta larunbat gauetan dena da juerga. Orduaren arabera, juerga eta gero Korrika egitera joaten da jendea eta

txokolatada egin goizaldean eta Korrika".

Hala ere, badago benetako borondatea erakusten duen jendea: "astegunetan ezberdina izaten da. Jendea ohetik altu izaten da Korrika egiteko eta korrika egiten ostean, berriro ohera buelatzeko. Hurrengo egunean lanera joateko. Jende horren esfortsua bai dala azpimarratzeko. Ordu horietan denok egoten gara antolatzaileak, kazetariak... eta inon ez da konturatzen, baina jende batek egiten duen esfortzua handia da. Jende hori egotea, Korrikak etenik barik aurrera jarrai dezan ondo eskertzeko moduko esfortzua da".

Lekua batzutan gehiegi eta beste batzutan, norbere burua ezagutzera emateko beharra ere tokatu zaio Korrikari. Hasieran batez ere, hainbeste zonalde erdaldean netan zer zen ere ez zekien jendeak eta anekdota bitxi asko gertatzen zirela orduan. Edurne Brouardek esandakoaren

ROM euskarrian sartu da edukia, eta abar.

Gauzak horrela, omenduak berak, bete zuen Korrika kulturalako ekitaldi zentrala. Martxoaren 10ean izan zen Donostiako Kursaallean. Erdi antzerki, erdi bertso antologia izan zen Donostiako ekitaldia. Zehatz esanda, bertsolaritzaren ibilbideko garairik garrantzitsuenen irudikapena egin zen: pasarte ezagunak, bertso ezagunak...

Koldo Izagirrek osatu zuen gidoia eta berak hautatu zituen bertsoak, pertsonaiak eta bertsolaritzaren aldiak. Eszenografiaren aldetik, eszenen arteko loturak eta girotzea landu ziren batez ere. Eneko Olasagasti izan zen ordu

bete eta erdiko antzezlan horren eszena zuzendaria.

Horretaz gain, hainbat bertso trama

□ “Bertsolaritzak jakindu aro berrietara moldatzen. Beti ere sustraiei eta izateko moduari ukapenik egin barik” EDURNE BROUARD

izan dira eta izango dira Korrika kulturalako Korrika Trama atalean. Bakoitzean bertsolari bitik laura aritzen dira

eta kantari eta tramagileak bideratzen dute saioaren gidoia. Korrikan girotuta egon ohi dira trama guztiak: lekukoa, korrikalariak, petoa, furgoneta, errepidea...

Guztira, sei bertso trama egingo dira sei herri ezberdinetan. Otsailaren hiruko sagardo egunean izan zen lehenengo bertso trama eta azkena, apirilaren zortzian izango da Baionan. Korrikaren amaiera gunean bertan.

ZIBER KORRIKA ETA ZIBER LEKUKOA. Aurtengoa hamabigarren Korrika da dagoeneko eta globalizazioa modan dagoen honetan, mundu osora zabaldu da Korrika. Nola? Ziber Korri-

arabera, “behin Erriberako herri batetik pasatu eta furgoneteroetako bat bokatak eroatera joan zen. Gero, Korrika aurkitu ezinik zebilen herrian bueltaka eta taberna baten galdetu zuen: ‘¿oye, ha pasao por aquí la Korrika?’ Eta taberneroak erantzun zion: ‘¿eso que es, alguna moza del pueblo?’”.

Zorionez, horrelakoak amaitu dira orain. Edurne Brouarden berbetan, “zonalde erdaldunean bizi arren eta erdaldunak izan arren, jendeak eskertu egiten du Korrika haiekin gogoratzea. Gainera, jai giroan ospatzen da Korrika eta horrek beti batzen du jendea”.

Edurne Brouardi dozenaka aldiz galdetu diote nor ikusi gura luken Korrikan eta argi dauka erantzuna: “sekula egon ez dena. Mundu bat bildu nahi dugu Korrikara”. Aldi berean ez dago Korrikan ikusi nahi ez lukeen inor: “neuk gustuko ez ditudanak be, etorriko balira, Korrikarentzat hobeto izango litzateke”. Beti gertatu ohi den zein ezusteko ez lukeen aurten gertaerik nahi galdetu diogu Edurne Brouardi

■ Lehenengo Korrika Oñatitik abiatu zen duela 21 urte, 1980. urtean.

eta haxe erantzun du: “espero dut aurten petoak, garaiz, heltzea”.

Elurra egiten omen zuen lehenengo Korrika hartan, Oñatitik abiatu zenean, baina herriak hankak bero omen zituen.

Aurtengoa, ez dugu oso negu hotza izan, hala ere, izan dira AEKren hankak hotzitzeko ahalegin franko, beraz, ea herriak hankak bero mantentzen dituen eta Korrika Gasteiztik Baionaraino eramaten duen ●

karen bidez. Webgunea dauka Korrikak eta bertatik, mundu osora zabaltzen ari da ziber lekukoa. Euskal Herrikoek kilometroak erosten dituzte Korrika egin ahal izateko eta horrela ibilbidearen mapa osatzen da kilometroz kilometro. Horrela, munduko ibilbide birtuala osatuko da azkenetarako. Dagoeneko, EEBetarraino, Hegoafrikaraino eta Holandaraino heldu da ziber lekukoa. Euskal Herrian izan dituen hainbat eta hainbat erosle ahaztu gabe.

Gainera, ziber lekukoa erosten dutenek, postal formatoan jasotzen dituzte lekukoa eta korrikaren mezua. Horrela, postal hori eurek nahi adina jenderi edo ahal duten jende guztiari zabaltzen diote posta elektronikoz bidez. Horrela apurka-apurka mundu guztian zabalduz joango da Korrika. Ziber lekukoaren salneurria 30 euro da, hau da, 5000 pezeta eta 200 libera.

Badauka Korrikak, Internet munduan hain famatuak diren foro horietako bat ere. Bertan, nahi duenak parte har dezake eta norberari egokien iruditzen zaion hizkuntzan idatz dezake bakoitzak bere iritzia.

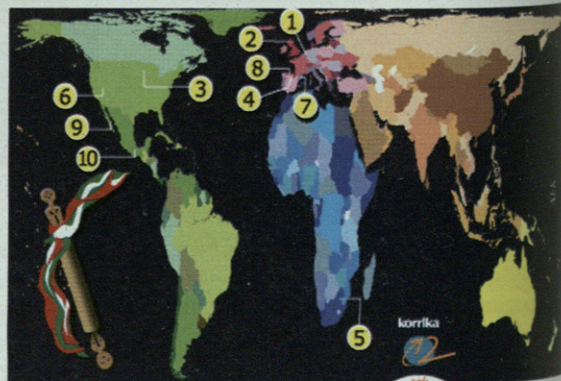
Abestia eta bideoklipa ere entzun edo ikusi egin daitezke Korrikako webgunean. Aurtengo abestia, Fermin Muguruza eta Dub Manifest taldeak egin dute eta honako izenburua jarri diote: "Big Beñat eta Korrika 2001". Mundu bat euskarara bildu leloari lotuta daude abestiaren hitzak. Mc Donald's-eko hanburgeseategietan hainbestetan jandako "Big Mac" aipatzen digu kantuak eta ondoan horren euskal ereduak izan daitekeen "Big Beñat" sor-

KORRIKAZ GOZATZEKO HAINBAT EKITALDI

Noiz	Ordua	Zer	Deskribapena	Non
Martxoak 16	22:00etan	Dantza garaikidea	"Tempomobile" Iruñeko taldea	Zizur Nagusiko Kultur etxea
Martxoak 16	22:00etan	Euskal musika	Benito Lertxundi	Elorriko Arriola Kultur etxea
Martxoak 16	01:00etan	Jaialdia	DJ festa	Ermuan Gaberdiko pub-ean
Martxoak 17	14:30etan	Korrika trama	Bertso trama ekitaldia	Santurtzin
Martxoak 17	20:30etan	Ikuskizuna	"Komeriaka" antzerki emanaldia	Gasteizko Printzipal antzokian
Martxoak 17	22:00etan	Bertso saioa	Bizkaiko Txapelketako finalistak	Arrigorriagako frontoian
Martxoak 17	22:30etan	Musika ekitaldia	"Oskorri"	Lekunberriko pilotalekuan
Martxoak 18	17:00etan	Pilota partida	Eugui-Elkoro/Olaizola II-Lasa III eta Xala-Auxkin/Berraondo-Sukia	Oiartzunen
Martxoak 22	19:30etan	Euskal selekzioak	Euskal selekzioen inguruko iritzi trukaketa. Ikusentzunezko emanaldia eta mahaiingurua	Laudioko Zubiko Etxean
Martxoak 23	19:00etan	Diaporama saioa	"Turkiatik Birmaniarara bizikletaz. Nepalen alde ezkutua"	Mallabiako kultur etxea
Martxoak 23	22:00etan	Munduko musiken jaialdia	"Seydu", "Terry O'Neil", "Kepa Junkera" musika taldeak	Durangon
Martxoak 24	24:00etan	Euskal DJ jaia	"Selektah Kolektiboa", "DJ Andy-Dodigo", "DJ Aniana-Nicolet" eta "DJ Creator-U-Bhan"	Garesen Gares diskotekan
Martxoak 25	18:00etan	Musika ekitaldia	"Urgabe" plaza taldea	Basaurin
Martxoak 28	19:30etan	Hitzaldia	"Hizketan libertzeko manerak" Asisko Urmenetaren eskutik	Barakaldoko kultur etxeke areto nagusian
Martxoak 29	15:15etan	Korrika Txikia		Barakaldon
Martxoak 30	15:00etan	Korrika Txikia		Laudion
Martxoak 30	16:30etan	Umeentzako ikuskizuna	"Kiki, Moko, Koko eta Flax" pailazoak	Zumaiaiko Euxebio Gurrutxaga enparantzan
Martxoak 30	17:00etan	Antzerkia	"Detraka" taldea	Santurtziko plazan
Martxoak 30	18:00etan	Ikuskizuna	"Txan" magoa	Zarautzeko musika plazan
Martxoak 30	19:00etan	Musika emanaldia	"Txatunga Benbe" perkusio taldea	Igorreko kaleetan
Martxoak 30	20:00etan	Mantxut: "Lokuzioei buruzko hitzaldi umoretsua"	Asisko Urmenetaren hitzaldia	Durangon, "Pionondo" kulturetxean
Martxoak 30	20:00etan	Ikuskizuna	"Ibiltarixak"	Andoingo La Salle aretoan
Martxoak 30	20:00etan	Diaporama	"Turkiatik Birmaniarara bizikletaz. Nepalen alde ezkutua"	Kanpezun kultur etxean
Martxoak 30	22:00etan	Kontzertua	Mikel Urdangarin	Zumaiaiko Maria eta Jose ikastetxeke aretoan
Martxoak 30	22:30etan	Kontzertua	"Etzakit" taldea	Diman
Martxoak 30	22:15etan	Kontzertua	Anari eta Kukka	Ermuko zineman
Martxoak 31	20:00etan	Musika emanaldia	"Mara" eta "Tapieta eta Leturia"	Laudioko kiroledegian
Martxoak 31	21:00etan	Euskal musika	Anari eta J.C.Perez	Gasteizko Principal antzokian
Martxoak 31	22:00etan	Kontzertua	"Betagarri" eta "Sen" eta "Harlax" musika taldeak	Oreoretako Perurenako frontoian
Apirilak 5	Zehaztu gabe	Mantxut: "Lokuzioei buruzko hitzaldi umoretsua"	Asisko Urmenetaren hitzaldia	Laudion, Zubiko Etxean
Apirilak 7	Zehaztu gabe	Kantaldia	Lluís Llach eta Jabier Muguruzaren kantaldia	Bilboko "La Casilla" pabilioian
Apirilak 8	Zehaztu gabe	Korrika trama	Bertso trama ekitaldia	Baionan

tzen du. Dudarik gabe hanburgesez baino zerbait gehiagoz ari da kantua sakonean. Azken finean, nahiz eta modernotasuna aipatu, geurea mantendu beharra aldarrikatzen dute abestiaren hitzek. Gaur egun hainbeste aipatzen den modernotasun hori ez delako bakarrik "macdonalizazioa" kantuan esaten den moduan ●

◆ ONINTZA ENBEITA

■ Ziber Korrikaren mapa AEKren webgunean.

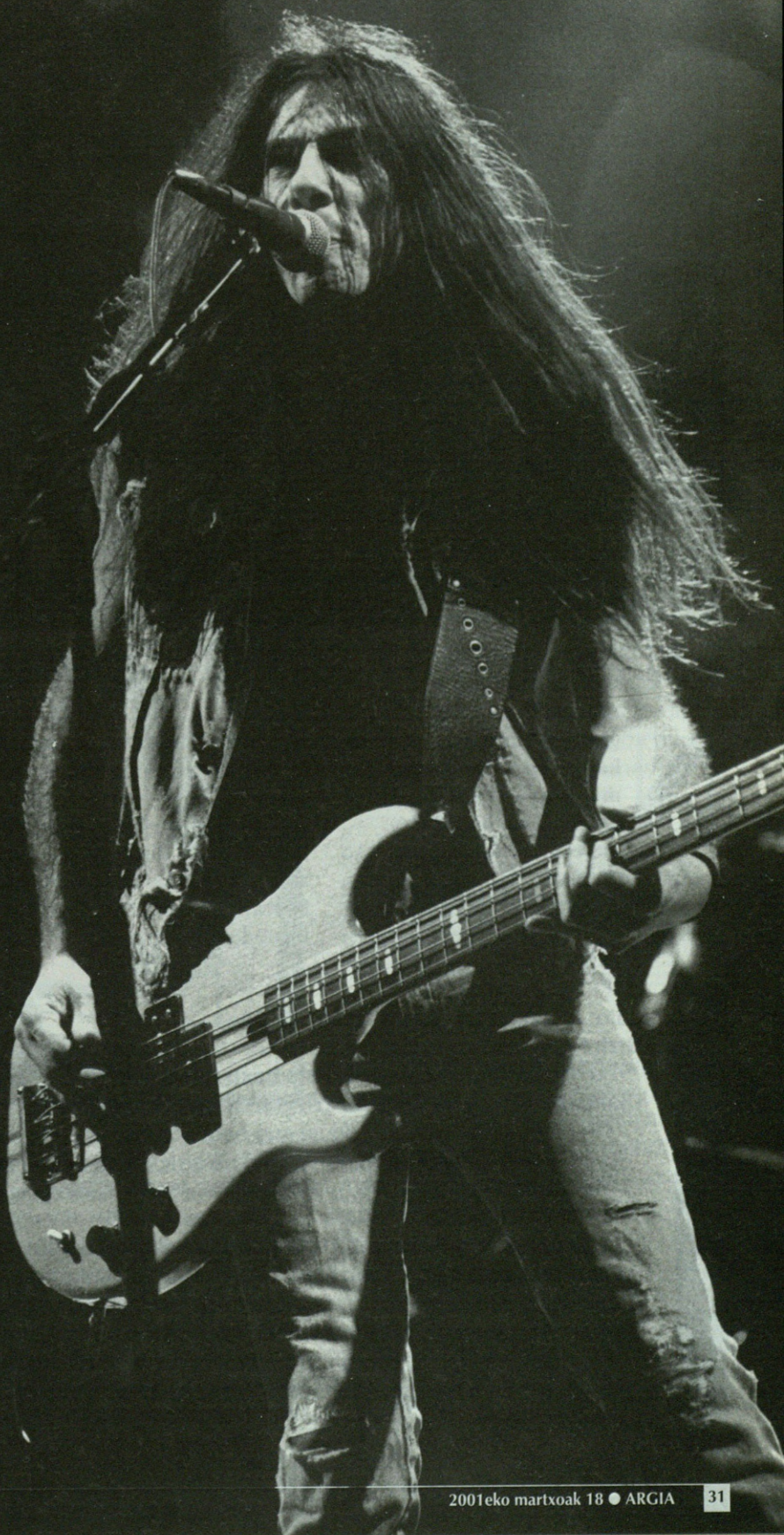
Enrique Villareal "Drogas"

"Orain lasaiago bizi ditut rock & roll gauak"

P E R F I L A

"Zaratarekiko pasioa" da gaztaroaren ezaugarri. Eta Drogasen ahots distortzionatua kontzertu eta txoznetako oroitzapenen soinu banda da jende askorentzat. Egun, "dena txuri beltzean ikusten den" Ilurdotz herrixkan bizi da. Bandera piratak salatzen du Drogasen ezkutalekua. Etxe-zuloan sartuta gustura, sotoa estudio bihurtu zaio eta "unerik onenak klandestinitate" horretan ematen ditu baxua astinduz. Bi kumeren aita, oraindik ez zaio itzali barruko "animalia beroa".

Testuak: **Estitxu Eizagirre /
Ixiar Eizagirre**
Argazkiak: **Dani Blanco**

■ "Txantrearen oroitzapen pila ditut: txikitari txirrindan ibiltzen ikastetik, Madalena kalekoei harrika ibiltzera. Hazi ahala gustatzen hasten zaizkizun neskatzak, koadrila, ostiak, barrikadak, auzoan sartu ezin zen polizia..."

Nola joan da aldatzen musikarekiko harremana? Zer musika mota ezberdinen eragina izan duzu?

14-15 urterekin 70eko hamarkadako "glam" kontuetako musika entzuten nuen. Flasheatuta utzi ninduten hurrengoak "Sex Pistols" izan ziren. Hor hasi

zen giro makarra. 80ko hamarkada zen, Euskal Herrian talde pila bat sortu ziren eta orduan hasi ginen gu ere Barricadarekin. Garai hartan hasten da hemen kanpoko musika eta disko pila entzuten. Gure artean informazio asko pasatzen genuen.

■ **Ramoncinek lehen diskoan asko lagundu omen zizuen...**

Ni Iruñeko Radio Paraíso irratian nenbilen. Bertako arduraduna zen Luis Uztardoz Iruñea aldeko pederasta sare batean harrapatu zuten dela urte batzuk. Ramoncin jotzera Anaitasunara etorri zen batean elkarrizketa egin nion. Hor ezagutu genuen elkar eta diskoaren grabaketan esku bat botako zigula esan zigun.

Baina Ramoncinekiko harremana denborarekin aldatu egin da. Duela jada urte asko Hermidaren programan ikusi nuen, zer eta drogen legalizazioaren aurka hizketan, sutan jarri nintzen. Garai hartan gustura egon ginen eta berarekin estudio batean egoten ikasi genuen, eta bira bat ere egin genuen.

■ **Lehen diskoaren grabaketa ez omen zen oso xamurra izan...**

Esan bezala, Ramoncinek lagundu zigun grabaketan. Baina grabatutakoa ez zen bateragarria nahasketa egiteko aparailuekin eta egindako lan dena alferrikakoa izan zen. Mariano Goñik (asko lagundu izan diguna hasieratik) Donostiako Sunami-n bi egunetan grabatzeko aukera eskaini zigun. Lehen egunean 20 ordu

- **Jaio:** Iruñeko San Juan auzoan, 1959an.
- **Bizi:** Egun llurdotzen bizi da.
- **"Barricada" taldeko abeslari eta baxu jolea, 1982tik.**
- **Diskoak:** "Noche de Rock & Roll" (1983); "Barrio conflictivo" (1984); "No hay tregua" (1985); "No sé qué hacer contigo" (1987); "Rojo" (1988); "Pasión por el ruido" (1989); "Barricada directo" (1990); "Barricada 1983-85" (1990); "Por instinto" (1991); "Balas blancas" (1992); "La araña" (1994); "Los singles" (1995); "Insolencia" (1996); "Salud y Rocanrol" (1997); "Acción directa" (2000).
- **Bakarkako diskoak:** "Txarrena" (1992) eta "La venganza de la abuela" (1999).
- **Sariak:** Nafarroako talderik onena izendatu zuten "Egin"eko irakurleek 1984an. 1990ean "Barricada" zuzeneko disko bikoitza urrezko diskoa izan zen. 1991ean "Por instinto" diskoa platinozko diskoa izan zen.

sartu genituen lanean eta bigarrenean 14. Karajiloei esker egin ahal izan genuen diskoa. Hasi berrien inozo-keria ordaindu genuen. Baina ongi etorri zitzaigun,

ordurarte diskoa ateratzen zuen taldea bere zilborrari begira egoten baitzen, inguruko jendea bakarrik bilatzen zuen. Eta Iruñeko talde bat Donostiara grabatzera etortzeak orain lerdokeria badirudi ere, orduan kristorena zen.

■ Nola ikusten dituzu egungo musika taldeak? Lehen bezainbeste errotuta daude publikoarengan?

“Niri piuragatik jarri zidaten ‘Drogas’ ezizena. Garai hartan ezer probatu gabea nintzen oraindik!”

ten zuen. Lehen festibala zen musika zaleen helburu gorena eta orain gaua pasatzeko duten hirugarren edo lau- garren aukera da.

Musikalki gauza askotan asko

aurreratuko zen, baina musika pentsamoldea ez da asko aldatu. Gauza denei jartzen zaien zigilu politikoa oso markatuta dago oraindik. Lehen irekiagoa zen joera musikal ezberdinetara.

■ Zergatik pasa da zuzeneko emanaldietatik disko eta tabernetara?

Denak du eragina. Entzuten den musika motak, kontsumitzen diren sus-

BERE HITZETAN

“Lehen kalean ikasten nuena orain komunikabideetatik jasotzen dut. Zahartzen ari naiz”.

Argia, 1994-07-17

“Sormenik gabeko garaian bizi gara, eta neure burua ere hor kokatzen dut. Iruñeko izotz pistak ongi isladatzen du gaur egungo maila intelektuala”.

Euskaldunon Egunkaria, 2000-01-09

“Ni rock and rollaren lepotik bizi naiz. Dirua irabazi... Nik irabazi dudana gastatu egin dut, batzuetan ongi eta beste batzuetan gaizki. Soilik hilik zaudenean ez duzu daukazuna gastatzen”.

Euskaldunon Egunkaria, 2000-01-09

“Publizitatea, informazioa, bizimodua... nola bideratu dizkiguten ikustea ikaragarria da. Ohizkotik ateratzen den edonor 'bide onera' ekartzen saiatzen dira. Gero eta beldur-handiagoa dio jendeak desberdintasunari”.

Argia, 1994-07-17

“Hori da nire bizitzako kontraesanik ikaragarriena. Multinazional batentzat lanean aritzea, finean”.

Argia, 1994-07-17

“Politikoak Euskal eta Kataluniar nazionalismoaz mintzatzen dira etengabe, baina espainiar nazionalismo beldurgarria bizi da egun hemen bertan. Inork ez du horretaz hitz egiten, eta hori oso arriskutsua da”.

Argia, 1994-07-17

“Programa ridikuluetan play-back egiten ikasi dugu”.

http://www1.uniovi.es:8080/musica/fact2/barri_dd.html

Orain errotua ez dagoena ni naiz. Orain 41 urte ditut, 14 urteko seme bat eta 4ko alaba bat eta guraso bizitza daramagunez, ez dut kalea batere bizi. Egungo taldeek maila handia dutela ikusten dut eta musika proposamen interesgarria eskaintzen duten taldeak badira. Jousilouli asko gustatzen zait, PILT... Baina ez dut jendearen erantzunik ikusten. Josilouli orain 15 urte taberna batean jotzen egon beharrean Ilargin jotzen ariko litzateke, 800 lagun sartzen ziren bertan eta jendeak erantzun egi-

tantzia motak... Horrek denak pertsona besteei komunikatiboagoa egiten du edo itxiagoa. Dibertsioa beste era batera bilatzen da orain, lehen kontzertuetan jartzen zen arima ikusten zen gehien, eta egun hor mugitzen den zaborra. Lehen lagunekin Agurainera joaten zen jendea La Polla entzutera, edo Bilbo edo Zaragozara. Orain jendea gutxiago mugitzen da. Dena dela, ez dut asko jarraitzen egungo egoera eta galdetuko diot semeari bi edo hiru urte barru...

■ "Dena dago mugimendu politikoak blaitua. Ez dago barkamenik hanka beste lorontzietan jarri nahi dutenentzat".

■ **Madriren asko jo izan duzue. Hango giroak hemengoarekin zer antzekotasun eta ezberdintasun ditu?**

Hemen dena dago mugimendu politikoak blaitua. Ez dago barkamenik hanka beste lorontzietan jarri nahi dutenentzat. Sukar aftosoaren kontu horregatik aireportuetan jarri dituzten alfonbra desinfektagarriak datozkit burura, eta badi-rudi alor guztietan hankak garbitzen bukatuko dugula. Dena oso nahastuta dago, errealitatea hala delako, bestalde. Madriren beste arnas bat nabari da. Han ere noski deskarga politikoa badagoela, baina ez hemen bezainbeste. Eta falta duen deskarga politikoa alde sozialarekin betetzen da. Euskal Herrian gure adineko eskaleak ikustera ohitzen ari bagara ere, Madriren urte asko daramatzate horrekin eta kantitate handitan gainera. Maila sozialen arteko aldea han oso nabarmena da. Horregatik, Barricada oso ongi hartu izan dute han, errespetatua eta maitatua da. Jendeak oso ongi erantzun du. Alaskak, Loquillok eta beste musikari askok esan digute Barricadari publikoagatik diote-

la inbidia. Ez musika, ez piura eta ez kantuentatik, publikoagatik baizik.

Baina gure kantuak parekatu ezker Los Suabes, Consuelo, edo baita Platero y tu-rekin ere, gurek deskarga politiko handiagoa dute. Hirugarren diskotik aurrera Euskal Herrian "monjatxoak" ginen bitartean, estatuan iparraldeko bar-

baroak izaten jarraitzen genuen. Konposatzeko garaian ezin da zer etiketa jarriko zaizkion pentsatzen aritu. Barricadak Barricada izena izaten jarraitzen du, hitz egiten duen horretaz hitz egiten du, eta hori ezingo da ziur aski aldatu.

■ **Multinazionalekin lan egitea, zuen kasuan, ez al da kontraesana?**

Lan bat egiteko hiru edo lau aukera izatea zorte handia da. Eta erabaki batean hanka sartuz gero hurrengoan beste bat aukeratu dugu, horrela joan gara ikasten. Polygram-ekin ez dugu grabatu Hego Amerikara jotzera iristeagatik. Polygramekin nabarmena zena da estatuko denda guztietara iritsiko zirela diskoak. Hori Soinua, Oihuka edo Gor-ekin garai hartan zailagoa litzateke. Gor-ekin "La venganza de la abuela" atera dut, eta gustatzen zait bere lan egiteko modua. Ez dut espero Polygramekin bezalako emaitzarik, baina horrek ez du proiektu bat bestea baino txikiagoa edo handiagoa egiten. Jokatzeko modu ezberdinak dira eta horiei eusteko ahalmena baduzu, bejon deizula!

B E R T S O A

Doinua: Andre txarraren bentajak

**Txantrea kume, Txantrea kasta
barrikadaren lurrian
Rock & Roll izar gurasotua
dena itzali beharrian
Rock & rol gauak badu bai tregua
behar du derrigorrian
bestela Drogas nola bizi da
tabernik ez den herrian?**

Jexux Mari Irazu

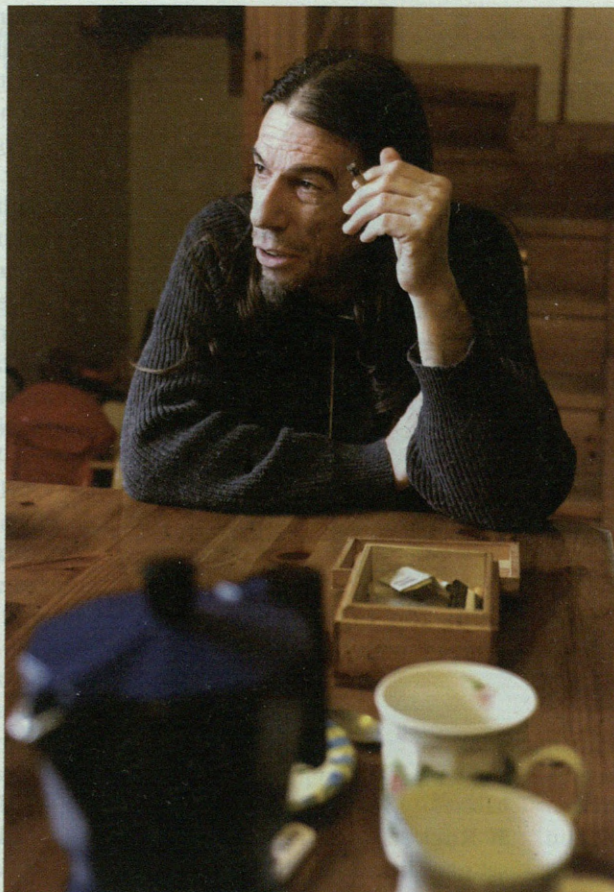
■ Diskoetxe batek bi abesti zentzuratuz zizkizuen. Nola hartu zenuten?

Oso gaizki hartzen da zure lanean esku sartzea, zer eta kentzeko denean, ez aportatzeko. Gainera kendu zizkiguten bi kantu horiek diskoetako giltzarriak ziren. "No sé que hacer contigo" diskoa Barricadak egin duen poperoenetakoa izan da. Horregatik, "Bahia de Pasaia" kantua disko puntu beltza zen; kantu barruan erregateak egitea gustatzen zaigun bezala, disko barruko estilo aldaketa izan behar zuen kantu hark. Oso kantu iluna, bai doinu eta hitzen aldetik ere. Eta pikutara bidali ziguten. Gauza bera egin zuten "Pasión por el ruido" diskoko "En nombre de Dios" kantuarekin. Kantu horrek emango zion diskoari izenburua eta kendu egin ziguten.

Garai sutsuak ziren guretzat, eta laban desafioka aritu ginen. Barricadako beste denak lasaiagoak dira eta ni erraz sutzen naiz. Ez zaigu gustatzen inork gure lanetan esku sartzerik, zuk aukeratutako jendeak eta zuk aukeratutako alorraz arduratzeko ez bada. Polygramera lan dena egin ari nintzen. Hasi azala eta kontraportadatik, kantuak eta barruko testuetaraino. Baina batzuen soldata justifikatzeko modu bakarra esku sartzea da, kantu bat kenduz edo barneko orri bat aldatuz, edo bideoklipeko plano batean esku sartuz. Lana oso gure sentitzen dugu eta guk egiten dugu dena. Zentzu horretan "La araña" diskoaren azala hankasartze handi bat izan zen. Ez dut esan nahi "Insolencia" diskoarena baino okerragoa denik, baina "Insolencia"koa gurea da eta "La araña"koa besteren esku utzi genuen, eta gero taldeak nabaritu egiten du. Gauza guztiei buelta gehiegi ematen dizkiegu, bizi egiten dugulako.

■ "Esta es una noche de Rock & Roll"

"Lehen kontzertuetan jartzen zen arima ikusten zen gehien, eta egun hor mugitzen den zaborra"

■ "Nireak 'Rock & Roll' gauak baino 'Punk Egunak' dira. Egutegiko 07:00etan jaiki, gosaria prestatu..."

abesten zenuten etengabe. Zer da rock & roll gau bat?

Garai batean azken gaua bizitzea zen, hurrengo eguna ez axola izatea. Hori horrelaxe esango nuke, zuzen-zuzen, dela 18 urte, baina orain lasaiago bizi ditut rock & roll gauak. Aiton amonek bezala tximiniaren ondoan ere rock & roll gau asko pasa izan ditugu.

■ Ez al da posible rock & roll egunik?

Lehen ezetz erantzungo nuke, eta orain baietz. Hor dago kokxa. Baina nireak gehiago dira "punk egunak". Egutegiko 07:00etan jaiki, gosaria prestatu...

■ Zergatik deitzen dizute "Drogas"?

Txantrean bakoitzak bere ezizena zuen eta niri piuragatik jarri zidaten "Drogas". Granoak, txima luzeak... Eta garai hartan ezer probatu gabea nintzen oraindik! Gerora ere ez naiz desfasatu bat sentitu, eta egun aktibismo hutsagatik eusten diot porroak erretzeari bakarrik, legalizatu dezaten.

■ Txantrea. Zer dakarkizu gogora?

Lohitutako kaleak datozkit gogora, oraindik asfaltatu gabeak. Eta orain autorik pasatzeko ere lekuri ez dagoela ere bai. Jada ez da izan zena. Gainera Txantrea goikoa da ezagunena eta ni behekoa naiz, inon ateratzen ez den aldekoa, ezta auzoak 50 urte bete dituelako atera duten liburuan ere! Oroitzapen pila ditut: txikit

txirrindan ibiltzen ikastetik, Madalena kalekoei harrika ibiltzera. Hazi ahala gustatzen hasten zaizkizun neskak denena, gero koadrila, ostiak, barrikadak, auzoan sartu ezin zen polizia...

Baina ez naiz Txantrean bakarrik bizi izan, handik hona ibili naiz. 12 urterekin Iturramara joan nintzen. Han lau urte eman eta Merkatu ondoko Amaia kalera.

BIZITZAREN PASARTEA

Izugarria izan zen Garikoitz, lehen umea jaio zenekoa. Erizainak deitu zuenean "familiar de Mari Carmen Irujo..." zuzenean joan, eta neska edo mutila zen galdetu gabe, besoetan hartu eta aurpegia ikustea txundigarria izan zen. Ez nuen behin ere umerik besotan hartu eta betidanik egin izan banu bezala hartu nion erizainari. Alaba jaio zenekoa alderantzizkoa izan zen. Erditzea oso mingarria eta zaila egin zitzaion Mamen. Horrela atera dira, semea oso lasaia eta alaba punki galanta.

ARGAZKI ZAHARRA

"Ile luzearena nerabetan bataila kontua zen, orain ez. Ilea moztu arren lan eta musika bera egiten jarraituko nuke".

Garai hartan hasi nintzen Txinoan ibiltzen eta musikalki auzo horrek eragin handia izan zuen. Manolo Gilek (Negu Gorriak bideoak egiten dituenak) beste lagun batzuekin "Caballo Blanco" taberna zuen eta diaporama emanaldiak, antzerkia... antolatzen zituen bertan. Murallas-en jendea elkartzen ginen gitarra akustikoarekin, eta hor hasi ginen maria eta haxixa erretzen, musika mugimenduan sartzen, okupen mugimenduan... Tabernetan mugimendu asko zegoen, kalean auto bat gurutzatzen genuen bidea mozteko eta azerak eseritako gaztez betetzen ziren... Fanzi-neak, irriatiak...

■ **Zergatik etorri zineten Ilurdotzera bizitzera?**

Garikoitz semea jaiotzean bizitza aldatzen joan zitzaigun. Ez zuen auzoan

jolasteko ere lekurik, dena kotxez josita dago, eta mendira joaten hasi ginen. Eta halaxe.

■ **Rockero zaharrak ez omen dira sekula hiltzen. Oraindik rockero bizitza daramazu?**

Niretzat orain lanbide bat da beste ezer baino gehiago. Oraindik lanbide horretan sinesten jarraitzen dut. Baina

"Gehiago irakurri nahi dut, hitzak idazten ikasten jarraitzeko. Gai berez kantatu behar badugu ere, ez errepikatzeke"

orain ez dut uste mundua aldatu dezake-danik. Lehen, agian, denari buelta emateko itxaropena genuen. Niretzat jada zaila da honetatik bizitzen jarraitzea. Betiko ziurgabetasuna badut ere, orain jabetzen naiz gero eta denbora gutxiago geratzen zaidanaz. Eta ez zait gustatzen musikaren inguruko beste mundutxoetan sartzea. Estudio bat jartzeko ez dut balio, manager izateko oso putakumea izan beharra dago... Kantuak egin eta zuzenean jotzea gustatzen zait, ez besterik. Lehen ez nion honi guztiari bueltarik ematen.

■ **Nola uztartzen dituzu "No hay tre-gua" kantua eta Elkarrizketa?"**

Lehen aipatu dut "glam"arena, nahasmena, kontu androginoak... Politikan ere gauza beraren zalea naiz. Ikuspegi baikor batetik Elkarrizketa proposamenarekin bat egiten dut. Baina nire puntu ilunetik 100.000 tipo garbituko nituzke. Noski, gauza bat da esatea, eta beste gauza bat, zeharo ezberdina, gero egitea. Puntu baikorrari eutsi behar zaiola uste dut, denen artean arazoa aurrera aterako badugu.

■ **Ilea moztuko duzu inoiz?**

Erori egiten zait, beraz, ez dut moztu ere egin beharrik. Nerabetan bataila kontua bazen ere, orain ez dut horrela ikusten, ilea moztu arren lan eta musika bera egiten jarraituko nuke.

■ **Zer proiektu dituzu?**

Lasaitu egin nahi nuke eta etxean gehiago egon. Berririo sarriago irakurtzen hasi nahi dut. Orain arte ordenagailuaren instrukzioak irakurtzen aritu naiz, 500 orri ditu eta bi aldiz irakurri behar izan dut... Sarriago irakurtzen hasi nahi dut, kantueta-ko hitzak idazten ikasten jarraitzeko. Gai berez kantatu behar badugu ere, ez errepikatzeke. Nik gehiago begiratzen baitiet kantuen hitzei, musikari baino ●

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde!

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

Literatur lehiaketak

Ez dute lehiaketa guztiek oihartzun berbera komunikabideetan. Hala ere, oro har ez dute zabalpen handiegirik. Lehiaketa bat irabazi eta hurrengo egunean askotan aipamen hutsak egiten dira eta gutxitan egiten zaizkio elkarrizketak sarituari. Eta egileak ezezagunak badira are gehiago obrak. Ez dugu jakiten zein den lanaren funtsa, ez ditugu bere ezaugarriak nabarmenenak ezagutzen.

ARGITALETXE batek liburuak plazaratzen dituen aurkezpen publikoak egiten ditu egilearekin batera eta liburuaren azalean oinarritzko datu batzuk ageri dira. Sariketen aurkezpen publikoetan, ordea, zenbat lan aurkeztu diren, nondik bidali dituzten... gisa horretako informazioa eskaini ohi dute lan sarituaren ezaugarrietan gehiegi sakondu gabe eta, jakina, kazetariak ez dute nondik atera informazio hori.

Ez da ohikoa epaimahaia-
ren iritzia berri ematea. Alde honetatik, nekez jakin ohi du sarituak zergatik gailendu zaion obra saritua beste gainontzekoei. Hagitz polita da egile batek bere idatziaren ahuleziak eta indarguneak ezagutzea, erakusgarri bezain mingarria.

DIRU aldetik ere alde handia dago sariketa batetik bestera. Alde honetatik, pisuzko lehiaketak gutxi batzuk dira, anitzez gehiago dira lehiaketa txikiak, udal-
txeetan egiten diren horiek.

Tarteko esparruan ez dago ia aukerarik: ez dago erdi mailako sariketarik. Idazle batek garbi izan dezake lehiaketa txikietan ez duela parte hartu nahi, baina ausardiari ez eduki lehiaketa potoloetan aurkezteko. Tarteko urrats hori da falta dena.

Sari garrantzitsuenen kasuan dirua emateaz landara lan sarituaren argitalpena egiten da. Argitalpen hauek, ordea, ez dira modu naturalean zabaltzen eta

zaila da liburu hauek liburudendetan aurkitzea. Liburuaren argitalpena, halaber, ez da modu normalean egiten ez baitute zuzentzaileen galbahea pasatzen.

Horri gaineratu behar zaio edizioak ez direla, azken urteotan hobera eginagatik, erakargarriak. Hainbatetan liburuaren formatoa ez da txukuna eta oraindik ere genero desberdinak biltzen dituzten liburuak daude, sariketa berberaren modalitate ezberdinak alegia, zerikusirik ez duten testuak batera emanez. Liburu-erosleak gauza jakinen bila joaten dira liburudendetara eta zer nahi duten garbi ez badaukate ere, horrelako nahas-mashasa erosteko

erabaki arriskutsua ez dute hartuko.

Dena den, sariek badituzte beren alderdi onak. Dirua izan daiteke bat, baina ez dut uste diruagatik hutsa inor aurkeztu denik lehiaketa batera. Idazle ezezagunenen kasuan lehiaketa da beren burua eza-
gutzero emateko bide bat edo bakarra. Gainera, sari bat irabazteak poza dakarkio beti egileari bere lana aintzat hartua izan den aldetik.

Castillo Suarez
Idazlea

“Agian saritu diren lan batzuk ez dira kalitatezkoak, agian lehiaketa gehiegi dago, agian ez dira epaimahai guztiak onak, baina badira saria jaso duten lan anitz biltegi batean daudenak iritzia emateko aukera ematen ez digutenak”

FAMA onik ez dute literatura lehiaketek arestian aipatu arrazoiengatik eta ez omen dutelako lan saritu guztiek kalitate aski, baina maila nahikoa al dute argitaletxeen bidez publikatzen diren lan guztiek?

Agian saritu diren lan batzuk ez dira kalitatezkoak, agian lehiaketa gehiegi dago, agian ez dira epaimahai guztiak onak, baina badira saria jaso duten lan anitz biltegi

batean daudenak iritzia emateko aukera ematen ez digutenak.

Sariak irabazten dituzten egileei publikatzeko aukera eman behar zaie, baina beti ere argitaletxeen bidez. Haatik, ez dakit erakundeei ez zaien gehiegi interesatzen aukera hau, beren argitalpen fondo propioa edukitzea nahi izaten dutelako ●

E Z P A

PRINTZA

EGITEA

Pablo Sastreren hitzak dira hauek euskararen egoerari buruz "Aiurri" aldizkarian:

"(...) Euskara hartzen baldin badugu elementu printzipal bezala, hil zorian garen herri bat gara.(...) Badakit aktibitate edo ekintza asko antolatzen direla, hitzaldiak, kontzertuak eta makina bat horrelako. Herri bizia garen seinale omen dira horiek. Bizia... ez ote, diruduna? (...) Sintoma xinpleenetatik abiatuta: Telebista pizten dut. Aurrena, beti, TV-1 azaltzen da (ja, hasteko, ETB ikusi nahi badut, botoiren bati sakatu behar diot). Bestalde, TV-1 eta La 2, biok gutxienez, ETB-1 baino hobeto ikusten dira, eta entzun ere hobeto egiten dira (bolumen altuagoa daukate (...)). Banoa errepidean. Bide-seinale gehienak espainolez eta euskaraz daude (...) baina, "bat eta hiruko" proportzioari begiratu gabe (esaten zen, "diskriminazio positiboa" zela-ta, euskara beti espainolez baino hiru bider haundia-goko letrak ipini behar zirela). Autoen matrikulak ikusten ditut. Orain beste lege bat dator (ez begirune handiagokoa, bestalde), baina orain artean (...) nonbait inori (politikoez ari naiz) ez zaio axolarik izan Gipuzkoako autoek "SS" hori eramatea... (...) Espainiako nazionalisten hizkuntza-erasoen aurrean, gu geu ibili gaitezkeen bide bakar-bakar bat ikusten dut nik: egitea. Alegia, nonahi eta noiznahi euskaraz egitea. "¿Me puede hablar en castellano, por favor?" "Ez"; adibidez".

HAURREN AHOTSAK

HIL honetan hasiko da Euskal Kantuzaleen Elkartek antolatzen duen Gipuzkoako Haur Kantari Txapelketa. Kantatzeko ohitura gordezko helburuarekin, hiru ekitaldi egingo dira. Lehen martxoaren 31n arratsaldeko 17:30etan Azkõitiko Baztartxo Aretoan, bigarrena apirilaren 7an ordu berdinean Villabonako Gurea Zinema Aretoan, eta azkena, maiatzaren 5ean 17:00etan Tolosako Leidor Aretoan. Sariak banakako, binakako eta taldekako kategorietan sailkatutako lehenengo eta bigarrenen emango zaizkie. Sail bakoitzeko lehenak Euskal Herriko Finalera joango dira.

KOMIKI EUSKALDUNAK

EUSKARAZKO komikiei espreski eskainitako saila sortu du Jean François Saure argitaletxeak. "Bihotz ergelak" bildumako lehen alea, "Gazte kontuak" izeneko, argitaratu du dagoneko. Carlos Trillo gidoilariak eta Laura Scarpa marrazkigileak eginiko "Come la Vita"ren itzulpena da berau. Arrakasta badu, honen atzetik, beste hiru lan argitaratuko dira.

■ Santa Maria katedrala, Gasteizen.

SANTA MARIAREN BALIOA

EUSKO Jaurlaritzak eta Arabako Foru Aldundiak lankidetzat hitzarmena sinatu berri dute Gasteizko Santa Maria katedralaren balioa handitzeko. Ondorioz, datozen lau urteotan 120 milioi pezeta (5 milioi libera) emango ditu Kultura Sailak. Katedralaren balioa handitzeko eta museo moduan baliatzeko helburua du hitzarmenak. Besteak beste, akordio honekin katedralaren azpiko gune arkeologikoa bisitagarri jarriko da eta katedralaren potentzial historiko eta arkitektonikoa indartu. Ildo honetatik, gune arkitektonikoetarako sarbideak hobetzeko edota ibilbide tematikoak antolatzeko asmoa dute.

ARTZANTZA ETA ZINEMA

HILAREN 22an aurkeztuko dute Donibane

H I T Z B I T A N

- Koldo Izagirrek "BertsoZalea"n adierazi zuenez, "bat-bateko jarduna literatura da, edertasuna sortzen duelako hitzaren bitartez. Eta hain da berezia eta zaila, ze nik galderari buelta emanda erantzungo bainuke, alegia, ba ote dago literatura idatziaren eremu zabalean bertsoaren grazia lortzen duen testurik?"
- Jon Alonsok "Arrasate Press"en zioenez, "irakurtzea ona dela oso uste zabalduta da, baina baita eztabaidagarria ere. Ona da, baina, noiz, zer eta zertarako irakurtzen den arabera".

L A K

BIDEA EGINEZ

Idazleak, ikertzaileak, hizkuntzalariak eta euskaltzaleak dira kaleratu diren "Bidegileak" bildumaren lau liburuxka berrien protagonistak. Luis-Luziano Bonaparte, Gerhard Bähr, Gilen Humboldt, Wentworth Webster, Justo Mari Mokoroa, Madalena Jaureguiberry, Karlos Santamaria, Joxe Migel Barandiaran, Sebero Altube, Jokin Zaitegi, Jon Mirande, Luis Villasate, Sorne Unzueta, Justo Garate, Alejandro Tapia eta Patxi Etxeberria. "Euskarari hizkuntza maila" emateaz arduratu ziren guztiak, Mikel Atxaga koordinatzailearen aburuz. Lau ale berriez gain, beste lau kaleratuko dira aurten. Eta liburuen bidea egiteaz gain, euskararen alde lan egin dutenei eginiko omenaldiak Interneko bidea ere hartuko du. Eusko Jaurlaritzaren web orrian.

Garaziko Le Vauban zineman Safy Nebbouren "Bertzea" laburmetraia. Artzantzaren gorabeherak jorratzen dituen film hau euskaraz eskainiko da, frantsesezko azpitituluekin. Lanak Akitaniako Lurralde Kontseiluaren, Eusko Jaurlaritzaren eta Euskal Kultur Erakundearen laguntza jaso du.

ARTEAREN PROTAGONISMOA

GUGGENHEIM Bilbao Museoa eraikuntzan irregularitasunak izan zirela salatu du berriki Herri Kontuen Euskal Epaitegiak argitaratutako txostenak. Juan Ignazio Vidarte, museoko zuzendariak ordea, ezeztatu egin du epaitegiak esandakoa. Honi jarraiki, epaitegiak berak joan den martxoaren 6an txosteneko datuak zehatzak zirela azaldu zuen berriro. Bestalde, artearen munduan Artelekuk ere izan du protagonismoa azken

aldian. Bertan, hilabete barru lehen solairuaren berrikuntza lanak hasiko dira. Amaitutakoan, orain arte barreiatuta egon diren teknologia berriak kokatzeko gune handi bat izango du.

AITOR ORTIZ

■ Guggenheim, oraindik bukatzeko zegoela.

- Miguel Zugazak honela zioen "Euskonews & Media"-n: "Ez dauka zentzurik museoei artea ahalik eta gehien zabaldu nahi izatea kritikatzeko. Bisitariak bereganatzearren edukiak aldatzea, edo museoei ondoegi ezkontzen ez diren bitartekoak erabiltzea beste kontu bat da".
- "Mattin" komikilariaren hitzak dira hauek "Euskaldunon Egunkaria"-n esanak: "Nire esperimentzian oinarrituta behintzat, txikitasuna berez gauza ederra da, agian komikilariok txikiak izaten ikasi behar dugu, baina, zoritxarrez, errespetua ez dagoenean hasten dira arazoak. Kultur gintza ere, oihana dugu eta maiz errespetu falta ikaragarria dago".

ALBERTO ELOSEGI

■ Itxaro Borda.

IZENAK

Itxaro Bordak seigarren nobela aurkeztuko du aste honetan. "%100 Basque" du izenburua Susaren eskutik plazaratu duen eleberriak, eta XXI. mendeko emakume bat du protagonista.

Markeliñe taldeak joan den astean estreinatu zuen Zor-notzan "Underground" helduentzako antzezlan berria.

Triki ta Ke taldeak lehen disko luzea aurkeztu berri du Elkarlaneanen eskutik. "Triki ta ke" izenburupean, festarako eta dantzarako hamahiru abesti plazaratu dituzte.

Manex Goyhenetche historialariak "Historia General del País Vasco" liburuaren bigarren alea kaleratu du Ttartaloren eskutik.

Jean Pierre Grasset zinemagilea joan den astean zendu zen. Azken bost urtetan Donibane Lohizunen bizi zen paristar honek hainbat film ekoizti zuen euskal kulturaz.

CARA

■ J. P. Grasset.

RAMON SAIZARBITORIA

Duela gutxi argitaratu du Ramon Saizarbitoriak, Ereinen eskutik, bere azken idazlana, "Gorde nazazu lurpean", non islatzen diren, hari bakarraz jositako bost narrazioen bidez, sakon bezain ironikoki, idazle honen kezka eta obsesioak. Horietaz jardun dugu berarekin.

"ZER GAREN ONARTU EZINAK GALTZEN GAITU"

DANI BLANCO

Hila lurpera eta biziak asera", dio esaera zaharrak, eta duen ziniko ukitua saihestuz ere, bere arrazoi puntua baduela ukatzerik ez dago. Haatik, lurpe hotzean ehortzitakoari bakezko lotan uzteko ohi-tura ere badugu... non geure aburuz altxorren bat ez den, jakina. Kasu horretan, egoerak horretara egokitzen bagaitu behintzat, seguraski altxor horren bila joango gara, Ramon Saizarbitoriaren azken idazlaneko zenbait pertsonaiek egiten duten antzera. Beraientzat lur azpian dagoena balio handiko zer edo zer denez, ohiturari muzin egin -eta baita zuhurtziari ere- eta haren bila doaz. Horixe da, hain zuzen, "Gorde nazazu

lurpean" osatzen duten bost narrazio ezberdinak josten dituen haria.

■ **Liburuaren atarian "Gudari zahar-raren gerra galdua" aurkitzen dugu. Gure aurrekoei egiten diezun omenaldia dela esango zenuke?**

Bai! Gainera pertsona zehatz bati eskaini ere egiten diot. Iñaki Arriola nire lagun handi bat da. 87 urte-edo dituen arren, oso ondo ulertzen dugu elkar. Haren bidez izan dut nik, egiaz, gerraren berri. Eta bai, ipuin hori 36ko gerran galdu arren, benetan duina izan zen jende hari eginiko omenaldia da.

Mundu guztiak errespetatu zituen, ezta? Gure etsairik handienak ere ezin esan izan du gizon haiek errespetagarrie-

nak ez zirenik. Jon Juaristi berak duela gutxi idazten zuen: "Haitako bati eskua ematen nion bakoitzean, gizon ondratu bati eskua ematen nion irudipena izan dut beti". Eta nik ere hori uste dut. Noski, denetarikoa izango ziren, baina oso herentzi ona eman ziguten. Ez dakit guk, gure oinordekoei, horrelako izen ona emango diegun...

■ **Horrela mintzo zarenean, nortuz ari zara?**

Oro har. Eta hau ez dut sekula esan, sekula ez baitut bezerorik bilatu, baina lehendabiziko aldiz aldarrikatuko nuke gatzetxoek ere irakurtzea ipuin hori. Asmo horrekin zaindu ditut zenbait gauza. Nazionalisten jarreraz orain arte hitz egin izan dena baino zehatzago hitz egiten dut, era sinplean baino ez sinplis-tan. Adibidez, uste dut garbi adierazten dela bazirela euskaldunak alderdi bietan, eta euskaldunok bata bestearen aurrean egote hori ez dela atzoko kontua. Gure historian dagoen zerbaite da, ez dugu horretaz lotsatu behar.

Era berean, ez dut uste horrek ezertarako baldintzatu behar gaituenik, baina horrela da, eta ondo dago jakitea, zeren eta kalean, istorio hori gaizki kontatzen da, euskaldunon espainolen kontrako gerra bat bezala, eta hori baino konple-xuagoa izan zen.

□ **"Gehiengo batek gerra posible denaren kontzientzia bagenu, ez litzateke gerrarik izango, denok esango genuke 'et, et, et...!' eta orduan bai negoziatuko genukeela"**

■ **Dena den, liburuan agertzen den gudariaren taldean erreketarik ez dago...**

Ez. Gudariak gerran topatzen dituen anai karlista nafarrak. Beno, batez ere nazionaliston istorioa da, nik ezin dut ukatu hori dela nire mundua.

■ **Zer da "Gorde nazazu lurpean", narrazioen bilduma bat?**

Ez, ez. Begira, nobela bat tajutzen ari nintzela, lehendik idatzita neukan ipuin bat etorri zitzaidan gogora. Alderdi errepublikanoko elbarriek pentsioa kobratzen hasteko tramiteak egiteari ekin ziotenean-edo idatzia zen. Ahaztuta neukan, duela pare bat urte arte. Paperak atera eta berriro idatzi nuenean, nola bertan badagoen lurpetik ateratze bat -gizon horren gorpuzkaren zati batena baldin bada ere-, pentsatu nuen idatzi behar nuen liburua haria hor zegoela.

□ **"Adibidez, Garzonek nire atxiloketa agintzen badu nik hamahiru urteko neska bat bortxatu dudala esanaz, nik nahiko nuke maite nautenek esatea 'ez da egia'"**

Aspaldidanik nuen buruan "Bihotz bi, hilobi bat"en anekdota ere, baina jada buruan duzuna idaztea oso aspergarria denez, gerorako utzi eta hirugarren istorio bat asmatzeari ekin nion, eta "Rossettiren obsesioa" idatzi nuen. Gero, Sabino Aranaz oroitu nintzen. Badakizu nola ibili zituzten bere gorpuzkinak, atzera eta aurrera...

■ **Sabino Arana Goiriren gorpuzkinean inguruan "Asaba zaharren baratza"n kontatzen dena egia da?**

Noski! Akta faltsuarena-eta... Xemeini, idazlea bera, gerraren gogorrenean egin zen Sabino Aranaren gorpuzkinean ateratze xume hura ez zitzaion oso ekitaldi dotorea iruditzen, iruditzen zitzaion euskaraz eta hots handiz egin beharko litzatekeela hura; eta beraz, aldatu egin zuen horren garrantzi handiko gertakizun bat! Berak argitara emandako aktan agertzen diren gehienak ez ziren benetan Sabino Aranaren gorpuzkinean ateratzean izan: Ajuriagerra, adibidez, ez

zen egon, baina Xemeini iruditu zitzaion han egotea zegokiola. Eta, bai, gezurra jarri zuen aktan.

Eskerrak oraindik bizi den han benetan egondako bat, eta bere bitartez daki-gun ezetz, lau pertsona egon zirela, oso gutxi, eta ez zirela Xemeinek aipatzen dituen horiek guztiak egon. Nire ustez, gu, gure konplexuak galtzen gaitu, zer garen onartu ezinak. Nolabait ere, gurea, eskolan aita langilea dela esatea lotsa ematen dion umearena bezalakoa da. Hortik dator gure iragana aldatu nahia... eta Xemeinirek jarrera hori ere.

■ **Narrazio berean agertzen den txofer ibilitako gudariari gertatutakoa ere errealitate hartu al duzu?**

Ez, hori asmakizuna da. Hala ere, gaizki egongo da nik hau esatea baina, nire irudiko, liburua zatirik interesgarriena gudari horren eta bere semearen arteko harremanena da.

■ **Harremanetaz ari garela, bada zure liburuan somatu dudan beste joera bat. Gudari zaharrak beren bizitzan gertatutako gauzarik gogoangarriena, hau da, gerran bizitakoa kontatzen hasten direnean, belaunaldi berriek beti eteten diete jarduna. Zer esan nahi duzu horrekin?**

Beno, ni beti nago idatzi ezinaren eta idaztearen abenturaren inguruan idazten. Eta batzuetan gudariak beren gerra -bere historia, azken batean- kontatzeko dituz-

ten zailtasunak agertzen ditut. "Marcel Martinen aitatasun ukatua"n, berriz, alderantzizkoa da, Joe Costelok bere historia erakargarria gertatzeko erabiltzen dituen teknikak agertzen baititut...

□ **"Uste dut ez dudala pertsonaien psikologia gehiegi egiten, batez ere miserien azterketa bat dela nirea. Baina horregatik ez dut uste gizakia gutxiago maitatzen dudarik"**

Izan ere, niri asko interesatu izan zait beti liburua azaltzea idazlearen beraren lana. Horregatik, "Rossettiren obsesioa" ere idazlea ateratzen da: idazlearen ezintasuna, eta idatzi duena berreskuratu nahia...

■ **"Rossettiren obsesioa"rena ere benetakoa da?**

Horko anekdota ere egiazkoa da, bai. Rossetti hau XIX. mendeko pintore bat zen. Eta pintoreen modelo batekin ezkondu zen. Modelo horrek, ilaudano gaindosi batekin hil zuen bere burua. Eta hil zenean, Rossettik poema liburu bat jarri

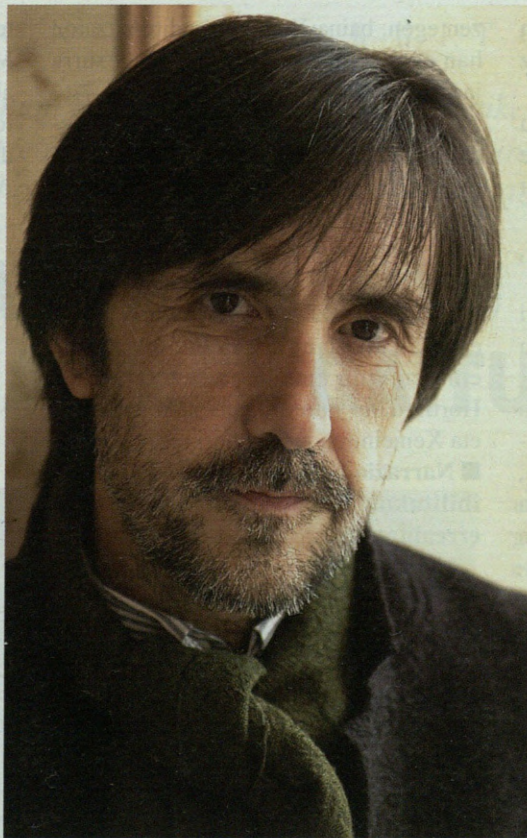

DANI BLANCO

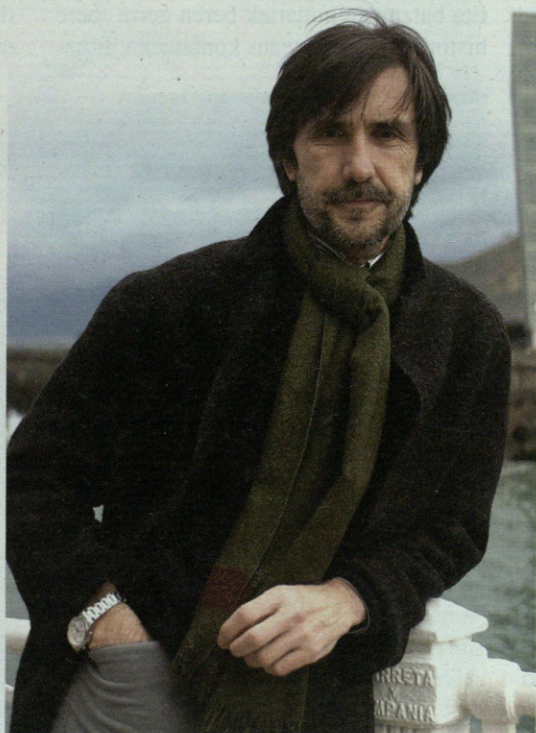
zuen emaztearen zerraldoan. Hain zuzen ere, bere arrebak, poetisa estimatuak, urte batzuk lehenago poema bat idatzi zuen horretaz: neska bat hiltzen zela eta bere amoranteak haren zerraldoan poemak utzi zituela. Orduan Rossettik, minaren gorenean eta baita kontzientzia txarrez ere, bere emazteari tratatu txarra ematen omen ziolako, bada bere poemak haren zerraldoan utzi zituen. Baina, handik pare bat urtera, lurpetik zerraldoa atera eta berreskuratu zituen... Hor ikusten da idazleen miseria, testu idatziaiekiko obsesioa! Eta hor dago baita ere Rossettirenaren eta nire asmakizuneko pertsoniaren paralelismoa.

■ "Marcel Martinen aitatasun ukatua"n, zera diozu: "Emakumeak jakin, badaki". Zer da emakumeak hain ondo dakien hori?

Topikoan bederen, badirudi hausnarketa razionala gizonoi dagokigula. Nik hori hausteko, emakumea zientifikoa egin dut: arrazoi faltagatik ez dadila izan, zeren zientifikoa da. Baina emakume horrek intuizioa ere badu, eta askok ez dakiguna daki: maitasunaren izenean leialtasun batzuk posible direla. Gizonezkooi kostatzen zaigu hori sinestea. Horregatik senarrari iruditzen zaio ezinezkoa aitatasunaren kontrako hipotesia. Eta emakumeak, berriz, pentsatzen du posible dela, frogatuak kontra izanagatik ere, maite duen pertsonari gizon horrek egia esan izana eta emazteak, gauza guztiak kontra izanagatik ere, sinestu izana. Nik ipuin hori idazterakoan asko pentsatu dut. Eta azken batean, hori nahiko genuke, ezta? Maite gaituen pertsonak gudan sinestea. Adibidez, Garzon etortzen bada, eta nire atxilotaketa agintzen baldin badu nik hamahiru urteko neska bat bortxatu dudala esanaz, bada nik nahiko nuke maite nautenak esatea "ez da egia". Eta Garzonek argudiatzen duenean ADNak hori adierazten duela, bada, beraiek esatea "berdin da, seguru ADN frogatu hori egin duena nahastu egin dela, zeren Ramon Saizarbitoriak ezin du hamahiru urteko neskatu bat bortxatu". Eta nire ustez, emakumeak gizonezkook baino hobe daki arrazoiari baino ahots horri entzuten.

■ "Nire ustez, gure konplexuak galtzen gaitu".

■ "Azken batean hori nahiko genuke, ezta? Maite gaituen pertsonak gudan sinestea".

■ Zure idazlanetan, zaharrak nahikoa maitagarri izan ohi dira. Gizon gazte gehienak, berriz...

Nahiko aldrebesak dira, bai. Eta agertzen diren emakumeak ere beharbada nahiko eskematikoak dira. Uste dut ez dudala pertsonaien psikologia gehiegi egiten, batez ere miserien azterketa bat dela nire. Baina horregatik ez dut uste gizakia gutxiago maitatzen dudarik. Ikasi egin behar dugu gure miseriak aitortzen eta onartzen. Maitasuna ere hor dago.

■ Eskerrak ironia zalea ere bazarela!

Ironiarik gabe ez dakit jada historiarik kontatzerik dagoen.

■ Lan honetan ez al duzu nekrofilia puntu bat azaltzen?

Arraioa! Ez dut uste nekrofilian erortzen naizenik! Heriotzak bai, asko kezkatzen nau. Izan ere, gure arazo inportante bat da, ez? Eta heriotzak bezala, asko kezkatzen nauen gaia gerra da. Galdera asko egin izan ditut 36.eko uztailaren 17az. Eta konturatu naiz egun horretan, jendea eguneroko arazoez baino ez zegoela kezkatzen. Eta, drasta! Hurrengo egunean gerran zeuden! Beraz, jende hori ez zen konturatzen gerra bat zetorrenik. Horrek esan nahi du gerrak ez duela abisatzen. Ramon Etxezarretak oso egoki idatzi zuen gai horretaz. Eta Jugoslavia ohira joan zenean, galdera hori egin omen zuen han ere. Eta han ere, bezperan, ideiarik ere ez zuten. Izan ere, gehiengo batek gerra posible denaren kontzientzia bagenu, ez litzateke gerrarik izango, denok esango genuke "et, et, et...!" eta orduan bai negoziatuko genukeela edota gutxieneko adostasun batera iritsiko ginetekeela. Baina ez dugu kontzientzia hori. Eta hemen gizarte dualarena aipatzen denean, edo nik ikusten dudanean gure gizarte erdia alde batera eta bestea bestera, batzuek "¡Basta ya!" eta besteek "Ez dakit zer ala hill", benetan, ezin kendu dut burutik gerraren kezka hori. Eta gerra, fenomeno bezala, izugarria iruditzen zait! Nola jolastu gintezke horrekin? Eta gauza bat da gurea, hiritarrona. Baina beste bat Estatuena... ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

Larrun

Mugarik gabeko pentsamendua

Abestea, musika eta literaturaren artean.

Kantuaren joera nagusiak.

Kantagintzak gizartean duen eragina.

Euskaraz kantatzea zabaltzeko oztopo?

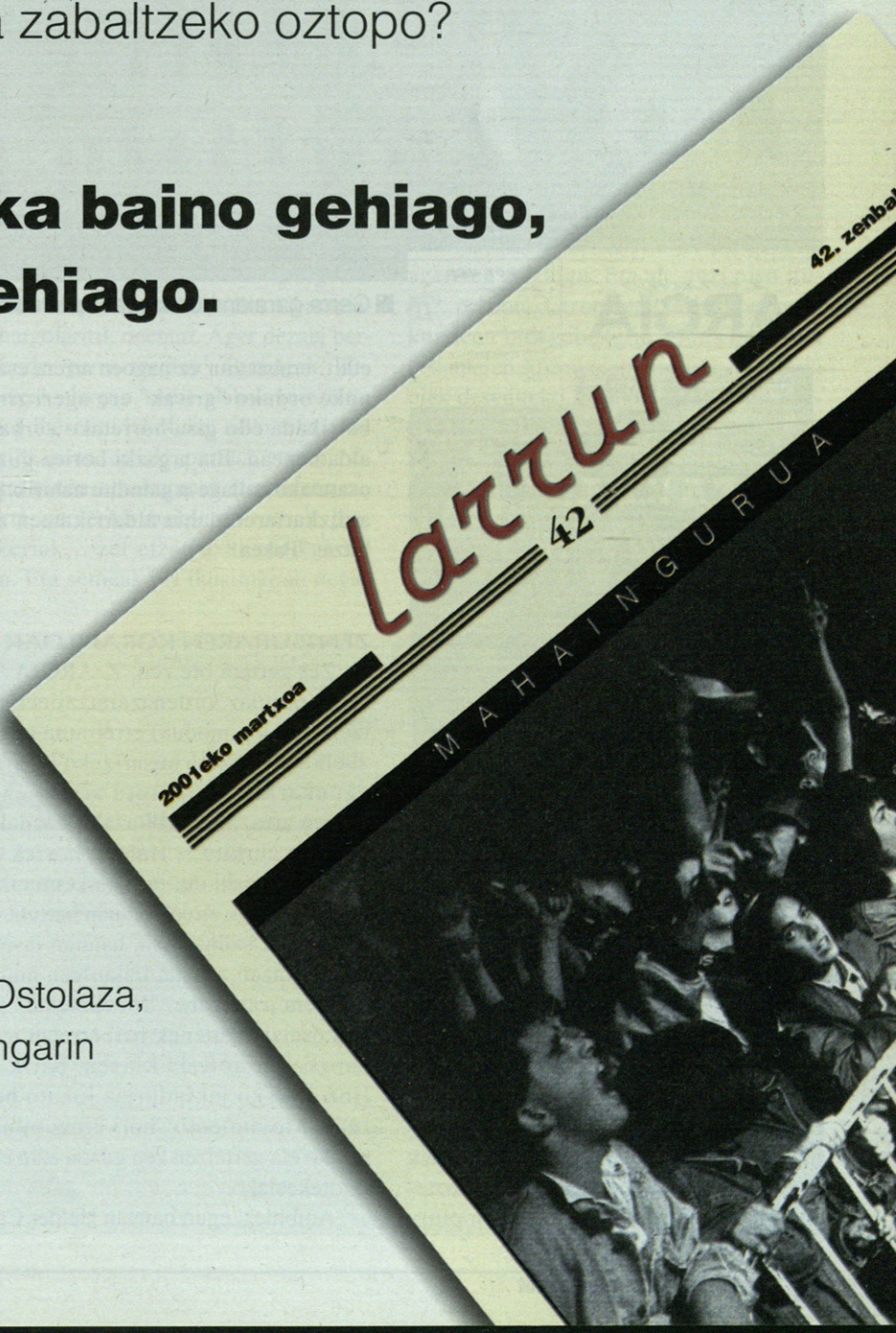
**Kantua: musika baino gehiago,
hitza baino gehiago.**

- Anje Duhalde
- Jabi Muguruza
- Gorka Urbizu
- Andoni Tolosa "Morau"

Iritzi Artikuluak:

Mikel Errazkin, Joxe Mari Ostolaza,
Asier Serrano, Mikel Urdangarin

LARRUN
hilero banatzen da
doan ARGIArekin.

Gerrak eta triskantzak eguneroko kontua ziren garai hartan. Zentsurak, ordea, bidegabekeria haien berri ematea oztopatu zuen behin eta berriz Euskal Herrian.

Zeruan bezala lurrean ere

ra kardenala hil zen, mundu guztian ezaguna Brasilgo behartsuen aldeko jarrera garbia agertzeko ausardia izan zuen eliza katolikoko hierarkiako bakarrenetakoa zelako, bakarra ez bazen (astero "Hemeroteka" jarraitu baduzue, ohartuko zineten Z. ARGIA idazten zutenek estimu handian zeukatela; Francok eta bere jarraitzaileek, berriz, ezinikusi zuten). "Erregimen" arekin bat egiten zuen edozein egunkariak honako buruhaustea izan zezakeen: berria ezin zen aipatu gabe utzi (nola edo hala enteratuko baitzen jendea), baina hartaz gehiegi hitz egiterik ere ez zegoen (Helder Camararen ideien propagandatza har baitzeza-keen norbaitek). Irtenbidea? Bada, bat aipatzeagatik, "La Voz de Espa-

■ Gerra garaian bonbardatutako etxea.

eta... erabat ziur ez nagoen arren, esango nuke orduko "grisak" ere ageri zirela, barrikada edo gisa horretako zerbaiten aldamenean. Eta argazki horiez guztiez osatutako collage-a gainditu nahirik, gure aldizkariaren nahia aldarrikatzen zuen hitza: "Pakea!"

ZENTSURAREN KORAPILOAK

Zer gertatu ote zen, Z. ARGIA "grisen" (orduko "ordenazaintzaileei" deitzen zitzaien modua) erretratua azalean zuela kaleratzera ausartzeko? Garaiko egunkariak errepasatu arren, ez dut horren arrazoia garbi azal ziezadakeen berririk aurkitu... Halere, horrek ezer gutxi esan nahi du, orduko komunikabi-deak nolakoak ziren kontuan hartuta. Salbuespenak salbuespen, haietan jasotzen zen, jasotzen zena... irakurleen multzoa uxatzera iritsi gabe, "Movimiento" delakoa osatzen zutenek irribarretsu irakur zezaketen notizia klasea, batik bat. Horretarako jakinduriak jokatu behar zen, "Movimiento" hori erraz mintzen zelako eta gertatzen zen guztia ezin ezkuta zitekeelako.

Adibidez, egun haietan Helder Cama-

■ Iruñean, Ez dok hamairu kantari

Astez Aste, 1971-III-7

Izan berri da Ez Dok Hamairu kantari taldea Iruñean, gure Eri zaharrean. Han euskal kanten goserik ez dela, euskaldungoaren problemarik ez dela, pentsa dezake bat edo batek. Zorionez besterik da, Ez Dok Hamairuk ezin esan alako entzule pillla izan baitu Teatro Gayarren eman zuen kontzertuan. Teatra jendez beterik eta beste asko plazan gelditu omen zen, barruan lekurik ez-eta. Tafallatik autobus bat gaztez beterik etorri zen Iruñeara, euskal kanta entzun gogoz. Txalokak ixildu gabe, bihotzak bero-bero eta izpirituak Euskalherriaren lehenaz, orainaz eta geroaz pentsatzen. Pozten gera. Ez genduen asko uste. Gure Erriaren salbamena ez ote da etorriko hain apaldurik eta umildurik dagoen probintzia horretatik? (...) ●

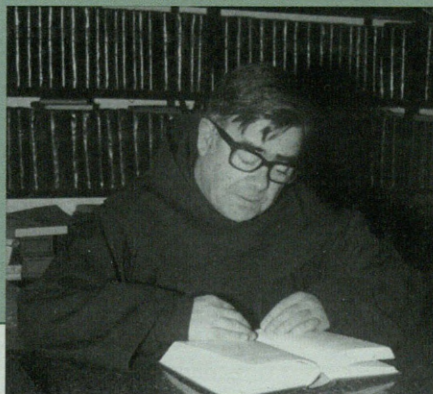
Erabat berriztaturik ageri zen Z. ARGIAren lehen orrialdea 1971ko martxoaren hasieran. Aldizkari ospetsu batek plazara zezakeen azal modukoa eskaintzen zuen. Bertan, Hego Afrikako gobernu arrazistaren aurkako pankarta eta arma, Indotxinako triskantza begi bistan jartzen zuen irudietako bat, munduko edozein bazterretan tiroka ari zen soldadua ren piura

■ Villasante'ren erdal-liburua

Gaztañaga'k, 1971-III-7

Otsaillaren 14' ko Z.A.'n irakurri dut Villasante frantzizkotarrak "liburuska" bat atera duala. Eta erderaz atera ere; gazteleraz, hain zuzen. Arri eta zur egiñik gelditzekoa ez al da? Iruzurrik iñorri ez egitearren, asiera-asieratik aitortuko dut egia: ez dut liburua irakurri. Eta ala ere galdera asko eta asko sortarazi dizkit berri orrek. (...) Gure artean dagon giroa dan bezalakoa dalarik: dabiltzan ainbat eztabaida dabiltzalarik euskal-albizkarietan eta euskeraz: albizkariak eztabaidaz aspertzen ari omen diran ontan; euskal albizkariak iritzi bati ateak itzi eta beste bati ireki,

bakoitza beren bidea artzen ari dan garai ontan, or datorkigu Villasante'ren "liburuska" eta "polemiko" omen dena. Zertara dator? Eztabaidak bukatzera? Ezaren eta baiaren artekoa erabakitza? (...)

■ Aita Villasante.

ña'k egin zuena: barne orrialde galdutako bazter batean lau lerro agertu, eta kitto!

PREMIAZKO BAKE ESKAKIZUNA

Orain arte esandakoa, haatik, delako "Erregimen" horren aldeko komunikabidei, hau da, gehien-gehienei zegokien. Baziren ordea Z. ARGIA bezala zentsuratik nola ihes egin asmatu ezinik zebiltzanak ere, eta horien ikuspuntua alderantzizkoa zen: nola jakinaren gainean jarri jendea, komunikabideari kalterik egin gabe! Hauen hautabideak murrizak zirenez, irudimen aberatsa eduki behar... Hona hemen, bada, munduan zehar eta Euskal Herrian bertan gertatzen ari ziren gatazka larrien collage salatzailea azalean zekarren Z. ARGIAK egin zuena. Ale hartan ez zuen deus ere esan azalean agertutakoaz... editorialen izan ezik. Ulertu nahi zuenak, ulertuko zuen, bai! Editorial horrek, hala ere, Garizuma zeukan gaitzat. Horixe zen bere izenburua: "Garizuma". Baina... hasiera-hasieran, parabola antzeko bat kontatzen zuen. Hauxe:

"Gerrate garaia zan. Behin behar eta Alemania gerrate bero eta bizian zebilen. An zabiltzan, odol-irakiñean, bere seme-rik lerdenenak. Sortu zitzaion erregearen seme gaxteari gerrara joateko irrika. Gau eta egun beti lelo berdiña: 'Aita, gerrara joan behar dut'. 'Baña, seme, bai al dakizu zer esaten duzun? Gerran jende asko iltzen da. Zu ere il zindezke'. 'Etzaio ajolarik, aita, nik gerrara joan behar dut'. Nola

kendu semeari burutapen txoro ori? Ona zer bururatu zaion bat-batean Erregeari: 'Koadro bat pintatu araziko diot Alemanian margolaririk onenari. Ager dezala bertan ondo, gerra zer dan'. Gudariak ilda, emazteak alargun, seme-alabak umezurtz, jendea ihesi eta izkutuka, asko erbestean eta giltzapean, erriak apurtuta, etxeak txikituta, gizon-emakumeakitsu, erren eta elbarri, odolezko ibaiak, gorrotoak, piakazkeriak... zer etzan azaltzen koadro artan. Eta semeak ori ikusitakoan nega-

Ain zuzen ere, Euskaltzainburu edo Euskaltzaindi'ko Lendakaria jaunaren itza dugu, noski. Eta... gazteleraz? Nork sinistu! (...) "Mitxelena jaunaren proposamenduak aztertu, eta agerian jartzeko idazten da" esaten digu Intxausti'tar Josebak. Nola da ori? Euskeraz emandako iritziak, gazteleratuak, argitzeko? (...) Ez al dugu euskal-seniderik edo aurrierik Bidaso'a'z bestaldean? Aiek ez al ditugu euskaldun? Edota aiek ez al dute ikuskizunik Euskera bateratzeko arloan? Bestela, berriaz, gaztelaniaz ikas dezaten beartu edo bortxatuko ote ditugu gure senide aiek? (...) ●

rrer-zotinka: 'Aita ori al da gerra? Agindu zazu, aita; Amaitu bedi gerra. Ez iñor il'. Onelako zerbait izan nahi du ale onen azalak. Azal ortan gure gizartearen negar-zotiñak, ikara-larriak, zorne eta gaitzak agertzen zaizkigu. Eta aje guzi oien iturri?: pekatua. Gizonaren txarkeria eta erakunde bidegabekeria. Ona Garizuma pekatuaren sustrai oiek mozteko, txarkeria oiek desegiteko, bidegabekeria oiek kentzeko. Garizuma ez da, ostiraletan aragi merkearen orde angula edo langosta garestia jan dezagun". Hortik aurrera, Garizuma kristau ikuspegitik zer den argitzen zuen ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Alferrei gutun irekia

Larresoro, 1971-III-7

Agur alfer hori: Alferkeria ez duk munduan gauza berria. Ba zekiat eta ba dakik. Kokodrilo-en losusta luzeen berri duenak, nekez uka ziezakek saurioak alferrak direnik. Hots, saurioak Sekundarioan bizi izan hituan! Orain dela ez zekiat zenbat milioi urte! Alferrarena egin ahal izateko erabiltzen diren aitzekiek, alderantziz, itxura "berria" hartu diate gaur. Funtsezko eta betiko alferkeria horren "superestruturak" edo azalpenak, aldatu egin dituk. Alde horretatik, hi alfer "berria" haiz. Alfer "klasikoan" ondoren, alfer "berriak" agertu zarete gaur

gure artera. Hik ez duk, eskierki, Paul Lafargue-ren "Le Droit à la Paresse" liburu famatua irakurri, nahiz liburu horrek 90 urte izan. Jakin gabe, ordea, aitaginarrebaren teoriak baino maiteago dituk hik suhiarenak (parte hau bederen!), eta gogozago jarraitzen. Lafarguek bezala hik ere "lanaren mistika" gorroto duk; eta Marx-en suhiaren teorien berri izan bahu, maizago aipatuko hituzkean heure alde. "Lanaren mistika" hori, burgesiaren "azken argudio metafisikoa" dela uste bait zuen, langileria zeharo eta bururaino zapal ahal izateko (...) ●

Astia Hartuta

ASTEKO LIBURUA

“¡CUIDATE COMPA!”REN HIRUGARREN BERRARGITALPENA

¡CUIDATE COMPA!

Eneko Landaburu
TXALAPARTA
290 orrialde
2.200 pezeta
88 libera

Durangoko Azoka garaian plazaratu zuen Eneko Landaburuk “¡Cuidate Compa!” idazlana, eta jadanik kalean da bere hirugarren berrargitalpena! Zein ote aipatu liburuak horrenbesteko arrakasta izatearen arrazoia? Bada, bertan gure osasunaren inguruan Eneko Landaburuk dioena, seguruenik. Izan ere, geure ohiko bizimoduan, gehiegikeria asko egiten ditugu, bai jan-edanean, eta baita gorputzari eman beharreko atse-denari dagokionean ere. Ondorioz, ondoeza sortzen zaigu. Eta hain zuzen gaixotasunaren sintoma baino ez den hori desagertzeko botikak barra-barra irents

arazten dizkigun medikuntza mota orori aurre egin nahi dio Eneko Landaburuk, “¡Cuidate Compa!” idazlanaren bidez. Medikuntza ofiziala eta sendabelarrekin egiten dena jartzen ditu auzitan “Sumendi” elkarteko partaide honek –“Sumendi”, osasunaren autogestioa jende guztiaren artean zabaldu nahi duen erakundea da-. Izan ere, Eneko Landabururentzat, sortzen zaizkigun ondoezak, den-denak ez badira ere gehientsuenak, barauaren bidez senda daitezke, hau da, gorputzari bakean utziz bere onera etortzeko prozesuan. Azken batean ondoeza gorputzak ematen digun garbitu beharra duenaren abisua baino ez omen da-eta.

▼ Egileari Galdezka

“Osasuna serioegia da sendagileen esku uzteko”

Eneko Landaburu

■ Zein asmorekin idatzi duzu “¡Cuidate Compa!”?

Gizateria osoari mezu hau helarazi nahian: geure osasuna arazo serioegia dela sendagileen esku uzteko, eta pentsatzeko, orduan, zer gerta dakigukeen industria farmazeutikoa beren kontrolpean duten multinazionalen esku uzten badugu. Sendagaiak salduz irabaziak egiteko besterik ez daude horiek!

■ Baina nola senda daiteke bat sendagairik gabe?

Duela mende asko pentsalari greziar batek esandako hura kontuan hartuz. Sendagilearengana joan aurretik, egun batez bederen barau egitea gomendatzen zuen hark. Eta arrazoi zuen, gure gorputza ez baita tontoa, badaki nola etorri onera bere kasa. Baina horretarako lagundu egin behar diogu, noski. Nola? Bakean utziz, gaixotasunaren sintomak estaliko dituzten sendagaiez asebate gabe. Izan ere, ondoeza, gure ohiko bizimoduan egiten ditugun gehiegikerien ondorioa baino ez da. Nahigabea baldin badakarkigu ere, badu bere zentzua, gure gorputzak ezin duela hainbeste gehiegikeria jasan eta garbitu beharra duela adierazten ari baitzaigu.

■ Beraz, zein da zure idazlanean ematen diguzun aholkua?

Batik bat, gaixotasunaren sintomak estali nahi dituen kultura horren gaitzespena egiten dut, medikuntza ofiziala kritikatzuz, baina baita sendabelarren bidez egiten den “osaketa” ere. Azken batean, sendabelarrak egungo botikaren arbasoak baino ez direlako, eta haiei dagokienean ere, “sendatzen” badigute, hau da, burukomina, giltzurrunetakoa edota ez dakit nongo mina kentzen badigute, produktu pozoitsurik badutenaren seinale delako. Eta hau da nire mezua: osasuna berreskuratzeke axola dion bakararra ondoezaren arrazoiarekin bukatzea da, eta ez sintomak desagertaraztea.

EUSKAL KAMA SUTRA

Batzuen artean
GATUZAIN
75 orrialde
2.500 pezeta
100 libera

EUSKAL SEXU HARREMANEN GOZOA... ETA GAZIA

Itxaro Bordak, Antton Lukuk eta Mattin Irigoienek idatzia eta Asisko Urmenetak eta Marko Armspachek marraztua da Gatuzain argitaletxeak plazaratutako "Euskal Kama Sutra" liburu benetan polit hau. Bertan agertzen diren hiru istorioek -hots, Itxaro Bordaren "Norabide txostenaz"ek, Antton Lukuren "Ezina Ekinez Egina"k eta Mattin Irigoienek "Aizinanten Kirola"k-, sexu harremanen inguruko literatura dastatzeko aukera emateaz gain, ironi puntu baten bidez, Euskal Herrian harreman aske eta onuragarriak izateko orduan batak besteari jarri ohi dizkiogun trabak ere agerian uzten dituzte. Eta istorio guztiak Iparraldean gertatzen badira ere, bakoitzaren balantze gisa eskaintzen zaiguna ondo aztertuz gero, Hegoaldeko errealitateari primeran egokitzen direla esango ez duen irakurle zintzo gutxi izango da gure artean.

GORDE NAZAZU LURPEAN

Ramon Saizarbitoria
EREIN
464 orrialde
3.950 pezeta
158 libera

RAMON SAIZARBITORIAREN AZKEN IDAZLANA

Hari amankomun batek ematen die lotura "Gorde nazazu lurpean" idazlanean, hau da, Ramon Saizarbitoria kaleratutako azken liburuan agertzen diren bost narrazio ezberdinei: lur azpian dagoena ateratzeko saiakerak. Baina "Gudari zaharren gerra galdua"n, bere gorputzeko atal baten bila doa protagonista; "Asaba zaharren baratza"n, berriz, Sabino Arana Goiriren gorpuzkinekin gertatutako harat-honatakoak eta horien inguruan norbaitek hedatu zuen "egia ofiziala" uzten ditu Saizarbitoria agerian; "Rossettiren obsesioa"n, aldiz, poema batzuk dira lur azpitik ateratakoak; "Marcel Martinen aitatasun ukatua", aitatasun hori auzitan duenaren gorpua, eta "Bi bihotz, hilobi bat"ean, hobe du irakurleak bere kasa ikasi zer den lurpetik ateratakoa. Askok eskertzen den ironia puntuarekin arindutako narrazio sakonak dira guztiak.

JESUSEN BIZITZA

Salbador Zapiain
"Ataño"
AUSPOA
372 orrialde
2.500 pezeta
100 libera

"ATAÑO"K IDATZITAKO JESUSEN BIZITZA BERTSOTAN

Bi mila berrehun eta bi bertso ditu, guztira, Salbador Zapiain "Ataño"k idatzitako "Jesusen bizitza" honek. Eta Antonio Zavalaren iritziz, "Ataño"ren idazlan hau izango da, ziur aski, euskaraz inoiz osatu den bertso-sailik luzeena. Noiz idatzi ote zituen bertso hauek guztiak Errenteriako Bordaxar baserrian jaio zen bertsolari eta idazle oparoak, ordea, ez omen dago oso garbi: eskuz idatziak entregatu zizkiola-eta, bere hasierakoak, Salbador Zapiainek "Zeruko Argia"n bertsoak argitaratzen zituen garaikoak, behar dutela izan pentsatzen du Zavalak. Dena den, orain Auspoak plazaratzen duen liburu honekin "Ataño"k bere bihotzaren hiru maitasun handi agerian uzten dituela ere badio Antonio Zavalak: bata, kristau fedearena; bestea, amaren bularretik ikasitako hizkuntzarena; eta hirugarrena, euskal bertsoarena.

Beti hurbilago.

Zerbitzu integrala,
pertsonalizatua,
hurbila eta
etengabea.
Horixe
da gure
konpromisoa.

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS

ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

ILUSTRAZIOA EUROPAN ETA EUSKAL HERRIAN

Batzuen artean
GAIK

149 orrialde
1.900 pezeta
76 libera

AURREKO ILUNTASUNA ARGITU ZUEN MUGIMENDUA

Ilustrazioa zer izan zen eta nola garatu zen Europan zehar eta baita Euskal Herrian ere, azaltzen digu Iñaki Gonzalez Garaik, Eduardo Arrayetek eta Mertxe Kortak, Xosé Estévezzen zuzendaritzapean, osatutako idazlan honek. XVII. eta XVIII. mendeetan zabaldu zen aro historiko-intelektual honek ekarri zuenaren adierazgarri bezala aipatzerik dago “Ilustrazioa Europan eta Euskal Herrian” liburu beretik jasotako Alberto Radicati di Passeranoren “Discours” lanaren argitalpen ingelesaren frontispizioan irakur daitekeena, hain boteretsuak izandako klerigoen zapalkuntzatik ihes egiteko gomendio gisa: “Simulacrum Antichristi. Egiari argi egin, ezjakintasuna eta sineskeria garaitu”. Eta horixe zen, nolabait ere, razionalismoari, Estatuaren sorrerari eta emakumeen jarrera berriei bide eman zien mugimendu honen izpiritua.

EGAN. 2000-3/4

Luis Mari Mujikak
zuzendua
EGAN

227 orrialde
2.000 pezeta
80 libera

“EGAN” BERRIA JADANIK KALEAN

Euskalerrriaren Adiskideen Elkarteko “Boletin”aren euskarazko gehigarriaren azken zenbakia kalean dugu. Berezi azpimarratutako idazlanen artean, Jon Kortazarren “1999ko Kaiera”, Gotzon Garateren “Lauaxeta eta jesuitak: ohar batzuk” eta Angel Zelaletaren “Gabriel Aresti Zorrotzako portuan” daude. Horiez gain, ordea, beste asko ere aurki genitzake Luis Mari Mujikak zuzendutako aldizkari honetan: Luis Mari Mujikak berak idatzitako “Mikel Lasaren lehen poetikara hurbilketa bat”, Iñaki Aldekoak osatutako “Euskal narratibaren azken norabide batzuk”, edota Elixabete Garmendiak burututako “Patxi Etxeberria, andoindar ezezaguna”, adibidez. Sorkuntza arloan, berriz, Guillermo Etxeberriaren “Begiraleak” eta “Aita Patxi Etxeberria”, Telesforo Monzónen “Gure behia hila da”, Ana Urkizaren “Poesia” eta abar.

NANAI

Askoren artean
IKAS BI

44 orrialde
500 pezeta
20 libera

HAURRENTZAKO HILABETEKARI BERRIA

Akitaniako Conseil Régional eta Eusko Jaurlaritzaren laguntzaz plazaratu da “Nanai” aldizkariaren bigarren zenbakia. Bost urtetik aurrerako neska-mutikoentzat aproposa da Iparraldeko hilabetekari hau. Bertan, istorio-txo ugarietz gain, jolas mordo bat, asmakizun franko, 37 pegatina eta lau mozerro polit egiteko argibideak eskaintzen dira, besteak beste. Pastel mozerrotua egiteko gogoia duzula? Bada, zehatz-mehatz adierazten dizute gozoki zoragarri hori dastatu ahal izateko egin beharreko guztia. Mendizaleen jokoa atsegin duzula? Horretarako proposak diren pegatinak eta jokoaren arau guztiak aurkituko dituzu “Nanai”n. Dinosaurioez zer edo zer jakiteko irrikitan zaudela? Bada, dinosaurioen berri ere izango duzu, Geniusauoren “egia edo gezurra” jokoa jolasteko aukera paregabea izateaz gainera. Eta abar.

DISKOAK

FREAKY FESTA

Betagarri
ESAN OZENKI
12 kanta
2.100 pezeta
84 libera

BETAGARRIREN ZUZENKO INDARRA, DISKOAN

Skan oinarritutakoak dira Betagarriren kanta, reggae, ragga eta beste erritmo kutsakorren ukituak dituzten arren. Edonor dantzan jartzeko erabat aproposak... baina baita entzuleari zer pentsa emateko ere. Justizia eza salatzen du Betagarri, itxaropena bazterrerara utzi gabe ordea. Izan ere, talde honek argi du borrokan ez dela amore eman behar, baina dibertsioan ere ez! Eta zuzene-

an gozatzeko talde aproposa den arren, orain norberak nahi duen lekuan “Freaky Festa” antolatzeko aukera eskaintzen digute. Kantak? Hauxek: “Jabe Izan Arte”, “Ez Jolas-tu”, “Gora Beherak”, “Nork Esango Dit Nola?”, “Etorkizun Latza”, “Freaky Festa”, “Zure Atzetik”, “Amets Eroak”, “Mundu Berria”, “Jaungoiko Berriak”, “Beta Band” eta “Gazteri Gorria”.

Ihesi

Testua eta argazkiak
Iosu Etxaniz

Euskal Herria ezagutz

Urdaibai Erreserba. 45 km · 4-5 egun *Euskaldunok munduari eskainia (III)*

Lurraren paisaia Ilargiaren aginduetara

■ Laidako hondartza erabat desberdin ikusten da itsasgora eta itsasbeheran.

Gure geografian ordu batzuetan erabat aurpegi desberdinak eskaini ditzakeen paraje bat baldin badago hori Laida hondartza da. Txikitxo itsasgoran, erraldoia itsasbeheran, Urdaibaiko altxorren harribitxia da, baina berarekin batera perla ugarik bere edertasuna laguntzen dute: Santimamiñeko kobak, Oma basoa, Laga hondartza...

bbk =

Bizkaia **beti gure bihotzean**

GERNIKATIK HIRU kilometrotara eskuinera desbideratu beharko dugu, "Santimamiñeko Kobak" jartzen duen seinaleari jarraikiz. Bide honetatik 2,5 kilometrotara Lezika jatetxera ailegatuko gara.

Lehenik (ordutegia errespetatu behar denez), 200 metro aurrerago aparkatu osteko eskaileretan gora dauden Santimamiñeko koba ikusgarriak bisitatuko ditugu, gure historiaurrearen ezin-

ikusiko dugu. Zuzen eta gorantz segitzen badiogu 300 bat metro-tara, erdi zuri erdi gorri-gris koloretako hormigoizko langa duen baserriaren pareraino iritsiko gara. Bertan, bere pareko ermitatik gora, Urdaibai gaineko balkoi natural pribilejiatuan kokatutako Atxerreko ermitarako bidexka hasten da.

Berriz errepidean, 1,5 kilometrotara, Euskal Herriko hondartzarik ikusgarri eta aldakorrenera iritsiko gara, batik bat itsasbeheran: Laida. Azken honen ikustaldi izugarriekin gozatu ostean (itsasbeheran bisitatu ahal izan duzuela espero dugu) pare bat kilometrotara behatzeko aukera izango duguna Ogoño mutur edo haitz erraldoia izango da, eta segituan, berak babesten duen Laga hondartza ederra, aurrekoarekin zerikusi gutxi duena (hau askoz babestuagoa dago) baina bere modura eder-ederra.

besteko erreferentzia.

Horren ondoren, jatetxe aurreko gorantzako bidea hartu (oinez hobeto) eta lehenbizi Agustín Ibarrolak moldatutako Baso Bizidun harrigarria eta gero Oma bailara bakartia bisitatzea gomendatzen dizuegu, biak lotuz eta bestaldetik itzuliz sekulako paseo zoragarria egingo duzuelako.

Errepidera itzuli eta eskuinera jarraituz, segituan Kortezubi herrian sartuko gara, berau zeharkatuz. Bertako udalerrian, Santimamiñez gain, bestelako historiaurreko aztarna ugari aurki daiteke: Kobaederra, Atxondo eta Elesu kobetan esaterako.

Zeharkatu eta berehala, Gautegiz-Arteagan barneratuko gara. Ibaia herriaren amaieran ezkerreko joko dugu (errepidearen eskuinaldean Kristoren estatua bat ikusi aurreko ezkerreko kalean, nekazalturismoaren kartel bat duena), bertako gaztelura hurbildu asmoz. Arteaga dorretxea (itxita) Eugenia de Montijo enperatrizak berreraikitzea agindu zuen (bere sendia Arteagako zen).

ITSASADARRAREN ESKUINALDEKO HONDARTZA ALDAKORRAK

Herritik atera eta berehala dugun bidegurutzean ezkerreko joko dugu (bi aldiz), Laga-Laida norabidean, horrela berriz ere urbazterrera hurbilduz. Bizpahiru kilometrotan Agirreta, eta Isla Beko auzoak pasako ditugu, eta Isla Goikoa izenekoan sartuko gara. Honetan sartu eta berehala begiratokietatik Urdaibaiko itsas paduraren ikuspegi ederra izango dugu.

Segituan sartuko garen Kanala auzotik berriz, ikustaldiak jada ez dira ederrak, zoragarriak baizik, izugarriak, laster Laida hondartza aldakorra ere ikusteko aukera aurkeztuko zaigula.

31,5 kilometroan Kanala jatetxea igarota, 200 metrora eskuinera "San Pedro Atxerre 47 min. GR 123" jartzen duen seinalea

■ **Santimamiñen kobazulo ospetsuak ditugu eta berauek dira egunpasarako aitzakia.**

Lagatik irten ostean, aldi batez itsasaldetik pixka bat urrunko gara, baina paisaiak ez dio polita izateari uzten. Zuzen goazela, 40,5 kilometroaren inguruan Ibarrangelua herria zeharkatzen hasiko gara, lehenbizi behealdetik, eta 180°ko bira egin ostean goialdetik. Aipatutako aurreko bi hondartzez gain, herrian bertan San Andres eliza (erretaula barroko-txurrigereskoa, sabai platereskoa eta dorrean Jesusen estatua handia ditu) eta ondoko Betikazarre baserria (elizarekin komunikatua) azpimarratuko ditugu.

Herriko erdiguneko bidegurutzean zuzen joko dugu, jaisten hasiz. Horrenbestez, ibilbide honen amaiera den Elantxobe herri polit eta bitxian sartzeko bi aukera ditugu: errepidea azkeneraino jaitsi eta portutxo ederrean sartu edo bidegurutzean ezkerreko egin eta goialdean amaitu. Batera edo bestera, ziur gaude Ogoñoren kontra eskalatzen ari dela ematen duen herri hau oso gustuko izango duzuela, bai aipatutako etxe politen antolaketaetatik (ia bata bestearen gainean), zein portuko xarmagatik.

URDAIBAI BIOSFERAREN ERRESERBA

Izendapen hori Unesco-k jarri zion 1984an, zalantzarik gabe Europako hezegunerik garrantzitsuenetako baten aurrean gaudelako. Horrela, Gernikako itsasadarren inguruan zabalitzen diren 22.000 hektareatan zehar dagoen habitat eta ekologia

■ Itsasadarreko padurak Kanala auzotik.

aberastasuna oso leku gutxitan bizi ahal izango dugu. Baina aberastasun ekologikoaz gain, lehen aldiz bisitatzen duena gehien txunditzen duena Oka ibaiaren bokale honen itxuraldaketa da, itsasgora eta itsasbehera, alegia.

Itsasoaren gorabeherei esker inguru zoragarri honen itxura erabat aldatzen ikusteak, itsas padurak eta hondartzak nola agertzen eta desagertzen diren behatzeak, lehenago itsaso zabalaren zirudien urontzi handia areatza zabalaren artean sigi-saga aurrera egiten duten ibaitxoak bihurturik aurkitzeak... imajina dezakegun ikuskizun naturalik ederrenetakoaz gozatzea esan nahi du.

ERRESERBAREN EZAUGARRIAK

Babestutako inguru honek 220 km² ditu luze-zabaleran, hau da, Bizkaia osoko % 10 inguru, eta osorik edo zatika 22 udalerrri biltzen ditu; denen artean Bermeo eta Gernika nabarmenduz. Ezagunena itsasadarra bada ere, denetariko ekosistemak gordetzen ditu, eta horri esker, landaretza eta faunari dagokionez, aberastasun itzela erakutsi dezake.

Horrela, Urdaibaiko %70etik gora basoz beterik dago, eta bere biotopo ezberdinetan era guztietako animaliak bizi edo igarotzen dira (Urdaibai Europa eta Afrika arteko hegaztien atsedenleku da): eiderrak, zerrak, lertxunak, anatidoak, espatulak, kaioak, txirriak, kulisak... Horrelako natur aberastasuna izanda, ez

da harritzekoa gizakiak orain dela milaka urte inguru hau bizi-tzeko aukeratzea, Santimamiñeko kobazuloek erakusten diguten moduan.

SANTIMAMINEKO KOBAK

Kortezubin kokatuak (ikus ibilbidea), haitzulo ikusgarri hauek ezkututzen zituzten garrantzi handiko margo eta grabatuak ez zituzten 1916-17ra arte aurkitu, zientifikoki behintzat. Aurkikuntza hauek eta giza aztarnen beste batzuek zirela-eta, Bizkaiko Foru Aldundiak kobazuloak erosi eta ikertu zituen (Aranzadi, Eguren eta Barandiaranen talde ospetsuaren esku). Hauek animalien pinturak, grabatuak eta erliebeak aurkitu zituzten, Goi-Paleolitikoaren Madeleine garaiko aztarnak (14.000-9.000 K.a.). Aurkitutako aztarnarik zaharrenak 35.000-18.000 K.a. artekoak dira.

Gaur egun, haitzuloetako pinturen areto txikia ikusleentzat itxita geratu da, bisitaldien eraginez berauek hondatzen ari zirela zirudielako eta beraietaz ikerketa zientifiko sakona burutzeko, baina kobak bestelako alde ikusgarriak ere gordetzen ditu, milioika urtetan sortutako karezko formak, hain zuzen. Zabalik dago astelehenetik ostiralera 10:00, 11:15, 12:30, 16:30 eta 18:00etan. Ezin da sarrera aurrez hartu, aldi bakoitzean ilarako 15 lehenak sartzen dira.

OMAKO BASO BIZIDUNA

Santimamiñen bertan dagoen Lezika jatetxearen paretik, errepidearen beste aldean gorantz hasten den bidea hartuz gero gure herriko basorik "ezberdinen"era iritsiko gara, Agustin Ibarrolak modu askotan margotutako pinuek osatzen duten basozati magikora, hain zuzen.

Oman bertan bizi den margolari honek modu horretan artearen eta naturaren harreman berria bilatu nahi izan du, pinudi honi "bizitza" berria eskainiz; horrela, bisitari bakoitzak osotasuna bere modura ikusiko du, kokatzen den lekuaren arabera ikusiko dituen kolore, itxura eta perspektibak desberdinak izango baitira.

Aipatu dizuegun bidea kotxez ere egin dezakezue, baina guk oinez egitea aholkatzen dizuegu, horrela baso margotua zehar-

EUSKAL SOUVENIRS BAZAR TXIKIA

Ocho de Enero, 1 - Telf.: 946 255 149
Andra Mari, s/n - Telf.: 946 251 930
48300 Gernika-Lumo

Artisautza eta Opariak
Artesanía y Regalos
Bufs - Buffak
Camisetas - Kamisetak

Zatoz eta Gozatu!

Bisita ezazu gure Internet orria. Visita nuestra página en Internet.
<http://www.euskalnet.net/bazartxikia>

■ **Lagako hondartza, Laidakoa baino itxiagoa da.**

katu eta Oma bailara idilikotik itzuli ahal izango duzue-lako (kotxez ezin duzue hori egin, eta oinez pare bat orduko txangoa besterik ez da).

Esanda bezala, Lezikatik irtenez, 45 bat minutuan baso bizidun txiki honetara iritsiko zarete (bidearen erdialdetik beti beherantz jo behar duzue). Hau erdi-erdi zeharkatu eta ezker-beherantz doan bidezidor batetik jaisten hasi zaitezke. Laster eskuin-beherantz jaisten den beste bide batekin bat egingo duzue. Azkenik, jaitsiera Omarko bederatzigarren eta hamargarren baserrien artean pasatzen den errekatxo baten gainean amaituko duzue.

Puntu honetan, zuen gogo eta denboraren arabera bi gauza egin dezakezue: errepidetxoan lehenbizi eskuinerantz jo, bailara lasai honetako azken baserrietaraino eta gero itzuli, edo besterik gabe baserri guztiak lotzen dituen errepidetxotik Santimamiñerantz itzultzen hasi.

Bat edo beste aukeratu, bailaratxo isolatu, lasai eta eder honek arrotatuko zaituzte. Zeharkatzen duzun bitartean ohar zaitezte baserri eder eta errota zaharretan, zelaietako berdetasunean eta lasai asko bizi den ganaduan. Bizkaian horrelako txoko lasai gutxi geratzen dira.

ATXARREKO SAN PEDRO

Atxarreko ermita hau estuarioaren talaia paregabea da, itsasadarraren bokalearen zati handia menperatzen duen balkoi naturala baita.

Bertaratzeko, guk Laidatik hurbil dagoen Kanala jatetxe auzotik irteten den bidea aukeratu dugu (ikus ibilbidea). Horrela, oinezko bidea hasten den ermita-askaldegitxo atzean utziz gorantz doan bidexka hasten da. 50 metro ingurura ezkerrera etxe bat utziko dugu eta hortik aurrera egin beharreko bakarra bidexka bidezidorra segitzea da.

Ordu erdi ingurura agertuko zaigun zabalgun handi bat zeharkatu eta segituan Atxarrera (ezkerrera) edota Ogoñora (zuzen-eskuinera) joateko bidegurutze seinalizatua harrapatuko dugu. Azkenik, galtzada moduko aldapa gogor baten ostean, sekulako bistak eskainiko dizkigun baselizara iritsiko gara, 300 metro-ra dagoen "balkoi" batean.

■ **Agustin Ibarrola eskultorearen Omarko Baso Biziduna.**

LAIDA ETA LAGA

Bi hondartza hauek Bizkaiko ederrenetakoak dira, baina batetik bestera hiruzpalau kilometro besterik ez dauden arren, bakoitzak bere fisonomia berezia gordetzen du.

Horrela, Laida oraindik itsasadarraren barruan kokatzen da, eta bere edertasuna itsasaldiak sortzen dizkieten itxuraldaketa izugarrietatik datorkio, batzuetan errekatxoek zeharkatzen duten sekulako hondartza dena hurrengoan txiki-txikia geratzen delako. Lagakoa aldiz, Ogoño muturrak ondo babestu eta sekulako paraje arroka-tsua sortzen dion hondartza ederra da, ez hain haizetsua eta eguzkia hartzeko ego-kia.

Informazio Praktikoa

SANTIMAMIÑE

Jatorduan:

Lezika Jatetxea- Lezika Baserria.

Lo egiteko:

Morgota Nekazal Etxea- Basonso auzoa (Arteaga-Oma errepidean). ☎ 94- 625 27 72. Log. bikoitza 5.000-5.500 pzta.

OMA

Lo egiteko:

Bizketxe Nekazal Etxea- Oma auzoa 8. ☎ 94- 625 49 06. Logela bikoitza 4.000-5.500 pzta.

GAUTEGIZ-ARTEAGA

Lo egiteko:

Ozollo Nekazal Etxea- Ozollo Baserria. ☎ 94- 625 10 13. Logela bikoitza 5.000-5.800 pzta.

KANALA

Lo egiteko:

Ugaldeberri Nekazal Etxea- Kanala auzoa (Gautegiz-Arteaga). ☎ 94- 625 65 77. Etxe osoa 10.000-13.500 pzta.

GETXO, martxoak 17

Kontzertua
Irlandarren San Patrick's jaia oihartzunak Euskal Herriraino heldu dira. V. mendean Irlanda kristautu zuen santuaren eguna egun handia izan ohi da mundu guztiko irlandarrentzat eta Getxon ere ospakizun berezia izango dute "Sugan" taldearen eskutik.
Getxo antzokia
22:00

GASTEIZ, martxoak 17

Zinema
"Zinema maitatu" ekitaldien baitan Carl Theodor Dreyer-en "Ordet" (Hitza) filma izango da ikusgai. 1955ean Danimarkan grabatutako filman nekazari tiradun bat da protagonista. Henrik Maltberg eta Emil Haas aktoreak dira protagonista nagusiak.
Guridi zinemak
19:45

ORDIZIA, martxoak 16

Antzerkia
Antzerki Garaia egitarauaren baitan Vaiven Produzioak-ek "Lotsa gabe" ikuskizuna eskainiko du. Sexualitatearen gaia errespetuz eta tolerantziaz baina zurikeriarik gabe jorratzen duen komedia da. Galdera mordo bat lotsarik gabe.
Herri antzokia
22:15

BILBO, martxoak 16

Kontzertua
Sin City Six taldea 1999an sortu zen. Rock & Roll hutsa eta garage punka uztartzen ditu. Musikari espainiar, estatubatuar eta ingelesez osatutako taldearen "The dictators" lehen diskoko kantuak izango dira entzungai Bizkaiko hiriburuan.
Kafe Antzokia
22:00

DONOSTIA, martxoak 21 arte

Erakusketa
"Hurakanaren erdi-erdian" izeneko erakusketa ibiltaria GGKEen koordinakundeak abian jarri duen sentsibilizazio proiektuaren barruan kokatzen da. Besteak beste, George eta Mitch hurakanek astindutako herrietan diru laguntza nola bideratu den azaltzen du.
Egiako kultur etxea

MIARRITZE, martxoak 16

Dantza
Kafteur Konpainiak "Les Marcells Brothers" ikuskizuna eskainiko du. Besteak beste, kabareta eta music-hall-a nahasten ditu Jean François Savona eta Jean Luc Falbriard-ek osatutako bikoteak.
Koliseoa
21:00

KANBO, martxoak 19

Bertsolaritza
"Bertsulariak ikastolarat 2000-01" kanpainaren bigarren zatia ari dira burutzen Iparraldean. Ekitaldi gehiagorekin hasi dute urtea. Astelehenean Amets Arzalluz, Sustrai Kolina, Miren Artetxe eta Xumai Murua ariko dira bertsoetan.
Xalbador kolegioa
12:25

IZPURA, martxoak 17

Kontzertua
"Emazteak kantuz III" ekimenaren baitan Julie Lambert eta Maialen Errotabehek kantaldia eskainiko dute. Maialen hamar aldiz izan da Euskal Kantu Txapelketako garaile, eta blues-a euskaraz ere abesten du. Ekitaldi goxoa izango da dudarik gabe.
Faustin Bentaberry aretoa
21:00

SAN ADRIAN, martxoaren 19a arte

Lehiaketa
Antolatu duten argazki lehiaketara gutxienez 18x24 zm eta gehienez 30x40 zm-ko argazkiak bidali behar dira. Kartulina edo kartoizko euskarrian aurkeztu behar dira eta horrekin batera kartazal batean datu pertsonalak eta titulua (kanpoan) idatzi behar dira.
Kultur etxea, Vera Magallon Plaza 9, 31570

IRUÑEA, martxoaren 23a arte

Lehiaketa
Poesia lehiaketa antolatu du Txantrea auzoko AEK-k. Lanekin batera, beste orri batean, izen-abizenak, adina, helbidea eta telefono zenbakia jarri behar dira. Zuen poesiak martxoaren 23 baino lehen ondoko helbidera bidali: Monreal Kalea 1-5. 31015.
Txantreako AEK

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

gizarte-ekintza
obra social

Intxaurrondoarentzat lursailik ederrena mausarra da, urteen joan-etorriarekin erriberetan pilatutako higadura kondarrek osatzen duten lur harroan hazten da hobekien intxaurrondoa.

MAUSAR PARADISIAKOA

Ia urte osoan bustia ez bada urase-tua dagoen tupa gaineko buztin gorrizko saila intxaurrondoak landatzeko egokia dela entzun behar izan dut. Holakoak entzuten ditu danero bezala belarriak "plin" tentetu zitzaizkidan, kasta honetako iritzi batera iristeko zein hausnarketa bizitzen denaren berri jakin nahi izaten baitut.

Errio ertzean, ur ondoan bapo hazten ari den intxaurrondoa zen hausnarketaren bazka. Erribera baten bitxikeria aztertu dezagun, ordea. Mendi muturretarako haitzetatik abiatu eta bertaraino urak eta haizeak higatu eta arrastan garraiatutako lur

onenek osatzen dituzte erriberak. Urte-tan eta urtetan, milaka urtetan ujal eta

uraundi mordoia gora behera erriberetan pilatutako higadura kondar hauek lur beltz harro oparoa osatzen dute. Mausarra, alegia.

Harrotasuna da mausarraren ezaugarri nabarmenena. Toki lehor batean lur kaskarra izango litzatekeena erriberatan, nahikoa ur duela eta lohi eta hondakin organiko andana biltzen duela landareentzako paradisua da.

Intxaurrondoak ura behar du baina buztinetan ito egiten da; ez ordea mausarrean, ura goraxeago-beheraxeago inguruan du baina sustrai jendea lur harroan ederki bizi da ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

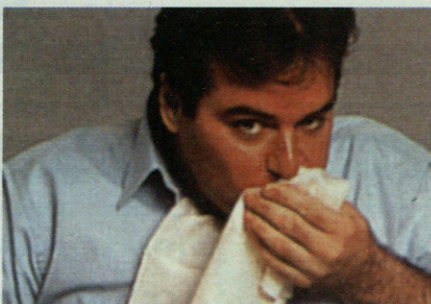
O S A S U N A

Jatean, edatean, nahiz egunero egiten ditugun beste zenbait jardueratan, airea irentsi ohi dugu, horren zati bat hesteetara joaten da eta haize-min gogaikarriak sortzen dizkigu.

URDAILEKO HAIZE-MINAK, AKABO!

Jaten edo edaten dugun bakoitzean airea irensten dugu. Aire horren zati handi bat kanporatu egiten da, baina beste parte bat hesteetarantz abiatzen da, eta hor ezin zurgatu daitekeenez, soberan gelditzen dena kanporatzeko modu bakarra, haize gogaikarri horiek sortzea izaten da, sabeleko hantura edo puztutze sentazio horrekin.

Baina egunero, nahigabe, egiten ditugun hainbat jarduerak ere flatulentzia edo haize horien sorrera errazten dute: adibidez edari gasdun bat lastotxo batekin zurrupatzea; txikle bat edo karameloak mastekatu edo zupatzea; tragotxo txikiekin edatea, janari oso koipetsuak irenstea... Aparatu digestiboaren funtzionamendu egokia zaintzeko, airea soberan

irenstea saihestuko duten arau dietetiko erraz batzuk betetzea aski da.

Poliki eta lasai jan: azkar-azkar jaten dutenek aire gehiago irensten dute, eta janari kantitate gehiago behar dute asetasun sentazioa eskuratzeko.

Gehiago murtzikatu, eta ahoa itxita

dugula: janariak hobeto xehetzen direnez, heste meharrean errazago deskonposatzen dira eta digestioa ere erraz eta bizkorrago egiten da. Irentsi ere lasai, batere presarik gabe egin.

Janariak banatu: otordu bakar eta sendoa egin ordez, hartualdi ugari eta txikiagoak egin, osagai nutritiboak ere bananduz.

Nerbioak kanpoan utzi: pertsona estresatu edo urduriek askoz ere aire gehiago edukitzen dute beren urdail-hesteetan.

Gasak sortarazten dituzten janariak ez kontsumitu: aza, azalorea, tipula, pastak, bollo edo opilak eta antzekoak, leakeak, esnekiak... ●

◆ JABIER AGIRRE

Denborapasak

Kike Amonarrizen
Umorea

SEKRETU AITORREZINAK

Eskolatik etxerako bidean hel-
duen sekretuetarako joeraz ari dira
berriketan haurrak. Beraien arteko
handienak -Gorkak- zera esan die
besteei:

-Heldu guztiek dituzte aitorrezi-
nezko sekretuak. Eta ezagutzen
dituzula esanez gero, dirua aise
atera diezaiekezu.

Etxera iritsitakoan Patxikuk proba
bat egitea deliberatu du. Aita
besaulkian eserita eta egunkaria
lasai-lasai irakurtzen aurkitu du.
Hurbildu eta belarrira:

-Aita, dena dakit!

Etxeko atea Mayor Orejak zabal-
du izan balu baino susto handiagoa
hartu du aitak. Hori entzun eta ins-
tantera:

-Tira Patxiku, to mila pezeta eta ez
inori ezer esan inoiz.

-Konforme. Zaude lasai!

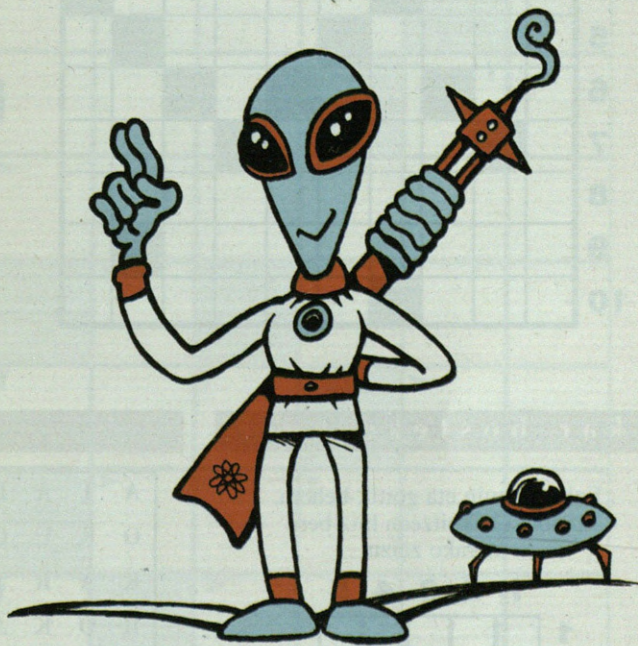
Milakoa patrikan sartu eta erabili-
tako estrategiak emaitza onak izan

MANIXUTS

222PIAK
BATMAN

Asteko Lokuzioa

ONEZ ETORRI

Borondate eta asmo onez inora agertu

**Ez kezkatu; gaur ez dizugu alukeriarik
egin nahi. Onez etorri baikara**

VENIR DE BUENAS /
FOUS MOI LA PAIX! / TO COME IN PEACE

dituela ikusita, sukaldean sartu da.

Amarengana hurbildu eta:

-Ama, gaur goizean jakin dut dena.
Den-dena dakit.

-Hartu bost mila pezeta eta ahaztu
mesedez entzun dituzun guztiak
-amak larriturik eta zer egin ez
dakiela-

Diruak hartuta, gozoki dendara
abiatu da Patxiku pozarren. Bidean
postariarekin gurutzatu da eta ezin
izan dio gaiztakeriaren deiari
entzungor egin:

-Miel, den-dena dakit!

Eta orduan postariak, negarra begian:

-Patxiku, semeee!

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

1.- Gida. 2.- Beldurturik. 3.- Pl., etorkin askoren garraio-mota.
txalupak. Errepikatuz, nahi. 4.- Hegazti-mota. Izana.
5.- Ezten. Sarrera. Boroa. 6.- Errepikatuz, gorotza. Zamorako
ibilgailuetan. Uranioa. Bostehun eta bat. 7.- Oxigenoa. Ase.
Gironako ibaia. 8.- Atabal jolea. 9.- Katu jaio berri. Potasioa.
10.- Infin., oratu. ... del Duero, Burgosko herria.

1.- Gipuzkoar. 2.- Jakituna. Jatorri atzizkia.
3.- Hurbiltzen ari da. Lehenengo bakoitia. 4.- Areago. Amaren
ahizpa. 5.- Hori argi. Mendiko atea. 6.- Ulisesen uhartea.
Prezipitazio-mota. 7.- Amaitu. Sortu zintuena. 8.- Oinarrizko
edari. Neona. Garraio-mota. 9.- Letoniako hiriburua. Deialdi.
Kontsonante. 10.- Ukapen. Bira eta bira ari dena.

Letra Zopa

1. Gizon izena. 2. Fruitu-mota.
3. Gai, gauza. 4. Oldar, jazarpen.
5. Segada.

Aurki itzazu
letra zopa
honetan
ihauteriekin
loturiko
8 hitz.
Hitzak
ezker-
eskuin,
goitik-
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Gurutzegrama

Ezker-eskuin: 1. Entzutegia. 2. Saiatu. On. 3. Aurkikunde. 4. N. Aika. Dar. 5. Ab. Lander. 6. Egon. Arto. 7. Diot. Eraul. 8. Erreak. K. A. 9. Mar. LII. An. 10. Akitania. A.

Goitik-behera: 1. Esana. Dema. 2. Nau. Beirak. 3. Tira! Gorri. 4. Zakilote. T. 5. Utikan! Ala. 6. Tukan. Ekin. 7. E. U. Dar. II. 8. Gonderak. A. 9. Indartu. A. 10. A. Er. Olana.

56 2001eko martxoak 18 ● ARGIA

Hitz Gezidunak

	Gipuzkoa-ko herria	▼	Zuri baniu, hari ...	▼	Merkatua	▼	Musika nota	▼	Uretako bizidunak
	Arboladia		Infin., hartu		Aztia		Tantaloia		
		▶		▼		▼		▼	
	Dantza-mota	▶						Röntgen	▶
	Animalia-mota							Bigunak	
Pl., botika-mota	▼	Eztenak	▶	▼			Gramoa	▶	▼
Izena		Karea egiteko labe					Her. hizk., eta		
▶		▼			Heldua	▶		▼	
					Atsegina				
Deitura	▶			▼	Kontso-nantea	▶	Jardun	▶	
Lur-eremua					500		Areago		
▶					▼			Indioa	▶
								Aldi	
Gauerokoa	▶			Bokala	▶	Fruitu-mota	▶	▼	
Sindikatu abertzalea				Nor atzizkia		Aluminioa			
▶				Gipuzkoa-ko herria	▶	▼	Moduak	▶	
				Sufrea			1		
Erabat erre	▶	▼				▼	... egin, goitik ari	▶	

Pertsonaia: Kantari gipuzkoarra

Denborapasak: LUMA • Txistek: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO HARMSPACH

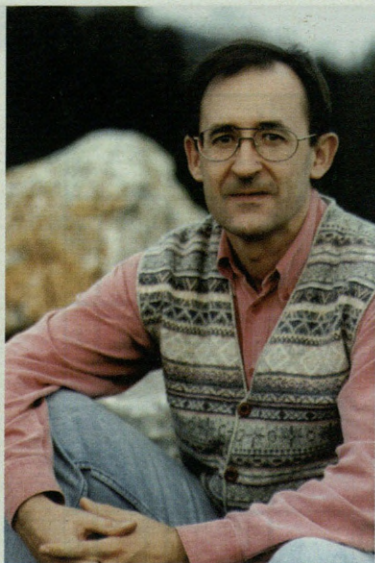

BILINTX

MEGADENDA

IGANDE ETA JAIEGUNETAN ZABALIK

Fermin kalbeton, 21 • Tel.: 42 00 80 / 42 02 24 • Faxe: 42 23 63 • 20003 DONOSTIA
 Fermin kalbeton, 30 • Tel: 42 26 96 • 20003 DONOSTIA
 Republica Argentina, 4 • Tel: 62 68 17 • Faxe: 62 68 17 • 20300 IRUN
 Arostegieta, z/g. • Tel: 67 35 33 • Faxe: 67 35 00 • 20400 TOLOSA
 Ibargarai, 12 • Tel: 76 40 50 • Faxe: 76 40 50 • 20570 BERGARA

IÑAKI MENDIGUREN

AY, PRETTY WOMAN!

Datorren urteko martxoaren 8rako gutxiago falta dela eta, hona hemen liburu bat irakurtzeko proposamena: "The Whole Woman" (La mujer completa; La femme entière), Germaine Greer-ena. Britainia Handian bizi den 62 urteko feminista australiar honek duela 30 urte "The Female Eunuch" ospetsua idatzi zuen, oso eztabaidatua; eta oraingo honek ere ederki harrotzen ditu hautsak... batez ere, gizon-kiratsa dutenak.

Hizkera zorrotz, erasokor, umoretsuz idatzita dago. Eta suminduraz. Zergatik? Egilearen ustez, "emakumearen arazoa" konponduta dagoelakoan, hasierako askapen-mugimenduaren helburuak ahaztu egin direlako. Helburu gisa, ez du onartzen emakumeak gizonarekin berdintasuna bilatzea; berdintasuna, benetakoa balitz ere, askapenaren ordezkio kaskarra litzatekeela uste du; beraz, emakumeak ez duela gizonen lasterketan postuak irabazteko borrokatu behar, baizik eta bere balio eta lehentasunen arabera bere destinoa erabakitze askatasunaren alde.

GURE ingurune honetan, emakumearen egoera oro har dezente hobetu dela ukaezina dirudi. Baina agian beste era batera, emakume askoren bizimoduak zaila eta gogorra izaten segitzen du. Hona hemen bi adibide:

Bat. Etxetik kanpo egun osoko lanaldia eta etxean haur txikiak -eta senar potrohandi samarra- dituzten emakume asko faktura latza ari dira ordaintzen. Eta zergatik jasaten dute?

Harritzekoa da emakume askoren konformismoa (lehen Jainkoaren izenean... eta orain?). Harrigarria da ikustea ezkondu aurretik ideiak oso argi zituzten batzuek gero zein erraz onartzen dizkioten senarrari (eta erakusten seme-alabei) portaera eredurik sexistenak.

Non ote dago gakoa? Emakumeari jaio orduko sartzen zaion otzantasun-jarreran? Ala erosotasuna erakargarria eta borroka nekeza delako ote da? Hots, etsita daude-

lako eta famili bakearen izenean...

Bi. Emakumeari gorputz-perfekzioa eskatzen zaio, itxura gazte, lirain eta erotikoa izatea, gehienengatik muga biologikoetatik kanpo dagoen zerbait, eta denboraren kontra ere borroka galdua. Ustezko gizentasun eta itsustasunarekiko obsesio patologikoak elikaduraren eta gorputz-irudiaren inguruko arazo psikologikoak (anorexia, bulimia...) ikaragarri ugaltzen ditu. Baina patologiarantz iritsi gabe ere, ikaratzekoa da emakume askok zenbat energia fisiko eta mental gastatzen duten gorputza eta kanpoko itxura zaintzen... azken batean, gizonoi erakargarri gertatzeko, ez? "Dieta da sedante soziopolitikorik indartsuena emakumearen historian" (Luis Roja Marcos psikiatra, 1992).

ARAZO hau emakumeena ez ezik gizonona ere badela eta elkar hartuta bideratu behar dugula planteatzeak zentzuzkoa dirudi. Baina hori ez da bateraezina emakumearen jarrera tinkoagoarekin. Izan ere, emakumeak garbi izan behar du berak behartzen ez baditu aldaketak, gizonak oso interes gutxi duela bere egoera -dominantzia, eroso- kolokan jartzeko. Eta hori etxetzuloko harremanetatik hasi eta bizitza publikoan azken mailaraino. Alegia, emakumeak gizonaren aurrean paso edo planto edo greba egiten ikasten ez badu, jai dauka.

Zergatik dudan horrelako interesa emakumearen garapenean? Zeharka bederen, gizonontzat ere onuragarri izango delako. Gaur egun, genero-rolak eztabaidatu eta eraldatzeko sormena eta gaitasuna emakumeengan dago. Eta gizonok, non gauden? Aipatu feministaren ustez, Viagraren arrakastak bi gauza erakusten ditu, eta horietako bat "gizonek oraindik lehen urratsa ere ez dutela egin beren askapenerantz". Alegia, gu danborra jotzera mugatzen garela, baina, hori bai, eskusiban. Patetikoa! ●

"Harritzekoa da emakume askoren konformismoa (lehen Jainkoaren izenean... eta orain?). Harrigarria da ikustea ezkondu aurretik ideiak oso argi zituzten batzuek gero zein erraz onartzen dizkioten senarrari (eta erakusten seme-alabei) portaera eredurik sexistenak"

mundu bat euskarara bildu

korrika

2001- Gasteiztik Baionarat • martxoaren 29tik apirilaren 8ra

babeslea:

antolatzailea:

korrika